Paul Antim

Dispariția unui contabil

SCORPIONUL

Editura Dacia

SCORPIONUL

Coperta de TIOTIU EPAMINONDA

PAUL ANTIM

DISPARIȚIA
UNUI
CONTABIL

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA 1976

I

Era o frumoasă după-amiază de august. Jucam şah cu colaboratorul meu, locotenentul Scutaru Aurel, zis „Scutierul“. Ziua părea că nu ne mai rezervă nici o surpriză. Tocmai comentam cu satisfacţie această aparenţă, cînd sună telefonul. Am ridicat receptorul și am aflat că trebuia să începem imediat o altă dispută, cu adversari deocamdată necunoscuţi. O clipă mi-a părut rău : tocmai eram pe punctul de a-i cîștiga o partidă invincibilului meu „Scutier“. Imediat însă m-a cuprins dorinţa de a acţiona.

Adresa ce ni se indicase se afla într-un cartier liniștit, în care pătrundeai, abia părăsind arterele animate ale oraşului, cu un sentiment de contrarietate. Cum se poate conserva o asemenea linişte aproape în plin centrul oraşului? Uite, se putea.

Cele mai multe dintre clădirile străzii erau construcţii mai vechi, nu prea mari, dar solide, avînd, conform unei reguli tacite, garduri de fier forjat, în chip de embleme ale prosperităţii.

Casa pe care o căutam avea un etaj și se deosebea de celelalte printr-un plus de soliditate. Ferestrele sale rotunde, ca niște hublouri de transatlantic erau prevăzute cu zăbrele groase. Pe ziduri se întindea luxuriant o plantă agăţătoare. Impresia netă pe care casa o lăsa era de masivitate, de lucru făcut să dureze o veşnicie.

Cîţiva oameni apăruseră la ferestrele caselor vecine. Busturi de diferite vîrste se aplecau mult în afară, gata-gata, parcă, să înceapă un imposibil zbor. În holul casei se aflau cîteva persoane, care se agitau. Una dintre cele două uşi, ce dădeau în hol, avea cîteva crăpături ce denotau violenţa.

Explozia se produsese la ora 16 precis. Fusese provocată de nitroglicerină. Cineva fusese ucis: un contabil celibatar, de patruzeci şi cinci de ani. Numele său era Moldoveanu Dragoş.

Am intrat fără probleme în aparatamentul cu pricina. Uşa era descuiată. Înaintea noastră fusese înuntru un vecin. De la el aflasem că explozia avusese efecte funeste. Încăperea în care am pătruns era foarte mare. Suflul exploziei izbise cu pumni uriaşi. Un zid interior, ce se dărîmase, accidentînd încă o persoană, deschidea perspectiva spre o altă cameră, despre care am aflat că era bucătăria vecinilor. După toate aparenţele, cele două camere formaseră cîndva o singură sală. Grinzile tavanului, căminul uriaş, o masă ce fusese deosebit de mare, dar care acum era redusă printr-o simplă tăiere cu ferăstrăul, jilţurile disproporţionat de înalte, confecţionate din lemn ars cu fierul roşu, nişte spade lungi, ce păreau a avea o autentică vechime m-au determinat să-mi închipui un medievalist, a cărui pasiune trece şi în modul în care îşi comandă şi îşi mobilează o casă. După cum aveam să aflu, nu mă înşelasem chiar de tot în această privinţă: casa fusese înălţată în primii ani ai acestui secol de către un arhitect, celebru pe atunci, pentru a fi locuită de el şi de cei doi fii ai săi. Acest arhitect avusese un cult pentru Evul Mediu.

Încăperea în care avusese loc crima (cea mai mică posibilitate de sinucidere părea exclusă) fusese ulterior secționată de un zid format dintr-un singur rînd de cărămizi. Era zidul ce fusese dărîmat de explozie.

Contabilul ocupase cam două treimi din ceea ce fusese probabil pe vremuri o impunătoare sufragerie. Niște glasvanduri, distruse acum, transformaseră încăperea într-un soi de garsonieră completă, cu baie și cu bucătărie. Se vedea că cel ce locuise acolo fusese un om foarte ordonat. Poate fusese și influența profesiei. Sau invers: vocația pentru ordine îl făcuse contabil pe răposat. Oricum ar fi fost, explozia nu reușise să șteargă pe deplin urmele unei pedanterii de celibatar înrăit.

Anumite indicii ne-au permis să stabilim epicentrul exploziei. Se găsea exact sub candelabrul somptuos, ce nu se prea potrivea aerului arhaic al sălii.

Mulți dintre ciucurii de cristal ai candelabrului se spărseseră. Rămăsese însă intact un mic electromagnet, fixat solid printre becuri. El lăsase să cadă sticluța fatală. Cînd curentul trecea prin bobină, un cîrlig se ridica și nu mai susținea sticluța. Capacul acesteia, pe care îl găsirăm după o căutare destul de lungă, era prevăzut cu o buclă.

Trebuia stabilit cum intra în funcțiune electromagnetul. Scutaru, imbatabil nu numai la șah, ci și în materie de imaginație, găsi foarte repede explicația. Mica mașinărie ucigătoare putea fi pusă în funcțiune printr-o simplă apăsare pe butonul soneriei de la intrare. Asasinul se dovedea a fi un individ amator de lucruri complicate.

În timp ce echipa de criminalistică își făcea datoria, m-am învîrtit prin încăpere însoțit de procuror și de medicul legist. Cel de al doilea și așa nu avea ce să facă.

Pe unul dintre pereți se afla o fotografie înrămată, ce înfățișa un bărbat, o femeie și un băiat de vreo șapte sau opt ani. Alte fotografii pe care le-am găsit prin casă ne-au făcut cunoștință cu cel ce își încetase existența într-un mod atît de brutal. Conform tradiției, fotografiile îl înfățișau pe răposat la diferite vîrste. Am trecut repede peste acelea din copilărie și din prima tinerețe; nu-mi puteau fi cu nimic de folos. Am zăbovit însă asupra celor pe care le-am considerat a fi cele mai recente. Contabilul avusese o figură comună. Poate doar bărbia colțuroasă, masivă ar fi putut permite cuiva anumite speculații fiziognomistice. În rest, nimic deosebit: privirea ferită a unui om aflat în plină maturitate, ce presimte, prin anumite semne discrete, bătrînețea, o frunte destul de înaltă, gura cu buze subțiri, strînse, sugerînd energia.

Femeia și copilul din fotografia aflată pe perete nu mai apăreau nicăieri. Expresia pe care fața contabilului o avea în această fotografie „de familie“ era interesantă. S-ar fi zis că defunctul dorise să fie la înălțimea situației, să arboreze, adică, o mină care să corespundă, într-adevăr, conjuncturii. Rezultatul era un zîmbet destul de artificial. Din informațiile preliminare pe care le dețineam rezulta că Moldoveanu nu fusese niciodată căsătorit.

Între timp cercetările continuau. Printre puținele obiecte care mi-au reținut atenția a fost și un bilet de tren, ce purta o dată recentă. Cu el se călătorise de la o mică localitate din nordul Transilvaniei, la Bucureşti. Numele acelei localităţi nu-mi spunea aproape nimic. Biletul fusese găsit între filele unui roman apărut cu puţin timp în urmă.

M-am dus să discut cu vecinul care locuia în apartamentul situat vizavi de al victimei. Acesta fusese cel care văzuse primul efectele exploziei. Era un om de vreo șaizeci de ani, avînd o figură prea rubicondă, de apoplectic. M-a întîmpinat afabil, arătîndu-mi, de parcă s-ar fi scuzat, o femeie în vîrstă, îmbrăcată în haine de stradă, care se afla întinsă pe o dormeză. L-am întrebat din priviri cine e.

— E mătușa lui ... zise omul, arătînd cu un gest semnificativ spre ușa de la intrare.

— Şi ce-a păţit?

— E leșinată. A leșinat. În clipa exploziei ea se afla în faţa ușii lui. S-a speriat și a căzut. Am adus-o aici. Nu se făcea s-o las acolo, pe ciment.

Avea dreptate, nu se făcea.

— Nu și-a revenit încă? m-am interesat eu.

— Ba da, dar mi-a spus s-o las cîtva timp, fiindcă se simte încă foarte slăbită. Știţi, mi-a zis că suferă de inimă.

— A mai spus ceva?

— A zis că explozia s-a produs exact în momentul cînd a apăsat pe butonul soneriei.

Ion Petrescu, în vîrstă de cincizeci și opt de ani, de profesie funcţionar, avea o voce oarecum avocaţială, sau în orice caz de profesionist al discursului. O vioiciune stranie îi anima trăsăturile. L-am rugat să-mi spună părerea lui despre Moldoveanu.

— Nu era prea sociabil, începu fără nici o ezitare Petrescu, de parcă s-ar fi pregătit să audă această întrebare. Avea însă o inimă de aur. În urmă cu vreo cincisprezece ani a făcut un gest de care nu oricine este capabil. Locuința lui a fost mai mare decît este acum. V-ați dat, desigur, seama. Ei bine, l-a luat la el, și nu temporar, ci pentru totdeauna, pe un prieten. Este cel care s-a accidentat atît de rău azi. Se numește Dubău, Dubău Vasile. Despre ei se poate spune că erau cu adevărat prieteni. La început au stat împreună. Erau amîndoi burlaci. Mama lui Moldoveanu le gătea, se înțelegeau foarte bine. Apoi, cînd Dubău l-a anunțat că vrea să se însoare, răposatul nu s-a speriat deloc în fața acestei perspective. I-a propus lui Dubău să construiască un perete interior, apartamentul mai avînd o intrare, prin curte. Peretele a fost înălțat, omul și-a adus nevasta și treaba a mers strună. Ceea ce poate să pară curios este modul în care a fost împărțit apartamentul: Moldoveanu și-a păstrat numai vreo trei pătrimi din sala cea mare, și atît. Prietenului său i-a cedat un spațiu mai mare și mai bine împărțit. Lui Dubău i-a revenit bucătăria, pe care a transformat-o în cameră de locuit, deoarece este destul de mare, baia și un hol, ce le servește drept cameră a copilului. În bucata despărțită de peretele despre care v-am vorbit au făcut bucătăria...

Îl ascultam pe Petrescu fără să-l întrerup, deși multe dintre amănuntele pe care mi le dădea păreau a nu avea nici o importanță.

— ...ghinionul lui Dubău este că explozia s-a produs cînd el se afla în bucătărie. Dărîmăturile peretelui l-au lovit rău de tot. L-am văzut cînd l-a luat salvarea, părea aproape mort. Probabil că are și leziuni interne.

Petrescu se opri pentru cîteva secunde, apoi schimbă vorba:

— Cît privește relațiile pe care Moldoveanu le avea și despre care am eu cunoștință, trebuie să vă spun că nu prea primea vizite. Venea uneori pe la el o femeie. O puteți găsi acolo unde lucra și el. Îi era colegă. Era o relație liniștită, ce nu punea, după cît se părea, probleme. Foarte rar mai sosea cîte o rudă din provincie, aflată în trecere prin București. Îmi amintesc că în anii trecuți și-a sărbătorit de vreo cîteva ori ziua de naștere. Atunci a avut invitați, cei mai mulți dintre ei colegi de birou. În fine, se vizita cu Dubău. Totdeauna au fost în relații foarte bune.

— Cum se comporta în ultima vreme?

— Parcă devenise și mai retras. El, în general, era cam sălbatic, după cum v-am spus. Bineînțeles, nu-și modificase modul de a se purta. Saluta, schimba o vorbă și așa mai departe. Se vedea însă că are ceva ce-l determina să fie mai meditativ. Părea uneori de-a binelea îngrijorat. L-am întrebat de cîteva ori, mai în glumă, mai în serios, ce-a pățit. Doar îl cunoșteam de cînd era copil. A schimbat însă imediat vorba. Se vedea că nu îi place acest subiect de discuție. Eu, firește, n-am insistat. L-am lăsat în pace.

— A fost însurat vreodată?

— Nu, n-a fost. Uneori, mai înainte, pe cînd stăteam de vorbă mai mult, îmi spunea că este un celibatar convins și că nu merită să-mi fac inimă rea din pricină că soția m-a părăsit.

Spunînd aceste ultime vorbe, Petrescu avu o clipă un zîmbet înciudat.

— Bine, dar atunci ce reprezintă acea fotografie înrămată, ce îl înfățișează alături de o femeie și de un copil?

— Nu pot să vă spun decît ce știu de la el. După cîte mi-a spus, pe femeie a cunoscut-o întîmplător într-o duminică. S-au fotografiat împreună, la un fotograf de mahala. Îi debitase acestei femei o poveste înduioșătoare despre mama lui care se afla în altă țară și care dorea, cu tot dinadinsul, să-i vadă familia. Nu știu cît adevăr se află în povestea aceasta. Răposatului îi plăcea uneori să cam inventeze. Cînd era în toane bune se apuca să născocească diferite întîmplări năstrușnice. În orice caz, se pare că, după cîte îmi aduc eu aminte, femeia aceasta a fost o dată pe aici. Cu vreun an, cel mult doi ani în urmă. Era cu copilul. Cine știe ce-o fi fost în adevăr între ei? Nu l-am întrebat niciodată.

Petrescu era în continuare foarte volubil.

— Cum v-ați petrecut ziua de astăzi? l-am întrebat.

— Cum mi-am petrecut ziua de astăzi? Foarte simplu. De dimineață am plecat spre locul meu de muncă, pe jos. Mi s-a recomandat mersul pe jos pentru tensiune. Cînd am ieșit în stradă l-am răzbit pe Moldoveanu dînd colțul spre stația de tramvai. Era în ținuta lui obișnuită. Mergea destul de încet. Dealtfel, el nu se grăbea niciodată. Am stat la serviciu pînă la ora trei. Apoi m-am dus la cantină, care se află în incinta instituției unde lucrez. Am mîncat și m-am întors acasă. De data aceasta, mă simțeam prea obosit pentru a merge pe jos. Așa că am luat tramvaiul. Pe la patru fără un sfert eram acasă. Mă schimbasem şi mă învîrteam de colo pînă colo, gîndindu-mă dacă este cazul să mă odihnesc puţin sau nu, cînd am auzit zgomotul exploziei. Am rămas încremenit cîtva timp, aşteptînd să văd ce se va mai întîmpla, apoi am ieșit. Am văzut o femeie în vîrstă întinsă pe jos. În timp ce mă străduiam s-o readuc în fire, a apărut soţia lui Dubău. Ea s-a dus la telefonul public aflat în hol. Probabil că tot ea v-a chemat şi pe dumneavoastră. Am dus-o înăuntru pe doamna care leşinase, apoi m-am întors şi am aruncat o privire în apartamentul lui Moldoveanu. Ce am văzut, ştiţi. La puţin timp a apărut maşina salvării. L-au luat pe rănit. Imediat aţi sosit și dumneavoastră.

— Enumeraţi-mi, vă rog, persoanele pe care le-aţi văzut după explozie.

— Păi, după cum v-am spus. Doamna leşinată, nevasta lui Dubău, apoi cei ce locuiesc la etaj, adică arhitectul Postelnicu, împreună cu soţia lui. Ceva mai tîrziu a apărut și domnişoara Mimi, adică domnişoara Andronache. Și ea locuieşte tot la etaj. Apoi s-au mai ivit și cîţiva vecini, pot să vă spun numele lor...

— Gîndiţi-vă bine, l-am întrerupt eu. N-aţi văzut cumva și vreo persoană necunoscută?

— În afară de cei de la salvare și de oamenii dumneavoastră, pe nimeni...

Petrescu privi cîteva clipe în gol, scormonindu-și memoria.

— Ba nu, ia stai, izbucni el apoi. Uite, cum îşi face omul păcate! Am mai zărit pe cineva. Era un om pe care nu l-am mai văzut niciodată pînă azi.

Să fi tot avut vreo patruzeci de ani. De statură potrivită, neras, îmbrăcat destul de neglijent. Nu ştiu de unde a apărut. Stătea mai la o parte și părea foarte uluit. Nu i-am dat atenţie și nu am observat cînd a plecat. Asta-i tot ce am văzut.

În acest punct am încheiat discuţia cu Petrescu. Întrucît bătrîna doamnă mi-a declarat că se simte încă destul de rău, am lăsat-o să se mai odihnească şi m-am îndreptat spre apartamentul familiei Dubău. În el se intra prin curte, printr-o uşă mai modestă, dar la fel de solidă ca cea principală. Angela Dubău era o femeie încă tînără. Aveam să aflu că avea treizeci și opt de ani, cu cinci ani mai tînără decît soţul său, cel despre care tocmai aflasem, printr-un telefon dat de Scutaru la spital, că se află într-o stare deosebit de gravă.

— Ce să vă spun? începu ea, cu ochii sclipind de lacrimi. Sînt disperată. Soţul meu este foarte grav rănit. Doctorul de la salvare zicea că trebuie să-l opereze neîntîrziat. Ce să vă spun? Erau foarte buni prieteni, el şi soţul meu. Prietenia lor era ireproşabilă, perfectă. Părea scoasă din cărţi, atît era de perfectă.

— Am aflat deja unele lucruri, am intervenit eu. Petrescu, vecinul dumneavoastră mi-a povestit. Mi-am dat seama că aveaţi motive să-i fiţi recunoscătoare lui Moldoveanu. Totuşi cum vă explicaţi generozitatea lui atît de constantă? Ce credeţi că l-a determinat să se poarte astfel?

— Ştiu eu? Era un fel de filozof. Un filantrop. Bineînţeles, în limitele posibilităţilor pe care le avea. Soţul meu are numai cuvinte de laudă pentru el. Cît priveşte generozitatea lui faţă de noi...

Nu-mi pot da seama... Poate că a intrat aici şi un fel deosebit de comoditate...

— Cum adică?

— Ştiţi, soţul meu îi era deosebit de devotat, ca şi mine, dealtfel. Îi făceam unele mici servicii. Îl iubea foarte mult pe băiatul nostru şi îi făcea, adesea, daruri. Noi eram un fel de familie pentru el. Este adevărat că de un timp încoace se cam închisese în sine. Venea pe la noi mai rar. Era trist, sau, mai degrabă, încrîncenat...

Angela Dubău făcea sforţări de a fi cît mai pătrunzătoare. O urmăream cu interes. Mi se părea destul de ciudat ca o femeie căreia soţul îi este pe moarte să reuşească să fie atît de analitică. Tăcerea mea atentă părea stimulativă.

— ... parcă bîntuit de o obsesie. Pe de altă parte, aş vrea să vă spun că între noi şi el nu au intervenit niciodată acele discuţii urîte, ce succed, de obicei, un act de generozitate. El a ştiut să se poarte întotdeauna cu tact, fără să facă vreodată vreo aluzie la faptul că noi îi sîntem îndatoraţi. Noi am ştiut să găsim mijloacele prin care să-i facem anumite servicii şi înlesniri, fără a avea aerul că ne achităm de o datorie. Dealtfel, urmează să ne mutăm de aici peste cîteva luni. Ne construim o locuinţă.

Izbucni brusc în plîns. Am aşteptat cîtva timp, pînă s-a liniştit. N-aveam încotro, trebuia să aflu anumite lucruri de la ea, făcînd abstracţie de situaţia deloc demnă de invidiat în care se afla.

— Spuneţi-mi, vă rog, cîte ceva despre soţul dumneavoastră. Văd că vă place să caracterizaţi oamenii.

— Soţul meu este un om obişnuit. Cînd l-am cunoscut, era un tînăr de douăzeci şi cinci de ani, foarte ambiţios. A început facultatea mai tîrziu decît ar fi fost normal.

— Dar cu ce s-a ocupat pînă atunci?

— A făcut armata, a avut diverse meserii. A fost, pe rînd, strungar, barman, electrician, grefier. Cînd l-am cunoscut eu, era grefier.

— Nu vi s-a părut curioasă această instabilitate?

— Ba da. Trebuie însă să vă spun că, de dragul meu, a întrerupt această viaţă dezordonată. S-a pregătit foarte intens şi a reuşit la facultate din prima încercare. După aceea s-a comportat fără reproş, pînă în ziua de azi.

— Cum îşi petrecea timpul liber?

— Ştiţi, soţul meu este foarte îndemînatic. Tot timpul meştereşte cîte ceva prin casă. Uneori merge la pescuit, mai ales duminicile. Îl mai vizitează şi pe un fost profesor de al lui de la liceu. L-am însoţit de cîteva ori şi eu în aceste vizite. Profesorul este, într-adevăr, un om foarte interesant. Deşi are peste şaptezeci de ani şi-a păstrat intactă luciditatea. A fost profesor de chimie şi are acasă un mic laborator foarte bine utilat, în care face tot felul de experienţe. Pentru ca să-mi facă plăcere, de cîte ori am fost la el, a combinat nu ştiu ce substanţe şi a obţinut nişte cristale foarte frumoase, de fiecare dată de alte culori şi forme.

— V-aş ruga să-mi spuneţi numele şi adresa lui, am intervenit eu, cam nedumerit de multele date pe care Angela Dubău mi le furniza în legătură cu bătrînul prieten al soţului ei.

Bătrînul avea un nume cam bizar prin contrastul pe care îl formau cele două părţi ale sale: Boboc Epaminonda. Locuia pe o străduţă liniştită, undeva pe lîngă Biserica Armenească.

Mi-am propus să-l vizitez.

— V-aş ruga să-mi relataţi acum cum au decurs, de fapt, lucrurile, arătîndu-mi şi ce-aţi făcut dumneavoastră şi soţul dumneavoastră, începînd de astăzi dimineaţă.

— A fost o zi ca toate celelalte. Singura deosebire este că fiul nostru lipseşte. Soţul meu s-a trezit ceva mai devreme. Face gimnastică de înviorare dimineaţa. Am luat micul dejun şi apoi am plecat împreună spre tramvai. În staţie ne-am despărţit. Eu am plecat la şcoală. Ştiţi, sînt profesoară şi a trebuit să mă întîlnesc cu clasa la care sînt dirigintă, pentru a discuta despre o excursie pe care voiam să o facem duminică la Predeal. Soţul meu a plecat la întreprindere. E jurisconsult. Fireşte, nu aveam întîlnire cu elevii la o oră atît de matinală. Am fost mai întîi la coafor şi apoi am trecut pe la o prietenă care locuieşte în apropierea şcolii. Dacă trebuie vă pot da cele două adrese. La ora zece m-am întîlnit cu elevii. Pe la unsprezece şi treizeci am fost acasă. Am gătit, am mai citit, am ascultat muzică la radio. Soţul meu s-a întors, ca de obicei, în jurul orei trei şi un sfert. Am mîncat, am discutat despre Daniel, băiatul nostru, care se află într-o tabără. Nimic deosebit n-a apărut în conversaţie. Apoi soţul meu s-a dus în hol pentru a aduce ceva despre care îmi spusese că este o mică surpriză. S-a întors cu o sticlă de vin. Am băut. Era foarte bun. Apoi s-a sculat de la masă și s-a rezemat cu spatele de peretele despărțitor, acela care s-a dărîmat. A zis că, uite ce subțire, e se clatină. Într-adevăr, peretele era făcut dintr-un singur rînd de cărămizi și se mișca ușor cînd era împins. Stătea în această poziție cînd s-a produs explozia. Tocmai își aprinsese o țigară. A fost un moment îngrozitor. A căzut fără să scoată un strigăt, camera s-a umplut de praf. După o clipă de uluire și de groază m-am repezit la el. Era în nesimțire. Din gură i se scurgea o șuviță subțire de sînge. Era plin de moloz. Eu am scăpat absolut neatinsă. A venit apoi salvarea, pe care am chemat-o, alergînd într-un suflet la telefonul public de la intrare; noi nu avem telefon fiindcă soțului meu îi displace. Apoi m-am întors și l-am curățat cum am putut de moloz, căutînd să nu-l mișc din loc. Așa mi se spusese la telefon. Medicul zicea că-l vor opera. L-au dus. Atît vă pot spune.

— Pe cine ați văzut cînd ați ieșit să telefonați?

— Da. Doamna în vîrstă era întinsă pe jos în fața ușii lui Moldoveanu. Lîngă ea era domnul Petrescu, cel de la apartamentul doi. Încerca s-o readucă în simțiri. Lîngă intrare se mai afla un om pe care nu l-am mai văzut niciodată. Părea un fel de pierde-vară. Mi-am zis că a fost atras de pe stradă de zgomotul exploziei. Alte persoane nu am văzut.

— Dar după aceea? Cine a mai apărut?

— N-am mai văzut pe nimeni. Nici n-aș fi putut, dealtfel. După cum știți, intrarea în apartamentul nostru este prin partea din dreapta a clădirii. De îndată ce am telefonat, am ieşit, am ocolit colţul casei şi am intrat înăuntru.

— Îmi spuneaţi că, după ce aţi mîncat, soţul dumneavoastră s-a ridicat pentru a vă aduce surpriza promisă. Cam cît timp a lipsit?

— Puţin. Două sau trei minute...

Angela Dubău stătu puţin pe gînduri. Apoi continuă:

— Sau poate mai mult? Nu vă pot spune cu precizie. N-am fost atentă.

— Aţi observat ceva neobişnuit la el cînd s-a întors?

— Nu, nimic. Ce-aş fi putut observa? A adus vinul şi doar atît.

Am pus punct discuţiei cu soţia lui Dubău, fără să-i mai pun clasica întrebare cu privire la duşmanii lui Moldoveanu. Dealtfel, era şi cazul să nu o mai ţin de vorbă pe biata femeie, care suferise o atît de grea lovitură.

L-am trimis pe Scutaru să se intereseze unde trebuia despre localitatea unde probabil călătorise răposatul. Începusem să-mi amintesc ceva cu privire la acel mic orăşel, a cărui industrie cunoscuse în ultimii ani un salt spectaculos. Voiam să verific.

De la spital ştirile nu erau prea îmbucurătoare. Dubău fusese operat de urgenţă, dar starea sa continua să rămînă gravă. Medicul cu care am vorbit la telefon mi-a spus că dacă accidentatul va rezista cu succes primele 24 de ore, şansele sale de supravieţuire vor creşte considerabil.

II

Desigur, nu putea fi vorba încă despre nici o concluzie. Din partida de şah în care ne angrenasem fuseseră făcute abia primele mutări.

Această comparaţie nu mi se părea defel (şi nici acum nu mi se pare) o simplă figură de stil. Există, într-adevăr, o sumă de asemănări frapante între o partidă a acestui nobil joc şi o cercetare de felul aceleia în care eram angrenat. O dată mai mult, constatam acest fapt: primele mutări la şah, de pildă, sînt mai mult sau mai puţin stereotipe, ele ţinînd de teoria deschiderilor. „Teoria cercetării“, dacă există aşa ceva, îmi dicta să fac cunoştinţă, mai întîi, cu toţi vecinii. Orice fantezie era exclusă.

M-am decis, în consecinţă, să fac o vizită soţilor Postelnicu, care ocupau unul dintre cele două apartamente de la etaj. Erau amîndoi acasă. M-au primit cu multă amabilitate şi m-au instalat într-un fotoliu de modă veche, foarte larg şi, mi-a trecut atunci prin minte, aproape excesiv de comod. Fără să mă mai întrebe, doamna Postelnicu aduse coniac şi cafele. În timp ce ea dădea aceste semne de ospitalitate, fără să-şi piardă o clipă seninătatea (faptul m-a frapat întrucîtva deoarece, după cum se ştie, multe femei socotesc de datoria lor să dea anumite semne de panică atunci cînd le intră un musafir în casă), domnul Postelnicu mi-a povestit cîte ceva despre trecutul casei în care ne aflam. Am aflat astfel o serie de amănunte pitoreşti despre cel ce înălţase în 1901 casa, un arhitect cu numele bizar de Trompetescu. Postelnicu, care la cei şaizeci şi cinci de ani ai lui nu era neapărat senil, dar dădea anumite semne că nu îi mai lipsește prea mult pînă va ajunge, a comentat îndelung soluțiile arhitectonice. Din păcate, cunoștințele mele în materie nu se puteau, evident, măsura cu ale lui. Astfel că ceea ce am reținut, mai ales, a fost faptul că acel Trompetescu fusese, într-adevăr, un excentric.

— Dar ce s-a întîmplat cu el? m-am interesat în cele din urmă, mai mult pentru a schimba vorba.

— A murit de mult, zise Postelnicu.

— Dar fiii lui?

— Ei ar mai putea să trăiască... Ba nu, cum să mai trăiască? Mi s-a spus că atunci cînd casa a fost ridicată cei doi copii aveau în jurul lui douăzeci de ani. Deci acum ar trebui să cam aibă vreo nouăzeci de ani.

— Dar de unde cunoașteți toate amănuntele acestea? am întrebat eu, cu un ton oarecum admirativ.

— Știți, interveni doamna Postelnicu, aici a locuit pînă prin 1955 un bătrîn, care a fost pe vremuri valetul lui Trompetescu. El ne-a povestit foarte multe.

Toate acestea erau, ca să zic așa, bune și frumoase, dar nu prea aveau legătură cu ceea ce mă interesa pe mine. Astfel că, profitînd și de faptul că doamna Postelnicu se așezase, am deschis discuția despre Moldoveanu. Dovedindu-mi că nu mă prea înșelasem în ceea ce privește ramolismentul incipient al fostului arhitect, doamna Postelnicu îmi dădu să înțeleg că ea este mai indicată să răspundă la întrebările mele. Bătrînul nu păru deloc nemulțumit de aluzia soției sale, sau poate nu o sesiză. Părea foarte satisfăcut, din toate punctele de vedere. Fața sa roză, ce contrasta plăcut cu părul de un alb sclipitor, exprima o evidentă pace interioară. Mi-am îndreptat, în consecință, atenția spre doamna Postelnicu, care părea întru totul aptă să-mi dea relațiile de care aveam nevoie.

— Sînteți la curent, doamnă, am început eu, cu întîmplările de azi. L-ați cunoscut, cu siguranță, foarte bine pe Moldoveanu, din moment ce locuiți aici de atîta timp. V-aș ruga, deci, să-mi vorbiți despre el. Povestiți-mi ce vă amintiți, fără ca neapărat să pomeniți doar lucruri deosebite, sau pe care le considerați interesante.

— Bine, dar vă dați seama cît ar dura, dacă v-aș povesti tot ce știu despre el. Știți, eu am o memorie bună și-mi amintesc tot soiul de întîmplări.

— Este adevărat, am recunoscut eu, nu m-am exprimat tocmai bine. Ceea ce vă rog e să îmi vorbiți despre el fără să vă gîndiți că vorbiți cu cineva care se interesează despre împrejurările în care s-a produs moartea lui, fără să țineți cont că discutăm despre cineva care tocmai a dispărut.

— Închipuie-ți, dragă, că discuți cu o prietenă, la o cafea, interveni, cu bun-simț, Postelnicu.

Am încuviințat, arborînd un zîmbet cît mai încurajator. Fără să-mi dau prea bine seama de ce, simțeam că interlocutoarea mea ar putea să-mi fie mai de folos vorbind nestînjenită, decît dacă ar fi răspuns la întrebările consacrate pe care i le-aș fi pus eu.

— Cam înțeleg eu, zise ea, la ce vă gîndiți. Și aveți dreptate. De multe ori se întîmplă să uiți ceva tocmai cînd ești solicitat cu cea mai mare ardoare să-ți amintești.

— Absolut, așa este, am încuviințat eu, mirat că gîndise aproape cu cuvintele mele.

— Iată ce ar fi de zis, continuă ea. În primul rînd, că Moldoveanu era, mai ales în ultimii ani, un om despre care amatorii de bîrfă nu prea aveau ce spune. Aşa că, dacă aş fi stat de vorbă cu o prietenă şi aș fi trecut în revistă pe locatarii casei, aş fi fost constrînsă să spun despre el doar cîteva vorbe, nu prea interesante. Efectiv, omul avea o existență deosebit de monotonă și de onestă. Nu văd ce ar fi putut să i se reproșeze. Cel mult, poate, faptul că rămăsese celibatar și că întreținea o relație cu o femeie, fără să se grăbească s-o legalizeze. Dar acesta nu era un păcat prea mare, cel puțin după felul în care judec eu.

Doamna Postelnicu se opri pentru cîteva secunde, privindu-mă întrebător, de parcă ar fi ținut să știe părerea mea în legătură cu acest ultim aspect. Am mormăit aprobator; nu era momentul să intru într-o controversă pe o temă atît de delicată.

— În afară de această relație, continuă ea, parcă înviorată de aprobarea mea ambiguă, nu văd ce ar fi putut să-i reproșeze cineva. Era deosebit de corect în toate împrejurările, nu se îmbăta, nu se certa cu nimeni, nu se dădea în lături cînd era vorba de curățat zăpada sau de alte treburi de felul acesta. După cum vedeți, nu prea sînt multe de spus despre bietul Moldoveanu.

După niște știri atît de banale, eram constrîns să recunosc că ideea de a o lăsa pe doamna Postelnicu să vorbească fără a o stînjeni prin întrebări nu fusese prea fericită. Așa că am revenit la metoda atît de verificată a dialogului.

— Aţi spus, la un moment dat, că Moldoveanu nu a furnizat subiecte de discuţii pentru bîrfitori, mai ales în ultimii ani. La ce v-aţi referit?

Interlocutoarea mea zîmbi cu subînţelesuri.

— M-am referit la faptul că mai demult, cînd era şi el mai tînăr, îi cam plăceau femeile, era un fel de Don Juan.

— Bine, dar nu era prea frumos, m-am mirat eu.

— Cu toate acestea, avea succes.

— Lasă, că nu e chiar aşa, interveni Postelnicu. Avea succes numai la femei de o anumită categorie. Şi trebuie să spun că această categorie nu era dintre cele mai înalte.

— Ce ştii tu, rosti sibilinic doamna Postelnicu. Bărbaţii văd totdeauna lucrurile din punctul de vedere al vanităţii lor. Nu pot nici să conceapă că un altul ar putea să aibă calităţi mai mari...

— Ţi-o fi plăcut şi ţie de el, o întrerupse cu veselie Postelnicu.

— Ei, asta e acum. Mi-o fi plăcut, mai ştii?

Ascultam aceste tachinări de oameni trecuţi bine de mijlocul vieţii şi plăcerea de a discuta cu acea pereche agreabilă mi-era umbrită de începutul unei nostalgii fără nume. Îmi aminteau, poate, soţii Postelnicu de părinţii mei? Sau mă imaginam, după un interval de treizeci de ani, în locul fostului arhitect, încărunţit, puţin senilizat, tachinîndu-mi soţia în mod camaraderesc? Cine poate să ştie care sînt drumurile pe care soseşte tristeţea? Asemenea reflecţii nu erau însă deloc potrivite împrejurării în care mă aflam. Le-am curmat rapid şi am început să cer amănunte despre aventurile sentimentale pe care Moldoveanu le avusese cîndva. Mă conformam în felul acesta foarte îndreptățitei devize ce recomandă căutarea femeii în scopul aflării motivelor pentru care acționează bărbații.

— Le-ați cunoscut pe unele dintre victimele lui?

— Sigur că da, bineînțeles. Deși nu văd ce interes ar prezenta pentru dumneavoastră să vi le enumăr...

— Aneta, interveni Postelnicu, dintr-o dată iritat, spune, dragă, tot ce știi. Crezi că domnul căpitan are timp pentru toate divagațiile tale?

Avea dreptate, nu timpul era capitolul la care mă simțeam eu cel mai tare. Dar aceasta nu însemna că discuția pe care o purtam nu-mi făcea plăcere, mai ales dacă aveam în vedere că Aneta Postelnicu semăna destul de bine cu una dintre mătușile mele din provincie, pe care o vedeam foarte rar, la cîțiva ani o dată.

— Bine, căzu ea imediat de acord, dovedind în felul acesta că, deși a căpătat prin trecerea timpului un ascendent asupra soțului său, nu înțelege, totuși, să se insubordoneze. Deși nu s-a numărat printre ceea ce dumneavoastră numiți cu deplină îndreptățire victime, fiica noastră Amalia era să facă o mare pasiune pentru răposatul.

Aici Aneta Postelnicu se opri pentru a bate de cîteva ori în lemn. Soțul ei se grăbi s-o imite, cu o expresie cît se poate de serioasă. Am bătut și eu, ce era să fac?, zicîndu-mi că în felul acesta răsplătesc amabilitatea deosebită cu care eram întîmpinat. Gestul meu a avut un succes deosebit. Fețele celor doi interlocutori ai mei, ce deveniseră brusc întunecate la amintirea acelui episod neplăcut, se destinseră. Cîteva fracţiuni de secundă schimbarăm zîmbete diplomatice, augmentate cu o nuanţă de solidaritate părintească, ce îndreptăţea întrebarea pe care Aneta Postelnicu mi-o adresă:

— Aveţi copii?

— N-am, din păcate, m-am scuzat eu cu o dezolare de circumstanţă, dar vă înțeleg foarte bine.

Adevărul este că nu minţeam deloc, rostind aceste ultime vorbe. Întîmplarea făcea ca și mătușa mea din provincie care semăna cu doamna Postelnicu să aibă o fată. Printr-o coincidenţă, defel paradoxală, avînd în vedere că în anumite compartimente ale lor existenţele noastre sînt foarte asemănătoare între ele, această fată, verişoara mea, avusese ceea ce se cheamă un amor nefericit, aruncîndu-și părinţii într-o autentică deznădejde. Pînă la urmă lucrurile fuseseră, firește, remediate de trecerea timpului, cum probabil se întîmplase și în cazul fiicei familiei Postelnicu.

— Şi cum s-a terminat totul? m-am interesat, deşi eram convins că toate poveștile de acest fel urmează o schemă de dezvoltare foarte previzibilă în esenţa ei.

— Cum să se termine?, intră în discuţie Postelnicu, îngroșîndu-și fără să vrea vocea. Fata și-a dat seama cu cine are de-a face și s-a retras.

— Mai ştii, spuse brusc nostalgică Aneta Postelnicu, poate că era mai bine s-o lăsăm să facă ce voia ea. Uite, acum are treizeci de ani şi nu s-a măritat încă.

— Era prea mare, dragă, diferenţa de vîrstă, zise sentenţios Postelnicu. Era mult prea mare. Nu-ţi dai seama? Mai mult de cincisprezece ani. Prea mult.

— Dar între noi nu e tot o diferenţă destul de mare? Ce mi-e zece, ce mi-e cincisprezece.

Aneta Postelnicu dovedea odată mai mult că femeile rămîn sentimentale, în esenţă.

— Dar cîţi ani avea pe atunci fiica dumneavoastră? am intervenit eu, pentru a curma această dispută asupra unei întîmplări ce mai figura doar în analele nescrise ale familiei Postelnicu.

— Avea doar douăzeci de ani. Iar el treizeci şi cinci.

— Şi aţi rămas supăraţi, probabil. Nu?

— Deloc. V-am spus doar că Moldoveanu avea un farmec al lui. După terminarea acestui flirt, răposatul s-a purtat cu mare naturaleţe, de parcă nimic deosebit nu s-ar fi întîmplat. A continuat să ne salute şi să ne ofere serviciile sale, exact ca mai înainte. În definitiv, din moment ce eram obligaţi de împrejurări să trăim în aceeaşi clădire, nu avea nici un rost să ne duşmănim. Aşa că nu i-am purtat nici noi pică şi lucrurile au reintrat repede în normal. Dealtfel, încheie gînditoare Aneta Postelnicu, eu cred şi pînă azi că Amalia, fiica noastră, l-a simpatizat, deşi nu a mai arătat prin nimic acest lucru.

— Dar unde e fiica dumneavoastră? Adică, vreau să spun, cînd vine? Stă şi acum cu dumneavoastră, nu?

— Da, stă cu noi. Trebuie să sosească. Este responsabilă la o cofetărie, în centru. Mi-a spus că astăzi o să vină pe la ora 9, fiindcă vrea să vadă filmul la televizor.

Cîteva secunde domni o tăcere deplină. Ea fu întreruptă de volubila doamnă Postelnicu:

— Știți, ar mai fi ceva de spus, apropo de femeile cărora răposatul le-a făcut curte...

Mă privi întrebător, cerîndu-mi încuviințarea. I-am adresat un semn încurajator. În definitiv, seara era lungă și îmi era greu să-mi închei vizita fără să obțin nimic altceva în afara unor amintiri de familie, nu prea interesante.

— Este vorba despre locatarul de la parter, cel ce stă vizavi de apartamentul lui Moldoveanu.

— Petrescu Ion?

— Da, el. Deși lucrurile s-au petrecut cu mult timp în urmă, de vreo treisprezece ani, poate că o să vă intereseze. Petrescu a fost părăsit de către soție. Pe atunci se zvonea că bărbatul pentru care femeia l-a abandonat era tocmai Moldoveanu. Era cu mult mai tînără, nu-i vorbă, decît Petrescu. Și foarte frumușică. Nu? îi ceru ea părerea soțului său.

Acesta încuviință, mișcînd foarte grav din cap, de parcă s-ar fi declarat de acord cu o afirmație deosebit de pătrunzătoare.

— Bine, dar Petrescu nu mi-a pomenit nimic despre povestea aceasta, am intervenit eu, mirat și nu prea. Ba chiar mi-a spus că s-a aflat totdeauna în foarte bune relații cu victima. Cum asta? Este o contradicție: nu ai o simpatie excesivă tocmai pentru cel care îți ia nevasta. Mai ales dacă aceasta este și atît de arătoasă, după cum spuneți dumneavoastră.

— Într-adevăr, îmi explică Aneta Postelnicu, este o contradicție. Numai că, după cum v-am mai spus, Moldoveanu avea calitatea de a nu se supăra cu nimeni. Nu mă mir deci că a reuşit acest tur de forţă de a redeveni prieten cu un om căruia i-a cauzat un rău ca acesta.

— Poate că nici nu i-a făcut un rău prea mare, adăugă cu un zîmbet maliţios Postelnicu.

— Chiar, poate că l-a scăpat pe om de o belea, deşi după cîte îmi aduc eu aminte Petrescu se înţelegea bine cu nevastă-sa.

Se făcuse aproape opt. Timpul trecuse pe nesimţite în compania locvacei doamne Postelnicu. Tocmai mă pregăteam să-mi iau tălpăşiţa, renunţînd s-o mai aştept pe responsabila de cofetărie în vîrstă de treizeci de ani, numită Amalia, cînd cu un zîmbet politicos Aneta Postelnicu se scuză propunîndu-mi compania arhitectului pensionar.

— Ştiţi, zise ea, mîine dimineaţă plecăm la ţară, la nişte rude, pentru vreo trei săptămîni şi mai am de făcut cîteva pregătiri. Trebuia să plecăm de ieri dimineaţă dar, pur şi simplu, am pierdut trenul. Mîine ţin însă neapărat să plecăm. Am dat încă de ieri o telegramă, nu de alta, dar altfel îi încurcăm pe cei la care mergem.

— Fiica dumneavoastră vă însoţeşte?

— Da.

— Bine, dar parcă spuneaţi că este la serviciu, adică la cofetărie şi că urmează să vină de acolo pe la ora 21. Ce caută ea acolo din moment ce teoretic ar fi trebuit să fie la ţară, împreună cu dumneavoastră? Presupun că şi-a luat şi ea concediu, nu?

— Nimic nu vă scapă, zise admirativ doamna Postelnicu. Adevărul este că eu m-am exprimat poate greşit sau m-aţi înţeles dumneavoastră greşit. Amalia este în concediu. Acum nici nu ştiu precis unde s-a dus. Cred că la o prietenă. Sau o fi poate la prietenul ei. Nu pot să ştiu.

— V-aş mai cere o precizare, am schimbat eu vorba, în legătură cu soţia lui Petrescu. Numai una singură, după care veţi putea să continuaţi preparativele în vederea plecării...

— Deşi, îmi tăie vorba în mod surprinzător Postelnicu, din moment ce urma să plecăm ieri, decurge că toate preparativele sînt încheiate.

În glasul bătrînului arhitect tremura o mică satisfacţie senilă.

— Iată ce v-aş ruga să-mi precizaţi, am reluat eu, după ce îl încurajasem cu un zîmbet binevoitor pe spiritualul bătrîn. Cînd mi-aţi povestit despre părăsirea lui Petrescu de către soţia sa aţi folosit expresia „se zvonea". Or, a se zvoni nu este absolut deloc echivalent cu a se cunoaşte în mod precis. Nu? Spuneţi-mi, deci, doamnă, cum au stat în realitate lucrurile? Este o ipoteză a dumneavoastră toată povestea sau deţineţi date precise?

— Vai de mine, cum vă închipuiţi una ca asta? replică, aproape jignită, Aneta Postelnicu. Poate că am spus că erau nişte zvonuri, dar în realitate era o certitudine. Asta mai presus de orice îndoială. Eu ştiu o serie de amănunte, pe care nu este cazul să vi le înşir acum. Aşa că puteţi fi sigur că, de fapt, nu e vorba despre nişte zvonuri, ci despre certitudini.

În felul acesta s-a încheiat vizita mea la soţii Postelnicu. În mod nescontat, Petrescu, acest om vîrstnic pîndit de apoplexie pătrundea, precum un cal de mîna a treia în plutonul ce conduce cursa, în atenţia mea. Comparaţia aceasta nu este, desigur, prea fericită, dar ea exprimă destul de exact situaţia pe care ştirea neaşteptată furnizată de doamna Postelnicu o crease în ansamblul ipotezelor mele preliminare. Ion Petrescu putea fi deci considerat suspect. Numai că, dacă mă gîndeam la mijloacele concrete cu care el putea să-şi pună în aplicare eventualele planuri de răzbunare, totul devenea neverosimil, intrînd în domeniul purei literaturi de aventuri. Pentru ca să compun o schemă de comportament cît de cît plauzibilă, trebuia să-l înzestrez pe Petrescu Ion cu psihologia unui Monte Cristo, prevăzîndu-l, cu o tenacitate romantică şi cu o putere de premeditare absolut diabolică. Ipoteza cea mai logică ar fi fost cam următoarea: Petrescu este înşelat şi părăsit de nevastă în favoarea lui Moldoveanu; dorinţa de răzbunare îl determină pe soţul părăsit să aranjeze instalaţia ucigaşă; urmează apoi o perioadă de timp, a cărei durată nu poate fi decît aproximată, în care asasinul virtual aşteaptă, nu se ştie din ce motive, prelungindu-şi această aşteptare peste orice limite; în fine cînd toată povestea este uitată şi nimeni nu şi-ar mai putea închipui că el, Petrescu ar mai fi capabil de o răzbunare cu efecte funeste, să acţioneze. Orice s-ar fi spus, planul acesta, deşi logic în felul lui, părea excesiv, prea livresc: cine este înşelat de nevastă nu acţionează, de obicei, decît sub impulsul primei furii. Dar puteam eu oare să decid într-o problemă atît de delicată? Fără îndoială că nu. Cea mai bună soluţie, era, în mod vădit, lăsarea chestiunii în suspensie, nu însă înaintea unei noi discuţii cu Petrescu.

M-am întors la acesta. Discuta cu bătrîna doamnă, care îşi revenise aproape pe deplin. Am rugat-o pe mătuşa răposatului să mă mai aştepte cîtva timp şi apoi l-am chemat pe Petrescu în hol, spre a-i pune cîteva întrebări în plus.

— De ce nu mi-aţi pomenit de episodul legat de plecarea soţiei dumneavoastră? l-am întrebat eu mustrător, avînd totuşi grijă să nu forţez tonul, avînd în vedere caracterul delicat al chestiunii.

— Ar fi trebuit să-mi închipui că o să aflaţi de povestea aceea veche, zise Petrescu foarte serios, aproape trist. De ce nu v-am povestit-o eu? Pur şi simplu, mi-a fost jenă. Deşi au trecut atîţia ani de atunci, nu pot relata această întîmplare decît dacă sînt silit de împrejurări, ca acum.

— Cum s-au întîmplat, de fapt, lucrurile? Moldoveanu a fost motivul despărţirii?

Petrescu încuviinţă printr-un gest. Pe faţa lui însemnată de trecerea anilor se vădeau semne incontestabile de emoţie.

— Cînd s-a petrecut, cu exactitate, acest episod? am continuat eu să cer amănunte.

— În 30 august se vor împlini cincisprezece ani, răspunse prompt Petrescu. N-am uitat data, după cum vedeţi, se scuză el, parcă jenat.

Cîteva zeci de secunde domni tăcerea. Petrescu se dovedea a fi un sensibil. Căzuse într-o reverie foarte vizibilă. Pe sub trăsăturile sale îmbătrînite un aer de tinereţe se lăsa simţit. Memoria se întorcea asupra prezentului şi-l modifica. În felul acesta, tăcerea noastră căpăta aerul unui moment de reculegere păstrat în amintirea unui recent dispărut.

— Cum de nu v-aţi stricat relaţiile cu răposatul, după toate cîte vi s-au întîmplat?

— Așa s-a întîmplat, ridică din umeri Petrescu, revenind încet din apele amintirilor. Mi-am zis că din moment ce ea m-a părăsit n-are rost să mă supăr pe cel care întîmplător a fost, ca să zic așa, instrumentul destinului. Dacă nu era el, era altul, nu? În situații de acestea, după cîte am eu impresia, ceea ce e important este dispoziția femeii și de-abia în al doilea rînd individul de care se leagă aceasta. Nu găsiți?

— Ba dar, dar nu prea cred că teoria aceasta se potrivește prea bine în cazul de față. Am aflat că Moldoveanu era un Don Juan. Înseamnă că el a fost cel ce a acționat, a sucit capul femeii, cum se spune. Nu femeia era gata să vă părăsească, ci el a determinat-o la acest pas.

— Eu sînt fatalist, clătină neîncrezător din cap Petrescu. Dacă ea m-a părăsit, ce mai contează cu cine a plecat? Dealtfel, schimbă el brusc vorba, toată povestea dintre ei nu a durat decît vreo cîteva săptămîni. Nu s-au înțeles, sau el a părăsit-o, asta nu mai pot să știu. Am aflat peste vreo doi sau trei ani, întîmplător. Mi-am întîlnit fosta soție pe stradă și am stat puțin de vorbă. Ironia sorții: ei se despărțiseră cu destul de mult timp înainte de pronunțarea divorțului dintre mine și ea. Asta-i povestea, încheie Petrescu, oftînd.

— Și nu v-ați împăcat? am continuat eu cam fără rost o discuție ce ar fi trebuit să se încheie odată cu oftatul neconsolatului meu interlocutor.

— Nu ne-am împăcat. Așa au ieșit lucrurile.

Petrescu își ridică mîinile într-un gest de exasperare decentă. S-ar fi zis că încă este gata s-o reprimească pe cea care îl retrimisese în condiția de celibatar.

Suferă încă bietul Petrescu, mi-am zis îndreptîndu-mă spre ultima dintre locatarele clădirii: Andronache Ana, treizeci și doi de ani, de profesie dactilografă. O prevenisem din timp să rămînă acasă. Mă aștepta.

Domnișoara Mimi, după cum am aflat foarte repede că i se spune, era la o vîrstă cînd femeile nemăritate parcurg o neliniște specifică. Sub o aparență de blazare, aceste ființe elegante, dintre care Ana Andronache făcea parte, ascund mari tribulații. Lupta aceasta dintre un psihic nu prea echilibrat și dorința salvării cu orice preț a aparențelor îi dădea un aer aproape dramatic, de care nu era, mai mult ca sigur, conștientă.

În orice caz, peste aceste caracteristici, pe care le sesizasem, în virtutea nevinovatei mele manii de a face psihologie ori de cîte ori mi se ivește prilejul, domnișoara Mimi se dovedi din prima clipă deosebit de amabilă. Poate chiar prea amabilă. Eram însă dispus să o scuz pentru excesele de bunăvoință pe care le desfășura. Și aceasta pentru simplul motiv că era în firea lucrurilor ca lucrurile să se petreacă așa. Ea era nemăritată, eu, deși nu e momentul să-mi descriu fizicul, eram destul de arătos cu statura mea de baschetbalist care a făcut haltere sau, mai pe scurt spus: 1,92 m. înălțime și 1,25 perimetrul toracic.

Bineînțeles, toate aceste considerații nu sînt prea oportune. Dacă le scriu, totuși, o fac pentru simplul motiv că ceea ce se naște de sub stiloul meu nu este un roman polițist. N-am de gînd să mă folosesc de experienţa mea pentru a da la iveală una din acele cărţi palpitante, care se termină prin constatarea că cel mai greu de bănuit este tocmai ucigașul. Ceea ce fac eu aici este mai degrabă o relatare de tipul jurnalului intim. Nu am de gînd să respect, din acest motiv, canoanele clasice ale romanului poliţist. Cei care vor citi însemnările mele îşi vor da seama din capul locului că atunci cînd cineva începe să folosească persoana întîi nu are de gînd în nici un caz să relateze cine știe ce urmăriri senzaţionale sau un șir de lupte în care cunoştinţele de karate ale personajului pozitiv joacă un rol foarte important (dacă aș fi dorit, aş fi putut să povestesc întîmplări în care noţiunile mele de karate, foarte avansate, fiindcă veni vorba, au avut un rol nespus de important). Începînd să rememorez cazul Moldoveanu Dragoş, am urmărit nişte lucruri mai delicate, niște lucruri pe care, îndrăznesc să spun, foarte puţine dintre romanele poliţiste le iau în seamă. Dar să nu anticipez.

Domnişoara Mimi dădea, deci, dovadă de foarte multă amabilitate. În ciuda protestelor mele, făcu și ea cafele, turnă coniac în niște foarte frumoase pahare, îmi oferi ţigări străine, într-un cuvînt dădu repede toate dovezile uzuale de ospitalitate. Mi-am zis că nu are rost să îmi schimb ordinea întrebărilor. Așa că am început prin a o întreba ce părere are despre victimă.

— Ce fel de om era Moldoveanu?

Domnișoara Mimi își întrerupse brusc mişcările exagerat de largi cu care fuma și rămase pe gînduri. Deși nici una dintre liniile feţei nu i se mișcase, din expresia ochilor se vedea că nu era pregătită pentru o asemenea întrebare, care cerea un răspuns mai complicat. Mai trase cîteva fumuri de ţigară şi o stinse, deşi nu era consumată decît pînă la jumătate, cu un gest teatral.

— Ştiu eu ce să zic? zise ea cu o voce cam afectată, dar care avea un farmec deosebit, fiind extrem de insinuantă. Moldoveanu era un om foarte liniştit. Cel puţin aşa părea. Eu nici nu-l cunosc decît de cînd m-am mutat aici.

— Cînd v-aţi mutat aici?

— Acum doi ani şi jumătate. Prin schimb de locuinţă. Şi, ca să revin la răposat: totdeauna mi s-a părut foarte cumsecade, la locul lui. Odată am fost la restaurant cu el, acum vreo doi ani, nu la mult timp după ce m-am mutat aici. Şi atunci s-a purtat ireproşabil.

— Eraţi în relaţii mai apropiate?

— Nicidecum. Ne salutam doar. Am ajuns să mergem împreună la restaurant într-un mod destul de neobişnuit. Vreţi să vă povestec cum?

— Da, vă rog. Mă interesează chiar foarte mult.

— Într-o după-amiază ne-am întîlnit la intrare. M-a salutat şi m-a oprit. A zis că ar vrea să mă roage ceva, dar îi este cam jenă. L-am încurajat şi, după ce s-a mai codit puţin, mi-a spus că este ziua lui, că prietena lui a trebuit să plece în provincie deoarece mama ei era bolnavă şi că mă invită la restaurant. Dacă îmi amintesc bine, mi-a spus că vrea să ciocnească un pahar de vin cu cineva simpatic. Da, chiar aşa mi-a spus.

— Şi aţi acceptat...

— Am acceptat. Se nimerise că în seara aceea nu aveam nici un program. Şi apoi, Moldoveanu era un om foarte agreabil, ştia să se poarte cu femeile.

— Adică să fie în acelaşi timp şi politicos şi îndrăzneţ? m-am trezit eu vorbind.

— Tocmai, exact aşa mi s-a adresat bietul Moldoveanu.

— Și cum aţi petrecut?

— N-a fost o petrecere. Ne-am dus la un restaurant dintre cele mai elegante, am cinat, am ciocnit un pahar de vin, am discutat, i-am ghicit în cafea. Ce altceva? Aveam senzaţia că mă aflu într-un vagon restaurant cu o proaspătă cunoştinţă, pe care urmează să nu o mai văd niciodată.

— Totuşi, am intervenit eu cu un glas pe care îl voiam cît mai neutru, eraţi amîndoi necăsătoriţi, diferenţa de vîrstă nu era prea mare. Am auzit că el era un bărbat şarmant, ca să zic aşa. Nu v-a făcut curte?

— Nu, nu mi-a făcut nici un moment curte. Nici măcar printr-o singură aluzie. S-a purtat camaradereşte. Faptul acesta l-a ridicat mult în ochii mei, deși dacă mă gîndesc bine, ar fi trebuit să fie tocmai pe dos, să fiu deranjată atunci cînd un bărbat petrece cu mine o seară întreagă și nu dă nici cel mai mic semn că îi place de mine ca femeie.

Spunînd aceste ultime vorbe, domnişoara Mimi avu un zîmbet cochet. Pe măsură ce conversaţia cu ea avansa, constatam că, printr-o remarcabilă coincidenţă, şi cea de a doua femeie cu care discutam în legătură cu Moldoveanu se dovedea inteligentă. Faptul acesta era cu totul pozitiv.

— Și cam despre ce aţi discutat? m-am interesat eu, voind să aflu totuși şi anumite lucruri mai demne de luat în considerare din punctul meu de vedere.

— Nu prea îmi mai amintesc prea bine. Vă dați seama a trecut mult timp de atunci. Cîte ceva tot îmi mai aduc aminte, însă. Iată, de pildă, mi-a povestit multe lucruri despre pescuit. Chiar m-a invitat să merg cu el și cu prietena lui la o partidă de pescuit. Am acceptat, dar, așa, în principiu. N-am mai avut după aceea ocazia să merg împreună cu ei să prindem pește.

— Pe prietena lui ați cunoscut-o?

— Personal, nu. Am întîlnit-o însă în cîteva rînduri cînd intra în clădire. Foarte rar, însă. Nu cred că am văzut-o de mai mult de patru ori în cei doi ani și jumătate de cînd m-am mutat aici.

— Ați auzit vreodată ceva mai deosebit în legătură cu Moldoveanu? Sau ați avut ocazia să vedeți ceva ce ar putea fi încadrat în această categorie?

— Nu-mi amintesc nimic în acest sens. Dar absolut nimic. Răposatul era un om foarte obișnuit.

— Cum v-ați petrecut ziua de azi?

— Am stat acasă, sînt în concediu medical. N-am ieșit nicăieri.

— Ce ați făcut după ce ați auzit zgomotul exploziei?

— M-am speriat foarte tare. Mai ales că și casa s-a zguduit. Apoi au început să se audă zgomote prin clădire și mi-am putut da seama că s-a petrecut ceva neobișnuit. Am mai așteptat puțin și apoi am ieșit să văd ce s-a întîmplat.

— Pe cine ați văzut în preajma intrării în apartamentul lui Moldoveanu?

— În afară de locatari am mai observat un om între două vîrste, pe care l-aș denumi mai degrabă „individ“. Era cam jerpelit și avea o figură care nu prevestea nimic bun. Nu știu ce căuta.

Am plecat de la domnișoara Andronache nu înainte de a fi aflat că dumneaei agreează în mod deosebit excursiile. Nu-mi mai amintesc cum s-a ajuns la acest subiect, dar în orice caz în cele din urmă a rezultat că domnișoarei Mimi nu i-ar displace absolut deloc un sfîrșit de săptămînă petrecut în compania mea. Evident că i-ar plăcea, mi-am zis eu cu un orgoliu specific masculin, fără să dau însă vreun curs aluziilor, dealtfel foarte urbane, pe care dactilografa mi le plasase.

III

Un nou capitol al cercetărilor mele se încheiase. Consumasem cam mult timp cu discuțiile pe care le purtasem cu locatarii clădirii. Din primul moment îmi dădusem însă seama că mă aflam în fața unui caz deosebit, în care rapiditatea investigațiilor nu urma să joace un rol prea important. Flerul meu îmi spunea că de data aceasta trebuie să fac niște acumulări foarte minuțioase de date, niște acumulări care nu urmau să țină neapărat de latura materială a evenimentelor. Ceva îmi spunea că mi s-a ivit, în fine, ocazia să-mi dau măsura ca psiholog și nu numai ca logician, cum mi se întîmplase de atîtea ori înainte. Faptele urmau să dovedească dacă intuiția mea se dovedise bună sau era rodul fanteziei mele aberante; expresia „fantezie aberantă“ fiind eticheta cu care m-a blagoslovit într-un moment de destindere unul dintre șefii mei, pe care, dealtfel, îl simpatizez, dar în secret.

Coboram scările, îndreptîndu-mă către locuința lui Petrescu, avînd asemenea gînduri ambițioase, cînd apăru Scutaru. Nu știu prin ce mijloace, avînd în vedere că era totuși seară, reușise să afle ceea ce mă interesa. Localitatea înscrisă pe biletul de tren găsit între filele cărții victimei avea într-adevăr un obiectiv industrial deosebit de important. Mai mult chiar, în una dintre secțiile uzinei de acolo se lucra la instalarea unei stații-pilot pe care urma să se experimenteze un procedeu nou de fabricație. Acest procedeu reprezenta, după cîte reușise să afle Scutaru, o premieră mondială.

— Moldoveanu, încheie Scutaru, făcea vizite dintre cele mai interesante.

Nu puteam să nu fiu de acord cu el în această privință.

— Uite ce ai de făcut acum, i-am spus apoi locotenentului. Află adresa femeii care a fost prietena victimei. Un indiciu: a fost colegă de birou cu el. Găsește-o și spune-i să mă aștepte în această seară. Țin neapărat să discut încă astăzi cu ea.

„Scutierul“ dispăru.

Numele mătușii victimei era Predescu Marcela. Era pensionară, în vîrstă de șaizeci și trei de ani. Se înviorase de-a binelea, așa că am putut să discutăm în cele mai bune condiții. Mi-am dat seama din prima clipă că face parte din acea categorie de femei care „nu se lasă“ și luptă împotriva timpului cu o încăpățînare decentă.

Fără să recurgă la artificii cosmetice, cu ajutorul cărora să încerce salvarea aparențelor, ea părea a avea, în schimb, un psihic deosebit de robust, capabil să genereze un inepuizabil optimism. Ce mai încoace și încolo, doamna Predescu era o bătrînă plină de vivacitate.

— Cum s-a întîmplat, doamnă?

— Păi, cum să se întîmple? începu ea foarte vioaie, în ciuda tristeții de care era în chip vizibil cuprinsă. Am primit o scrisoare de la nepotul meu și am venit, respectînd cu strictețe ora care îmi fusese indicată. Altfel nici nu puteam să fac. Știam că lui îi plăcea foarte mult punctualitatea. În scrisoare era o indicație foarte precisă: să vin exact la ora 4 după-amiază, astăzi și să sun.

— Bine, am intervenit eu, dar recomandarea aceasta nu vi s-a părut ciudată, nelalocul ei?

— Cum să nu, mi s-a părut ciudată. Ca și toată scrisoarea, dealtfel. Eu știam că soneria lui este defectă de mai mulți ani. El o scosese din funcțiune deoarece pretindea că sunetul ei îl sperie și este de preferat, deci, să se bată la ușă. Bine era de îi dădeam mai întîi un telefon la serviciu! Dar cine s-ar fi gîndit la o asemenea grozăvie?

— Spuneați că scrisoarea vi s-a părut neobișnuită. Cum adică? În ce sens? Poate și din cauza scrisului?

— Nu, am avut impresia că-i recunosc scrisul. De fapt, îl uitasem cu totul. Așa că nu mi s-a părut nimic nepotrivit din punctul acesta de vedere.

— Ce v-a frapat, atunci?

— Ceea ce mi s-a părut bizar a fost faptul că scrisoarea conținea niște fraze foarte meșteșugite și deosebit de amabile, cu care el nu mă prea obișnuise înainte. Era un om destul de nesociabil, morocănos, aproape brutal, uneori. Acum, însă, îmi scria pe un cu totul alt ton. Zicea că își dă seama de vinovăția lui față de mine și că nu ar fi deloc rău dacă am sta împreună; că atunci cînd era copil i-am fost ca o a doua mamă și așa mai departe.

— În ce fel ați primit scrisoarea?

— Prin poștă. Alaltăieri.

— Cînd ați intrat în clădire?

— Pe la 4 fără un minut sau fără două minute. Am calculat să sosesc la fix. Mi-am potrivit și ceasul azi de dimineață după radio numai să pot veni exact atunci cînd îmi cerea el. Și uite ce s-a întîmplat!

Bătrîna doamnă părea pe punctul de a izbucni în plîns. Am ieșit din casă spre a-l căuta pe Petrescu. La rugămintea mea de a mă lăsa singur cu doamna Predescu el zisese că se va plimba puțin pe stradă. Dispăruse. Așa că m-am întors înăuntru și după ce am găsit zahăr, i-am oferit bătrînei un pahar cu apă îndulcită. Am așteptat să se calmeze și apoi am continuat să-i pun întrebări.

— Cum de ați reușit să sosiți chiar în preajma orei fixate?

— Am ajuns mai devreme. Pe la 4 fără 20. N-am intrat imediat, din motivele pe care vi le-am spus. Nu voiam să-l supăr. Era foarte susceptibil, cel puțin față de mine. Am calculat să ajung exact la 4 fix. Așa că am ocolit prin niște străduțe și am picat în fața casei cum v-am spus, adică pe la 4 fără cîteva minute.

— V-ați întîlnit cu cineva pe stradă în vecinătatea acestei clădiri? Sau ați văzut pe cineva ieșind de aici cînd veneați?

— Da. M-am întîlnit cu un bărbat tînăr, adică tînăr din punctul meu de vedere. Să tot fi avut vreo patruzeci și cinci de ani. Era îmbrăcat într-un impermeabil albicios, cam așa cum au gangsterii prin filmele franțuzești. Avea o figură foarte interesantă. Poate din cauza aceasta am și reținut-o. Era foarte bronzat, avea o mustață subțire și un păr intens brunet, lins și sclipitor. Parcă era un sud-american sau un dansator profesionist din filmele de dinainte de război.

— Este singura persoană pe care ați observat-o în preajma clădirii?

— Da, singura.

— Pe acest bărbat îmbrăcat în impermeabil de culoare deschisă unde l-ați întîlnit? Vă rog să-mi precizați locul.

— Da. Lucrul acesta pot să vi-l spun. L-am zărit pe la mijlocul treptelor care coboară din hol spre ușa de la ieșire. Îmi amintesc că mi-a făcut loc foarte politicos.

— Ați observat, ceva curios la el? Bineînțeles, în afară de faptul că semăna cu un actor de film de modă veche.

— Tocmai voiam să vă spun ceva în sensul acesta. În momentul cînd m-a zărit, a schițat gestul de a-și ascunde fața.

— Cum a făcut?

— Și-a întors brusc privirea înspre partea opusă și și-a acoperit repede ochii cu mîna, de parcă l-ar fi apucat brusc durerea de cap.

— Bine, dar cum a mai reuşit atunci să vă facă loc în mod politicos?

— Nu ştiu cum să vă spun, pare într-adevăr greu de înţeles cum un om care îşi ascunde faţa poate fi în acelaşi timp şi politicos. Mie mi s-a părut totuşi politicos. Chiar şi gestul ascunderii feţei l-a făcut într-un mod foarte decent, parcă scuzîndu-se tacit faţă de mine că este obligat să procedeze în acest fel.

— L-aţi recunoaşte dacă l-aţi vedea?

— Da. Cred că da. Am apucat să-l văd bine înainte de a-şi ascunde figura. L-am observat cu cîteva secunde înainte de a mă vedea el pe mine.

M-am gîndit că modul în care arăta individul întîlnit de bătrîna doamnă Predescu putea constitui un foarte ingenios travesti. Pentru a-l obţine omul trebuia să facă în prealabil vreo zece zile o plajă intensivă, sau, şi mai oportun, şedinţe de raze ultraviolete la domiciliu, pentru ca bronzarea sa să nu fie observată în etapele ei intermediare. În aceeaşi perioadă apare şi mustaţa de tip antebelic. În fine, omul se îmbracă într-un impermeabil de un fel pe care nu l-a mai folosit niciodată înainte (el fiind o persoană foarte sobră) şi îşi schimbă frizura. Eventual, face în aşa fel încît să i se modifice şi mersul printr-un procedeu foarte simplu, a cărui folosire m-a încurcat destul de mult într-un caz pe care l-am rezolvat în urmă cu cîţiva ani. Acest procedeu constă în introducerea în unul dintre pantofi a unui branţ de cîţiva milimetri, sau chiar de un centimetru. În felul acesta, mersul se modifică într-atît încît iluzia unei schimbări pe personalitate devine considerabilă.

Desigur, aceste speculaţii nu trebuiau neapărat să se potrivească individului pe care îl întîlnise doamna Predescu. Nici o posibilitate nu trebuie însă exclusă în asemenea cazuri.

— Doamnă Predescu, mi-am continuat eu întrebările, ce mi-aţi putea spune despre nepotul dumneavoastră? Ce fel de om era? După cîte am înţeles, îl cunoaşteţi încă de cînd era copil. Avea preocupări, ca să zic aşa, misterioase?

— Din păcate nu prea pot să vă spun prea multe despre el. Nu cred că v-ar interesa date despre perioada cînd eu l-am cunoscut, într-adevăr, foarte bine. Au trecut mulţi ani de atunci. Era un copil normal, fără nimic deosebit. Cît priveşte preocupările misterioase, n-aş putea să vă spun nimic. Nu ştiu nimic în acest sens. Ciudată ar putea să pară comportarea lui faţă de mine în ultimii ani. Eu nu m-am aşteptat din partea lui la cine ştie ce recunoştinţă, dar cred că nepoliteţea de care a dat dovadă faţă de mine în ultima vreme a fost exagerată. Deşi, dacă mă gîndesc bine, înclin să-l scuz. Ştiu ce înseamnă să trăieşti singur. Pe mulţi singurătatea îi înrăieşte. Poate că şi el ajunsese un ursuz, tocmai fiindcă nu se însurase atunci cînd trebuia să facă pasul acesta.

— Mai aveţi scrisoarea prin care aţi fost chemată aici?

— O am chiar la mine. Nici eu nu ştiu ce m-a determinat s-o iau de acasă. Oi fi avut şi eu vreo presimţire. Iat-o.

Am păstrat o fotocopie după acea scrisoare. Acum, cînd rememorez acele trecute întîmplări, acest bizar document îmi foloseşte pentru reconstituirea atmosferei. Scrisoarea are următorul conţinut:

„Dragă tanti, iată că a trecut mai bine de un an de cînd nu ne-am mai văzut. Este adevărat, eu sînt singurul vinovat. Prins însă în îndeletnicirile zilnice, uit adesea și de mine.

Zilele acestea mi-am aruncat privirile peste fotografiile de familie pe care le am. M-au podidit lacrimile. Cum trec anii de repede! Parcă ieri eram copil și dumneata mă duceai prin expoziţii şi muzee. Uitarea însă ne pîndește pe fiecare.

N-aş vrea să repet în viitor această greșeală a înstrăinării faţă de dumneata. Mi-ai fost ca o a doua mamă. Foarte multe dintre episoadele de neuitat ale copilăriei mele sînt legate de dumneata. Îmi dau seama, acum cînd nu mai sînt nici eu tînăr, că în lumea aceasta nu contează atît de mult banii, avuţia, ci mulţumirea sufletească, sentimentul că cineva se gîndește cu sinceritate la tine, fără nici un interes. De cînd a murit mama, am încercat adesea un sentiment foarte apăsător de singurătate, de izolare. Nu-mi pot explica situaţia aceasta, care durează de atîta timp între noi. Însă acum sînt decis s-o curm; îţi voi propune de îndată ce ne vom întîlni să locuiești împreună cu mine, eventual să facem un schimb de locuinţă, oferind spaţiile pe care le avem pentru ceva mai încăpător. Sînt convins că ne-am înţelege foarte bine. Bineînţeles, aceasta este numai o propunere, dumneata poţi alege varianta care îţi convine cel mai mult. Totuși, n-ar strica să discutăm pe îndelete. Eu am o leafă destul de bună și duc o viaţă foarte liniștită. Cred că ar fi avantajos pentru amîndoi. Dumneata ai avea ocazia să-ţi pui în valoare talentele culinare. Ar fi bine. Repet, nu insist, îţi fac doar o propunere. Vom face cum vei crede că e mai bine.

Eu sînt foarte ocupat cu serviciul. Altfel aş fi venit să-ţi fac o vizită, spre a discuta mai mult. Ne leagă doar atîtea amintiri! Lucrez însă şi după-amiaza, acasă. Seara mă culc frînt de oboseală. Aşa că te-aş ruga să vii pînă la mine. Faptul că sînt extrem de prins de sarcini profesionale mă va scuza pentru că îţi fixez o dată şi o oră. Sper că nu te vei supăra pentru atîta lucru. Dealtfel, sînt convins că între noi nu poate fi vorba de supărare. Aşa că te rog să mă vizitezi marţi, exact la ora patru. Repet, te rog să nu te superi pentru această precizare, ce poate să dea vizitei dumitale o nuanţă de audienţă. Cînd vei sosi, am să-ţi explic toată situaţia. Alături de această rugăminte de a veni *exact la ora patru, marţi,* aş mai avea o doleanţă şi anume să suni, nu să baţi la uşă. Cu un cuvînt, iubită tanti, te rog să mă vizitezi marţi, la ora patru după-amiază şi să suni la uşa mea exact la acea oră: patru.

Explicaţia acestor amănunte este extrem de simplă şi sînt convins că vei rîde cu poftă cînd o vei auzi.

Te aştept, aşadar, marţi la ora patru. Îţi pregătesc o surpriză foarte plăcută.

Te sărut, al dumitale nepot iubitor, Dragoş“.

Îmi amintesc că această scrisoare, al cărei conţinut pare atît de simplu, m-a intrigat la început doar prin conţinutul ei. Apoi, după ce i-am comparat grafia cu aceea a unor alte texte scrise de contabil, pe care le găsisem prin casa acestuia, am avut un nou motiv de mirare. La prima vedere, părea evident că însuşi contabilul fusese cel care scrisese scrisoarea către mătuşă. Or, lucrul acesta era de tot absurd. Era absolut imposibil de conceput, avînd în vedere lucrurile pe care le aflasem despre victimă, o sinucidere atît de complicată.

M-am gîndit atunci să mă sfătuiesc cu un coleg, specialist în grafoscopie. Acest coleg îmi dăduse în cîteva împrejurări nişte dovezi incontestabile ale capacităţii sale analitice. L-am invitat la mine într-una dintre acele seri călduroase de august. A venit, aducîndu-şi cîteva mici ustensile, dintre care cunoscută mi-era doar o lupă foarte mare. I-am dat scrisoarea, precum şi nişte texte scrise cu certitudine de mîna lui Moldoveanu. Specialistului i-a fost de ajuns o singură privire pentru a stabili că scrisoarea nu a fost scrisă de către victimă. Pentru mai multă precizie, el a făcut cîteva măsurători, care i-au confirmat ipoteza. Mi-a dat şi nişte explicaţii foarte interesante, dintre care însă nu îmi mai amintesc decît cuvintele „înclinaţie“, „unghi“ şi „curbă“.

Scutaru era de faţă. I-am trasat pe loc sarcina de a obţine probe de scris de la toate persoanele care aveau o legătură oarecare cu crima. Am făcut pe loc o listă destul de lungă. În zilele următoare specialistul urma să studieze mostrele aduse de Scutaru şi să tragă concluziile respective.

Această consultaţie, pe care specialistul în grafoscopie mi-a acordat-o a avut loc la cîtva timp după ce discutasem cu mătuşa victimei. Atunci, însă, pe cînd conversam cu doamna Predescu în locuinţa destul de neglijent întreţinută a lui Petrescu, ţinînd în mînă scrisoarea, sesizam doar contradicţia dintre imaginea unui nepot „denaturat“, lipsit de simţul rudeniei și textul înțelept, duios chiar, prin care acesta o invita pe mătușa lui să-i facă o vizită.

Căzusem pe gînduri, ascultînd din ce în ce mai neatent amintirile vechi pe care buna bătrînă începuse să le depene, încurajată probabil de tăcerea mea fals încurajatoare, cînd apăru în chip salutar dinamicul locotenent Scutaru. O găsise pe prietena victimei. Eram așteptat. I-am adresat neconsolatei mătuși o ultimă vorbă de încurajare de tipul „ce să-i faci, asta e viața“ şi am ieşit din clădirea ce adăpostise dispariţia unui contabil.

Noaptea era superbă. I-am spus şoferului să ne aştepte într-un anumit punct și am pornit pe jos, savurînd aerul răcoros.

— Scutarule, l-am întrebat eu pe locotenent, ce părere ai de toată povestea asta cu soneria și cu nitroglicerina? De tot mecanismul acesta atît de complicat pe care asasinul l-a pus în mişcare?

— Păi, să recapitulăm, răspunse el spontan. Cîteva observaţii se impun. Soneria era de mult timp defectă şi, dacă ne grăbim să concluzionăm, conchidem că asasinul nu trebuia să aranjeze lucrurile în ultimul moment. Pe de altă parte, nu era deloc exclus ca din întîmplare să se prezinte cineva care venea pentru prima oară și nu știa de sonerie. Al doilea: după anumite aproximări, pe care mi-am permis să le fac, instalarea dispozitivului necesită cel puţin o jumătate de oră de muncă. Cînd a fost executată această manoperă? Iată întrebarea. Altă chestiune: cum de victima nu a observat existenţa electromagnetului instalat în candelabrul său? Nu pot răspunde cu precizie nici în această privinţă. Aş face însă două ipoteze. Prima: omul nu se mai uita la candelabru decît cu o privire neglijentă, privirea celui ce s-a obişnuit de mult cu un lucru şi nu-l mai interesează detaliile acestuia; a doua: dintr-o pură întîmplare. La acestea trebuie să adăugăm faptul că, după cum s-a putut observa, victima folosea doar lămpi mici, ce menţineau restul încăperii în penumbră. Ar mai fi de adăugat că cel care a modificat circuitele avea o anumită calificare de electrician. Un profesor de spaniolă nu poate executa această operaţie, din simplul motiv că nu ştie cum să procedeze. Cît priveşte instalaţia în sine, ar putea fi vorba şi despre o posibilitate pe care nu am pomenit-o pînă acum. Şi anume aceea ca instalaţia să fi fost montată chiar de către victimă sau de un electrician adus de victimă. Scopul: eventual regizarea unei farse ce urma să amuze asistenţa prezentă la vreo sindrofie. Prima concluzie ar fi deci, că nu are rost să se piardă prea multă energie cu stabilirea datei instalării electromagnetului. Să continui?

— Continuă, nu te lăsa. Chiar dacă spui şi nişte lucruri care se subînţeleg, ai însă meritul că eşti logic. Şi asta contează.

— Nu de pomană ştiu şah!

— Lasă şahul, Scutarule, lasă şahul! Nu e momentul să discutăm despre el.

— Îl las, tovarăşe căpitan. Să continui, deci. Dacă admitem ca premisă faptul că instalaţia a fost executată de cel ce urma să devină asasin înseamnă că trebuie să admitem faptul că ne aflăm în faţa unei premeditări nemaipomenite. Să fi avut oare victima un duşman atît de constant în intenţiile sale funeste încît să-şi asigure mijloacele o dată pentru totdeauna? Dacă răspundem afirmativ la această întrebare, trebuie să admitem că asasinul este un individ a cărui complexitate psihică seamănă foarte bine cu demenţa. Să nu ne gîndim însă prea mult la instalaţie, concentrîndu-ne asupra soneriei. Am constatat că în circa douăzeci de secunde carcasa ei de ebonită poate fi scoasă, şi contactul, care stătuse atîta timp întrerupt, poate fi restabilit. Şi ultima concluzie: cel mai logic este pentru asasin să restabilească contactul cu foarte puţin timp înainte de ora fatală cînd bătrîna doamnă urma să apese cu fermitate pe butonul soneriei.

— Ai perfectă dreptate în tot ce spui, trebuie să recunosc. Dar, pe de altă parte, îţi dai seama ce mare rol are întîmplarea în toată această poveste? Un rol atît de mare încît înclin o clipă să cred că este totuşi vorba despre o sinucidere şi nu despre o crimă. Un asasin care să aleagă o cale atît de complicată este ceva cu totul ieşit din comun.

— Ipoteza sinuciderii cred că trebuie înlăturată de la bun început, interveni Scutaru cu un glas din care lipsea orice urmă de îndoială. Aşa ceva nu s-a mai văzut...

— ... şi deci nu se poate, l-am completat eu dojenitor. Scutarule, Scutarule! Fii atent cu logica asta a ta! Uneori cam sari peste cal cu ea.

— Cum adică, zise aproape uluit Scutaru, credeţi că este vorba despre o sinucidere?

— Nu vreau să spun asta, dar am vrut să-ţi atrag atenţia asupra faptului că excesul de logică poate duce în direcţiile cele mai neaşteptate. Totul se poate demonstra, Scutarule, dacă, fireşte, forţăm puţin lucrurile.

Păşirăm cîtva timp în tăcere.

— Adevărul este, am reînceput eu discuţia, că în acest caz trebuie să pornim de la ideea că cineva a „reparat“ soneria în ultimul moment. Întîmplarea face însă ca în situaţia de „electricieni“ să poată fi la fel de bine mai mulţi dintre locatarii casei.

— Cum se întîmplă de atîtea ori.

— Exact. Cum se întîmplă de atîtea ori. Nu numai în romanele poliţiste, ci şi în realitate, mai multe persoane pot fi bănuite în egală măsură de a fi comis o crimă. În cazul nostru, Petrescu, cel care a fost tradus de soţie cu Moldoveanu, soţii Postelnicu, care în principiu puteau să aibă ceva de împărţit cu victima, domnişoara Mimi, care cine mai poate spune de ce ar fi avut motive să dorească moartea contabilului, cei doi soţi Dubău, care pot să ascundă sub prietenia lor constantă pentru victimă cine ştie ce conflict tenebros, — toţi aceştia puteau să devină, pentru cele circa douăzeci de secunde despre care vorbeai, electricieni. În plus, îl mai avem, ca şi cum aceştia nu ar fi suficienţi, pe omul în fulgarin alb. Şi, dacă este să fim deosebit de riguroşi, trebuie să adăugăm acestui grup, deja destul de numeros, pe însăşi buna doamnă Predescu, pe omul cu o figură de pierde-vară, pe vecini, şi, în general, pe toţi locatarii străzii...

— Dacă îmi permiteţi, interveni cu o ironie disimulată în respect ierarhic „Scutierul“, aţi căzut exact în excesul de logică pe care mi-l reproşaţi mie cu cîteva minute mai înainte...

— Aşa este, m-ai prins, am recunoscut eu vesel. De fapt, toate aceste discuţii aveau pentru mine un rol foarte precis. Fără să urmăresc prin ele cine ştie ce revelaţii capitale, le purtam deoarece aveau darul de a-mi limpezi imaginea pe care mi-o formam despre caz. Şi cu prilejul altor anchete, aceste dialoguri interminabile pe care le purtam cu Scutaru erau nişte sistematizări foarte necesare, un fel de încălzire prealabilă pentru raţionamentele decisive pe care trebuia să le fac în faza finală a cercetărilor. Mai ales în cazul Moldoveanu Dragoş, ele îmi erau de mare folos. O simţeam. De aceea am continuat să pritocim datele de care dispuneam încă vreo bună jumătate de oră, după ce în prealabil indicasem şoferului un nou loc de întîlnire. Plimbarea noastră s-a prelungit, în felul acesta, vreun ceas.

IV

Am ajuns la prietena victimei la o oră cam nepotrivită pentru o vizită: 23,15. Contam însă pe bunăvoinţa celei pe care o vizitam, avînd în vedere că era vorba de lămurirea dispariţiei unei persoane apropiate ei. Locuinţa în care am intrat era o garsonieră fără mari pretenţii, situată într-un bloc turn, ce avea vreo zece etaje.

Amfitrioana noastră se numea Măgureanu Maria, avea patruzeci şi unu de ani şi lucra la aceeaşi întreprindere la care fusese angajat şi Moldoveanu. După cum mă informase atoateştiutorul Scutaru, nu fusese niciodată căsătorită.

Era o femeie a cărei înfăţişare conţinea ceva maiestuos. Figura ei destinsă nu trăda absolut nici un efort cosmetic. Era, fără îndoială, din genul care trece prin vîrste cu mare tact. Mă privea cu o tristețe sobră. I-am comunicat rapid ceea ce am considerat că este cazul să afle în legătură cu cele întîmplate și apoi am rugat-o să-mi vorbească despre victimă, relatîndu-mi tot ce crede ea că este mai interesant.

— Ne-am cunoscut de mult timp, începu ea cu o voce de-a dreptul frumoasă prin eleganța dicției. Nu ne-am căsătorit. Anii au trecut. Eram însă ca și căsătoriți, ba mai mult chiar, dacă se poate așa ceva. Ne-am înțeles foarte bine întotdeauna. Era un om dificil numai pentru cine nu îl cunoștea bine. Cam asta este totul în ceea ce privește relația noastră. În viață lucrurile sînt foarte simple atunci cînd doi oameni se plac, încheie ea.

Am apreciat în sinea mea acest laconism al interlocutoarei noastre. O femeie cu ceva mai puțin bun-simț cu siguranță că s-ar fi lansat, încurajată de placiditatea atentă pe care eu și Scutaru o exteriorizam, într-o serie foarte lungă de confesiuni retrospective.

— Știți cumva care era cauza neliniștii lui din ultima vreme? am reînnodat eu dialogul.

— Am observat și eu că nu prea era în apele lui în ultimul timp, dar de știut, nu știu nimic precis. Era un om care se pricepea de minune să mă cruțe de lucrurile neplăcute, inerente oricărei vieți. În cîteva rînduri mi-a spus că tatăl său l-a învățat să-i scutească pe cei din jurul lui de necazurile proprii. A fost, sub raportul acesta, ceea ce se cheamă un om misterios.

— În ce relații se afla cu vecinii?

— Bune. El avea o mare abilitate în relațiile zilnice. Numai în ultima vreme i se întîmplase să aibă anumite mici conflicte, fără nici o importanță. Ca să folosesc o expresie a lui, i s-a întîmplat să greșească din nervozitate. Avea știința atențiilor și a darurilor. Pe de altă parte, nu spunea nimic rău despre nimeni, niciodată. Avea niște păreri bune despre toată lumea, atît de bune încît mă plictiseau conversațiile cu el. Era un suflet bun. Aceasta rămîne convingerea mea.

— I se întîmpla adesea să lipsească din București?

— Nu prea des. La anumite intervale, ce uneori depășeau un an, lipsea cam cîte o săptămînă. Nu-mi spunea unde se duce. Nu l-am întrebat niciodată nimic, aceasta era una dintre regulile prieteniei noastre. Se pare că uneori mergea la pescuit, în Deltă. De cîteva ori mi-a trimis vederi din Tulcea. A fost și vara aceasta.

— De data aceasta ați primit o vedere?

— Da. Pot să v-o și arăt. Doriți s-o vedeți?

I-am cerut-o, mai mult pentru simplul motiv că voiam să răspund în mod politicos ofertei ei. Era o vedere cu totul banală, ce reprezenta un peisaj din Deltă. Textul pe care contabilul îl trimitea prietenei sale din capitală nu avea nimic deosebit. Se trimiteau sărutări, se arăta că pe acolo timpul este deosebit de frumos și că peștele e gustos. Banalități convenționale, cum sînt cele cuprinse pe mai toate vederile.

— Ați observat la prietenul dumneavoastră anumite manifestări neobișnuite? Mă refer la ceva ce a putut să vă frapeze în asemenea măsură, încît să vă rămînă în amintire. Aceasta cu atît mai mult cu cît toți cei cu care am vorbit despre el mi-au spus că era un om deosebit de echilibrat. V-aș ruga să vă gîndiți mai ales la perioada recentă, adică, mai precis, la lunile din urmă.

— Da, zise ea fără nici o ezitare, de parcă s-ar fi pregătit în mod special pentru a răspunde la o asemenea întrebare, am observat. Iată, de pildă, una dintre ciudățeniile lui din ultima vreme. Odată, nu a trecut mult timp de atunci, eram împreună la restaurant. Fără nici un motiv, m-am pomenit că sparge paharul pe care îl ținea în mînă, strîngîndu-l. Era foarte puternic, deși cine l-ar fi privit nu ar fi bănuit una ca asta. Avea o putere de om nervos. Ciudățenia a fost că discuția noastră era cu totul banală. Discutam despre pescuit, el încercînd pentru a nu știu cîta oară să mă convingă să merg cu el într-o duminică.

— Vă mai amintiți după ce replică s-a produs reacția aceasta a lui?

— Cred că îmi amintesc. Eu tocmai îi spusesem că nu înțeleg de ce vrea el să merg cu el la pescuit, cînd este evident că el practică sportul acesta tocmai pentru că vrea să rămînă absolut singur pentru anumite perioade. După ce i-am spus acestea am invocat faptul că el merge în Deltă, tocmai pentru că îi place singurătatea.

Se întrerupse pentru cîteva momente. Apoi continuă:

— Tot de curînd a mai avut o comportare, care m-a intrigat. De data aceasta eram împreună la cinema. S-a ridicat brusc și a plecat la mijlocul filmului, lăsîndu-mă acolo, de parcă nici n-aș fi existat. S-a sculat de lîngă mine cu violență și aproape că a fugit, împiedicîndu-se de picioarele celorlalţi de pe rîndul nostru. Am ieșit și eu imediat, firește. Mă aștepta afară. Mi-a spus că dintr-o dată îi venise să vomite. Probabil m-a minţit. Mai degrabă cred că ceva din filmul pe care îl urmăream l-a deranjat, amintindu-i de cine știe ce întîmplare neplăcută pe care o trăise cîndva.

— Ce film era?

— O comedie. Tot hazul venea de la doi gemeni, care erau confundaţi fără întrerupere.

— Aţi observat în ultima vreme vreo modificare în ceea ce privește veniturile sale? V-a făcut daruri mai costisitoare?

— Nu, nu mi-a făcut nici un dar mai costisitor în ultima vreme. Nici mai demult nu mi-a dăruit cine știe ce cadouri. De la bun început am stabilit că relaţia noastră nu trebuie în nici un caz să îl dezechilibreze într-un fel sau altul pe unul dintre parteneri. Sub raportul acesta ne comportam ca niște soţi chibzuiţi. Cît privește modificările eventuale suferite ale veniturilor sale, nu pot să vă spun nimic, pentru simplul motiv că nu știu nimic în legătură cu aceasta. După cum v-am povestit, era un om care știa să ascundă multe dintre laturile vieţii sale. Așa că apărea întotdeauna egal cu sine însuși, fără ca vreo modificare să poată fi observată.

— L-aţi văzut întîlnindu-se cu cineva care v-a reţinut atenţia?

— Nu. Noi ne întîlneam cam rar în ultima vreme și nu ieșeam în oraș, rămînînd la unul dintre noi. Dar nici înainte, cînd ieșeam mai des, nu-mi amintesc să-l fi văzut salutîndu-se sau discutînd cu persoane pe care aș fi putut să le consider suspecte. Orașul e mare, se întîmplă uneori să treacă luni de zile și să nu te întîlnești decît cu vecinii de palier.

Din interminabilele dialoguri pe care le purtasem cu cîțiva dintre cei care îl cunoscuseră mai bine pe Moldoveanu se închega, prinzînd contururi din ce în ce mai precise, chipul unui om destul de comun. Totuși, anumite amănunte făceau din acest „om fără însușiri“ un fel de personaj trucat, care nu trebuia judecat după aparențe. Mi se părea curios că prietena lui, care părea o femeie cu spirit de observație, nu putea să-mi spună nimic mai relevant despre el. Dar, poate că avea și ea dreptatea ei. Dacă victima fusese, așa cum mai toți spuneau, un om capabil de disimulare, atunci lucrurile aveau o explicație. M-am gîndit, în cele din urmă, că ar fi poate oportun să chestionez pe această domnișoară-doamnă Măgureanu într-un mod mai direct:

— Aș vrea să vă cer părerea într-o anumită chestiune. Spuneți-mi, vă rog, credeți că Moldoveanu era amestecat în ultima vreme într-o afacere, ca să zic așa, necurată? Sau poate că nu m-am exprimat prea exact. Mai precis spus, ați simțit că el participă la ceva ilegal?

— Știu eu ce să vă spun? zise gînditoare femeia. Poate că mi-a trecut prin minte că el este băgat într-o afacere necurată. Dar ceva precis nu știu. Mai este ceva, însă, de care mi-am adus aminte doar acum. Într-o zi m-am întîlnit pe stradă cu o cunoștință comună. Este un domn în vîrstă, care a lucrat înainte de a se pensiona la întreprinderea noastră. M-a întrebat ce mai fac, ce mai face

Dragoș. I-am răspuns că facem bine, ce altceva puteam să-i răspund? Am mai discutat despre una, despre alta și, la un moment dat, mi-a spus că i se pare neobișnuită noua pasiune a lui Dragoș. Care pasiune? l-am întrebat eu intrigată, crezînd că e vorba despre o femeie. Ei, cum, nu știi? mi-a replicat el amuzat. Nu știi că Dragoș ia lecții de teatru? I-am cerut amănunte și am aflat că prietenul meu lua într-adevăr lecții la o școală populară de artă. L-am întrebat ulterior de ce face asta și mi-a răspuns cam evaziv, zicînd că așa e cînd îmbătrînește omul, cade la tot felul de manii nevinovate. Nu-mi stă în obicei să mă bag peste oameni, așa că l-am lăsat în pace. O singură dată am mai adus vorba despre lecțiile lui, rugîndu-l să-mi ofere o demonstrație a lucrurilor pe care le învățase. M-a refuzat ferm, deși foarte prietenos, conform stilului său obișnuit.

— În ce perioadă a fost anul acesta în Deltă?

— Lucrul acesta pot să vi-l spun cu precizie, fiindcă mi-am notat în agendă data cînd urma să se întoarcă și pe care a respectat-o. Iată, preciză ea, după ce găsi agenda, a fost în douăzeci și cinci iulie. Țin minte că s-a întors într-o duminică. Înseamnă că a plecat exact cu o săptămînă mai înainte, adică în optsprezece iulie.

Data înscrisă pe biletul de tren găsit în locuința lui Moldoveanu se încadra în intervalul dintre optsprezece și douăzeci și cinci iulie.

Am mulțumit Mariei Măgureanu pentru știrile pe care ni le furnizase și i-am cerut scuze pentru că o reținusem la o oră atît de tîrzie. Ne-a condus, spunîndu-ne, cu o voce în care pătrundea abia sesizabil ura, că este bucuroasă că ne-a putut fi de folos și că dorește din toată inima ca adevărul să fie descoperit.

Trecuse de miezul nopții. Din moment ce noaptea aceea tot era noaptea plimbărilor, l-am invitat din nou pe Scutaru la o promenadă pe străzile aproape pustii ale orașului. Pașii noștri răsunau ciudat pe asfalt și simțeam nevoia să vorbim mai încet, contrastul sonor al orașului fiind mult atenuat.

Lucrurile pe care le aflasem cu prilejul ultimei noastre vizite erau dintre cele mai interesante. Lecțiile de actorie, mai ales, mă surprindeau în cel mai înalt grad. Un contabil de patruzeci și cinci de ani, om prin excelență liniștit, căruia îi place foarte mult să prindă pește, începe dintr-o dată să frecventeze niște cursuri în compania tinerilor amatori de carieră teatrală sau cel puțin măcinați de dorința de a apărea ca amatori pe o scenă. Era mai mult decît ciudat. Desigur, prima ipoteză pe care comportarea contabilului o sugera, era aceea că omul se pregătea pentru interpretarea unui rol, dar nu pe scena unui teatru sau a unei case de cultură, ci pe aceea infinit mai mare a realității.

Mergînd liniștit pe stradă alături de Scutaru și rumegînd ipoteze dintre cele mai fantastice, mi-a venit deodată o idee. I-am comunicat-o locotenentului și ne-am oprit amîndoi. Șoferul, care ne urma de la distanță, înțelese rapid despre ce este vorba și veni imediat în dreptul nostru. Ne-am îndreptat spre locuința victimei. Șoferul conducea cu adevărată virtuozitate, făcînd cauciucurile să cînte la curbe, accelerînd și încetinind remarcabil de lin. Deși țelul nostru se afla într-un cartier îndepărtat, am ajuns foarte repede.

Casa era scufundată în întuneric. I-am trezit pe Petrescu și pe Postelnicu, prezentîndu-le scuzele de rigoare, și însoțiți de ei am intrat în încăperea unde se produsese explozia. Nimic nu se schimbase. Zidul dărîmat apărea destul de sinistru în lumina săracă pe care unica lampă rămasă întreagă de pe urma exploziei o arunca. Era o lampă de carte, pe care contabilul o folosea, după toate probabilitățile, pentru lecturile lui nocturne. Eram obsedat de verificarea ipotezei pe care o formulasem atunci cînd ieșisem de la domnișoara Măgureanu. Petrescu ne-a oferit o veioză, căreia i-a schimbat în prealabil becul, punîndu-i-l pe cel mai puternic pe care îl avea. Prizele rămăseseră intacte și am reușit să obținem cu ajutorul acesteia lumină destul de puternică pentru cele ce voiam să facem. Avînd condițiile necesare create, l-am pus la curent pe Scutaru cu intențiile mele. Voiam, pe scurt, să verific dacă nu cumva acest Moldoveanu care luase lecții de artă teatrală ascunsese ceva, ce ne-ar fi putut interesa și care scăpase, ca prin minune, la prima percheziție.

Scutaru era cu adevărat neîntrecut atunci cînd era vorba de descoperirea unui obiect ascuns într-o încăpere sau într-o casă. De multe ori raționamentele cu care își justifica metodele erau de-a dreptul năucitoare, dar faptul acesta nu avea nici o importanță din moment ce găsea aproape întotdeauna ceea ce căuta. De data aceasta el începu prin a mă întreba ce vreau să găsesc.

— Asta-i bună, Scutarule! am exclamat eu înveselit. Iată o întrebare foarte reușită. Cum adică ce vreau să găsesc? Te pomenești că ai metode speciale pentru fiecare dintre clasele posibile de obiecte ce merită să fie ascunse. Nu-i așa?

— Bineînțeles că am. Dacă-mi permiteți, pot să vă spun că dacă voi ajunge vreodată să-mi scriu memoriile, voi dedica un capitol special teoriei mele cu privire la lucrurile ascunse în clădiri. Și, eventual, o voi generaliza, dedicînd cîteva paragrafe și stilului după care sînt ascunse comorile, în general.

— Ai haz, Scutarule, ce mai! Ești parcă personajul din povestirea aceea a lui Poe, marele Auguste Dupin, cel care ghicește locul unde este ascunsă o scrisoare foarte prețioasă numai printr-un raționament foarte ingenios.

— Dumneavoastră rîdeți de mine, dar trebuie să recunoașteți că nu mă prea înșel cînd este vorba să găsesc ceva ascuns într-o casă.

Trebuia să recunosc. Avea dreptate. Și pentru a răspunde întrebării preliminare pe care mi-o pusese, i-am spus că după cîte am eu impresia în casa în care ne aflam trebuia să se afle o sumă de bani sau echivalentul acesteia în obiecte prețioase de un fel sau altul.

După ce află despre ce este vorba, Scutaru făcu un plan de acțiune.

Am trecut fără întîrziere la punerea lui în aplicare, întocmai ca doi căutători de comori, care nu mai au răbdare să aștepte ivirea zilei și se apucă neîntîrziat de treabă. Nu-mi mai amintesc toate peripețiile prin care am trecut în cursul investigațiilor noastre. Cert este că înainte de scurgerea unei ore, metoda lui Scutaru triumfă. Într-un colţ al încăperii, sub parchetul care fusese demontat artistic şi montat la fel de artistic, am găsit o cutie de metal a cărei instalare părea să fi fost de dată foarte recentă. Nu era încuiată şi am reuşit fără nici o dificultate să-i vedem conţinutul. Erau bijuterii pe care le-am apreciat ca valorînd circa o sută de mii de lei. Printre ele se afla o tabacheră din aur masiv, pe care am recunoscut-o imediat: văzusem una identică, sau poate chiar pe aceea care se afla în faţa mea la „Bijuteria". Îmi amintesc că eram cu Scutaru şi că acesta în faţa acelei piese oricum destul de impresionante n-a pierdut ocazia de a-mi plasa o poantă în legătură cu faptul că eu fumam foarte rar şi atunci numai trabucuri şi că în consecinţă o asemenea piesă cum era aceea din faţa noastră nu-mi putea fi de nici un folos.

— Contabilul nu fuma trabucuri! exclamă Scutaru, după ce în prealabil fluierase scurt într-o nuanţă despre care nu se putea spune cu prea mare precizie dacă înseamnă mirare sau admiraţia amatorului de artă.

Găsirea bijuteriilor era, fără doar şi poate, un cîştig pentru cercetarea pe care o întreprindeam. Chipul contabilului se contura din ce în ce mai clar. I-am dat lui Scutaru sarcina de a stabili, în măsura în care lucrul era posibil, cînd fuseseră cumpărate bijuteriile şi de unde, apoi am făcut cuvenitul proces-verbal asupra conţinutului cutiei. Am ambalat-o cu grijă într-o foaie mare de hîrtie pe care am găsit-o acolo şi am dus-o la sediu. Tot la sediu urma să bem şi nişte binemeritate cafele, amare şi foarte mari. Acolo aveam toate elementele necesare şi, curios, cafelele pe care le beam acolo mi se păreau totdeauna mai bune decît oricare altele.

Am ieşit din locuinţa contabilului şi ne-am îndreptat spre sediu. Şoferul aţipise în maşină, dar mînat de instinctul său infailibil s-a trezit exact în clipa în care mai aveam de parcurs vreo doi metri pînă la maşină. Fără nici un gest de prisos a pornit motorul şi n-a scăpat prilejul de a demara brusc, dar elegant, în stilul său caracteristic, acel stil pentru care căpătase o poreclă cu care se mîndrea: „Gică-raliu“. Uneori, cînd se ivea prilejul, îmi povestea că marea lui pasiune este condusul maşinii şi că doar din cauza nevestii-si n-a devenit campion.

Cu marile cafele în faţă, am dat un telefon la spital spre a mă interesa de soarta lui Dubău. O foarte melodioasă voce feminină îmi comunică ştiri destul de bune: Dubău fusese operat şi se constata o oarecare ameliorare în starea lui generală. Nu se putea spune însă cu precizie care urma să fie evoluţia ulterioară a evenimentelor. Am întrebat-o pe posesoarea acelei voci atît de binefăcătoare pentru cineva care nu mai dormise de aproape douăzeci şi patru de ore, dacă accidentatul a vorbit, dacă a comunicat ceva, care ne-ar fi putut interesa. M-a rugat să aştept puţin şi după cîtva timp s-a reîntors şi mi-a spus că n-a vorbit nimic coerent. În schimb a delirat spunînd cuvinte fără sens, parcă nişte cifre, după cîte aflase binevoitoarea mea interlocutoare.

— Ascultă, Scutarule, am spus eu după ce am mulţumit amabilei fiinţe, ce mă informase. Nu ţi se pare ciudat ca cineva să delireze pronunţînd cifre? Mie, da. De ce, adică, să nu spună cuvinte aflate la îndemînă, doar aşa se întîmplă în astfel de cazuri, după cîte ştiu eu. Un jurisconsult nu delirează pronunţînd cifre, nu? Ce părere ai?

— Ştiu eu?, tovarăşe căpitan, zise cu circumspecţie locotenentul. De ce, în fond, să nu zică şi cifre? E dreptul lui, în definitiv.

— Nu te contrazic, în privinţa aceasta. E dreptul lui. Dar tot dreptul lui este, dacă nu te superi, să se exprime în sanscrită, sau să rezolve o ecuaţie de gradul trei cu glas tare. Dar nu e logic, Scutarule, nu e logic!

— Tovarăşe căpitan, izbucni peste cîteva clipe Scutaru, ca iluminat de o idee subită, ce-aţi zice de o plimbare pînă la spital?

— Ştii că ai dreptate? am acceptat eu imediat. Şi aşa nu mai e prea mult pînă se face ziuă. Vom admira răsăritul soarelui.

Zis şi făcut. „Gică-raliu", care se remontase şi el cu o cafea, porni impetuos şi foarte repede pătrunserăm în clădirea spitalului.

Doctorul de serviciu, care ne-a întîmpinat, avea o figură istovită, dar după felul în care se mişca şi vorbea nu părea deloc obosit. Aşa e felul meu, i-a explicat el cu un zîmbet şters lui Scutaru, care se interesase dacă nu cumva îi e rău, făcînd în felul acesta o gafă scuzabilă. Ne-am îmbrăcat cu nişte halate imaculate şi am intrat încet în încăperea unde se afla Dubău. Am discutat cu asistenta care îl supraveghea. Ne-a confirmat că rănitul vorbise în repetate rînduri, fără să devină conştient şi rostise nişte cifre. Am aşteptat cîtva timp, dar s-a întîmplat ca, tocmai cînd ar fi fost cazul să spună ceva, Dubău să doarmă un somn adînc.

Fără să pierd timpul, l-am trimis pe Scutaru să aducă, de unde ştia, un magnetofon. S-a întors foarte repede, aducînd unul pe care mi-l recomandă satisfăcut pentru calitatea înregistrărilor sale. Am învăţat-o pe asistentă cum să procedeze și am plecat. Toate afirmaţiile pe care Dubău urma să le facă aveau să fie păstrate.

În fine, puteam să mergem și noi să ne odihnim.

V.

M-am trezit destul de bine odihnit, deși nu dormisem decît vreo două ore. M-am îndreptat spre sediu, meditînd că marile crime, cele care se elucidează foarte greu, sînt săvîrșite întotdeauna cu mijloace extrem de simple și că, deci, o crimă executată după un plan atît de complicat şi de încărcat ar trebui, simetric, să fie foarte uşor de lămurit. Era un sofism destul de agreabil și mi-a trecut prin minte că nu trebuie să-l uit, pentru a-l comunica şi colegilor mei.

Scutaru mi-o luase înainte. Deși dormise şi el tot atît de puţin, proverbiala lui bună dispoziţie nu se dezminţea. Cînd am intrat în birou el tocmai demonstra cu mare patos unui coleg avantajele fumatului cu trabuc. Argumentele sale erau cu atît mai amuzante cu cît era știut că nu fumase niciodată, în nici un fel. În mîna stîngă avea un trabuc, pe care i-l dăruisem eu în urmă cu vreo cîteva luni, iar dreapta îi folosea pentru întărirea argumentației. M-am oprit în ușă fără a fi observat de amuzantul conferențiar.

— Trabucul, zicea el, gesticulînd cu o însuflețire formidabilă, este numai tutun. Tot ce nu este tutun în el este această banderolă, ce poate fi, dealtfel, scoasă cu mare ușurință. Compară acest obiect rachetoid cu biata ta țigară cu filtru. Este o diferență capitală între ele. Țigara ta, care, de fapt, spre a fi exacți, este o țigaretă, îmi pare o caricatură jalnică și efeminată. Fumatul cu ajutorul ei este un fel de perversiune, de nesuferit pentru un bărbat adevărat. A fuma cu ajutorul unor astfel de paleative este, după opinia mea, similar cu a face canotaj dimineața în cameră, întrebuințînd un dispozitiv ce imită vîslele și care recurge la întinderea unor arcuri amărîte prin mișcări asemănătoare cu cele ale vîslitului. Îți dai seama?, este o distanță incomensurabilă între a vîsli într-o barcă pe apele unui lac și a vîsli în cameră, cu geamul deschis, e drept.

Eu nu spusesem nici un cuvînt, ascultîndu-l pe Scutaru, care nu putea să mă vadă, fiind așezat cu spatele către ușă. Cel căruia i se turnau toate aceste gogoși nu dăduse nici un semn că m-ar fi văzut. Cu atît mai mare a fost jena lui Scutaru cînd mă zări, în fine.

— Vă rog să mă scuzați, tovarășe căpitan, zise el cu o voce în care coexista regretul și veselia.

— Te scuz, Scutarule, te scuz. Însă, să știi că ai să pătimești pentru acest discurs matinal pe care m-ai obligat să-l ascult pe stomacul gol.

— Sînt gata să pătimesc, tovarășe căpitan, zise bravul locotenent.

— Uite ce ai de făcut, am trecut eu la lucruri practice. Mai întîi afli cine era omul care a informat-o pe Măgureanu Maria despre faptul că Moldoveanu lua lecții de artă dramatică. Îl găsești și te interesezi unde mergea Moldoveanu pentru a lua aceste lecții. Te întorci rapid și după aceea vei avea iarăși ocazia să dovedești că ești capabil de fapte mari.

Scutaru dispăru.

Am dat imediat un telefon la spital pentru a mă interesa de soarta lui Dubău. Am dat peste o voce metalică, care mi-a comunicat foarte laconic că nici o schimbare esențială nu a fost înregistrată, dar că se speră ca în cursul zilei accidentatul să își recapete cunoștința. Am întrebat apoi de asistenta care îl supraveghease în cursul nopții pe Dubău. Vocea metalică mi-a spus că a plecat acasă, dar că a lăsat pentru mine o bandă de magnetofon.

M-am îndreptat imediat spre spital. Doctorul cu care vorbisem la telefon nu avea deloc înfățișarea pe care vocea sa ar fi lăsat-o să se bănuiască. Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, mic de statură, atins abia perceptibil de timiditate. Mi-a oferit cîteva date despre starea bolnavului care mă interesa, dar trebuie să recunosc că acele cuvinte foarte savante nu mi-au spus mare lucru. Se părea totuși că Dubău se va face bine. Aceasta era, în primul rînd, important pentru mine.

În camera unde se afla patul lui Dubău, era o altă asistentă. Magnetofonul se afla în funcțiune, gata să înregistreze orice zgomot. Am felicitat-o în gînd pe asistenta căreia îi încredințasem magnetofonul cu cîteva ore mai devreme. Se achitase peste aşteptări de sarcină. Fata care o schimbase, o brunetă ale cărei priviri te puneau pe gînduri în sens pozitiv, îmi mărturisi în șoaptă că i s-a spus de către cea pe care o schimbase cum trebuie să procedeze. Spre regretul ei însă, rănitul nu scosese nici un cuvînt.

Am cerut banda de magnetofon şi ducînd-o ca pe un trofeu despre care nu ştiam încă în ce măsură este preţios, m-am îndreptat spre sediu. În faţa unei cafele am ascultat banda cu mare răbdare. Mai întîi se auziră nişte zgomote ciudate, pe care nu am reușit să le recunosc, apoi nişte clinchete, scîrţîitul unui scaun, probabil, un oftat, aparţinînd desigur asistentei, care se gîndea ce bine doarme ea în patul de acasă, zvonul unor glasuri îndepărtate, abia perceptibil, scîrţîitul unei uși și lipăitul unor papuci. Magnetofonul se dovedea extrem de sensibil. Deși toate aceste zgomote erau destul de interesante în sine, nu mă puteam decide prea ușor să mă lansez într-o audiție de trei ore, cît ar fi durat ascultarea integrală a benzii. Tocmai mă gîndeam la cea mai bună metodă de sondaj, cînd se auzi vocea lui Dubău, precedată de nişte suspine și gemete foarte slabe. Omul nu spunea decît nişte cifre, mai bine zis un procent, repetat obsesiv, aproape neinteligibil la primele audiţii. Spunea „şaptezeci și cinci la sută“, nimic mai mult. Mi-a fost absolut imposibil să-mi dau seama ce semnificaţie ar fi putut să aibă acest procent. Pierdusem cam mult timp cu ascultarea, aveam motive să fiu cam înciudat.

Picasem pe gînduri, cînd intră în birou Scutaru.

— Ei, ce-ai făcut?, l-am întrebat.

— Am rezolvat totul. Puteţi să mergeţi cînd voiţi să discutaţi cu cei care îl învăţau pe Moldoveanu să joace teatru. Este vorba despre o casă de cultură, unde predau cîţiva actori destul de reputaţi. Am făcut o listă cu cei care i-au dat lecţii victimei, precum şi cu cei care i-au fost colegi.

— Bine. Uite acum ce ai de făcut. Este ceva mult mai dificil decît descoperirea unei case de cultură.

Prin această ironie îi plăteam poliţa lui Scutaru pentru discursul său matinal despre avantajele fumatului cu trabuc.

Am scos la iveală fotografia care îl înfăţişa pe Moldoveanu într-o ipostază de familist. Pe spatele ei se afla un semn destul de ciudat, un fel de hieroglifă fără nici un înţeles. După toate aparenţele, semnul respectiv fusese obţinut prin ştampilare.

— Caută s-o identifici pe femeia aceasta, i-am spus eu lui Scutaru. După cîte am aflat eu, fotografia a fost făcută cu circa opt ani în urmă, la un fotograf de periferie. Îmi dau seama că îţi cer să cauţi acul în carul cu fîn, dar probabil că lucrurile nu sînt atît de complicate cum par la prima vedere. În primul rînd, este de considerat că semnul acesta nu poate deloc să însemne că fotografia a fost făcută la o cooperativă, deoarece acolo, după cîte ştiu eu se aplică ştampila cu numele cooperativei şi cu adresa respectivă şi în nici un caz un asemenea semn cabalistic. Avînd în vedere aspectul acesta, trebuie să iei în considerare doar pe fotografii particulari a căror evidenţă se află undeva, evident. Astea sînt datele, am încheiat eu.

— Am înţeles, tovarăşe căpitan, zise nu prea vesel Scutaru.

Era clar că misiunea aceasta nu este din cale afară de agreabilă, dar nu aveam ce să-i fac. Simţeam că trebuie să aflu date cît mai amănunţite despre viaţa contabilului. Nu eram în faţa unui caz obişnuit.

După plecarea lui Scutaru, m-am îndreptat spre casa de cultură, unde contabilul se perfecţionase în arta de a părea altcineva decît era în realitate. Întîmplarea a făcut să găsesc pe unul dintre invitaţii frecvenţi ai cercului dramatic, un actor cunoscut, intrat bine în bătrîneţe, cu o chică impozantă şi cu o dezinvoltură de invidiat.

— Vă amintiţi de Moldoveanu Dragoş, maestre? l-am întrebat eu după ce mi-am declinat identitatea.

— Cum să nu, îmi amintesc foarte bine de el. Dar ce s-a întîmplat? A făcut vreuna nefăcută? Părea un om foarte la locul lui.

— A păţit-o rău, foarte rău. A murit.

— Ia te uită, păcat de el. Era un om interesant. Îmi pare rău de el.

În glasul bătrînului actor se descifra un regret sincer, dar şi tonul ciudat de indiferenţă pe care oamenii încep să-l aibă de la o anumită vîrstă atunci cînd vine vorba despre moartea cuiva.

— Spuneţi-mi, vă rog, cum de a ajuns el să ia lecţii de actorie la o asemenea vîrstă nepotrivită?

— Şi eu m-am mirat cînd l-am văzut pentru prima dată. I-am spus, dealtfel, că ceea ce vrea să facă nu are nici un rost, că este mult mai bine dacă se lasă păgubaş. Argumentele pe care mi le-a adus au fost însă foarte bine găsite. Mi-a vorbit de parcă era un avocat foarte versat. Mi-a spus că vîrstele nu sînt acelea care sînt înscrise în buletinul de identitate, că ceea ce contează este vîrsta sufletului și altele de felul acesta. M-a convins. Şi aşa l-am obţinut pe cel mai vîrstnic elev pe care l-am avut vreodată în cariera mea.

— Şi cum se comporta? Avea talent?

— Ştiu eu ce să zic? Cînd te afli în faţa unui om de patruzeci și cinci de ani nu mai poţi folosi criteriile obișnuite de apreciere. Mai ales că lecţiile pe care i le-am dat au durat destul de puţin.

— Totuși . . .

— Cred că dacă s-ar fi apucat atunci cînd trebuia, ar fi reușit destul de bine. Avea un anumit dar de imitator înnăscut. Numai că, desigur, trecerea timpului i-a alterat considerabil această însuşire și ceea ce mai rămăsese erau numai, ca să zic aşa, niște vestigii.

— Avea talent de imitator?

— Oarecum. În direcţia aceasta a vrut mai ales să se perfecţioneze. L-am ajutat pe cît a fost posibil.

— Şi ce rezultate a obţinut?

— În raport cu timpul scurt cît am lucrat cu el, rezultatele au fost destul de bune. Păcat că, de la un moment dat, n-a mai dat brusc nici un semn de viaţă. Începuse să mă intereseze. Mai există în lume cîteva cazuri de actori care și-au descoperit vocaţia foarte tîrziu, deși nici unul dintre aceștia nu a avut chiar patruzeci și cinci de ani. Se perfecţionase ca imitator. Probabil că ar fi reuşit, chiar și în stadiul primitiv de pregătire în care se afla, să facă faţă în vreun spectacol umoristic.

— Fiți bun, maestre, și spuneți-mi în două cuvinte ce înseamnă un bun imitator. Se imită vocile și mișcările, nu?

— Bineînțeles. Nu știu dacă ai avut ocazia să întîlnești în viața dumitale vreun imitator de geniu. Ți se face părul măciucă. Este un spectacol extraordinar, nemaipomenit. Unul dintre profesorii pe care i-am avut eu pe vremuri era un astfel de imitator. Cînd era în toane bune dădea pentru noi, studenții lui, cîte un mic spectacol. Iluzia pe care o crea prin imitarea glasului, a mersului, a gesturilor era atît de perfectă încît erai tentat să crezi că este vorba despre hipnotism sau altceva în genul acesta. Explicația pe care acest mare om o dădea reușitelor sale formidabile era foarte simplă, dar neînchipuit de greu de transpus în practică. Iată cum considera el că trebuie să procedeze cineva care vrea să fie bun imitator. În primul rînd, el trebuie să fie un mim perfect, aceasta este prima condiție, indispensabilă. Apoi el trebuie să aibă o ureche foarte fină, foarte exersată, pentru ca să-și poată da seama cu precizie de nuanțele vocii pe care o are în vedere. În fine, în al treilea rînd, el trebuie să aibă un excepțional spirit de observație, pentru a-și da seama în cele mai mici amănunte despre particularitățile celui pe care îl are în vedere. Dar aceste calități pe care le-am înșirat eu aici țineau în cele din urmă de har, de talent, pe care nu poți să-l înveți și cu care trebuie neapărat să te naști. Talentul este, spunea profesorul meu, să poți să te transpui și psihic în cel pe care îl vei interpreta. Acesta este marele secret, pe care el îl deținea cu prisosință. Iată, deci, ce înseamnă un bun imitator: înseamnă să devii un altul, să depăşeşti teatrul, să intri în, nici nu ştiu cum să-i spun, un fel de a doua realitate. Dealtfel, ai văzut și dumneata cum joacă marii actori. În fiecare dintre rolurile lor sînt cu totul alţi oameni. Se nasc de fiecare dată.

Vorbind, bătrînul meu interlocutor se emoţionase puţin. Era, fără îndoială, unul dintre acei oameni fericiţi pentru care practicarea profesiei rămîne pînă la bătrîneţe o plăcere fundamentală.

— Maestre, l-am rugat eu, cuprins de o inspiraţie subită. Aș vrea să vă rog ceva. E o rugăminte cam ciudată, dar v-aş ruga totuși să nu mă refuzaţi.

— Bine, tinere, bine. Despre ce este vorba? răspunse cu bunăvoinţă actorul.

— Uitaţi ce v-aș ruga. Imitaţi-l pe Moldoveanu pentru mine. Sînt convins că și dumneavoastră aveţi harul acela despre care mi-aţi povestit atît de interesant.

— Nu-l am, zise el decis. Omul acela era cu totul inimitabil, era un geniu. Dealtfel, cred că ai auzit despre el, completă el, numind una dintre gloriile scenei noastre din deceniile de dinaintea celui de al doilea război. Însă și eu pot, fireşte, să încerc să răspund dorinţei dumitale, care, nu-i vorbă, este cam ciudată. Uite, am să încerc, Rămîi aici. Eu am să ies puţin din cameră și cînd mă voi întoarce voi juca rolul bietului Moldoveanu. Dacă te voi întreba ceva, te rog să-mi răspunzi, făcînd abstracţie de identitatea mea reală.

Eram foarte curios. Niciodată nu mai fusesem în apropierea unui actor, care la un interval atît de scurt de timp își părăsește personalitatea, pentru a juca în exclusivitate pentru mine o scenetă la care eram chemat să particip și eu în chip de actor improvizat.

Bătrînul nu întîrzie prea mult, vreun sfert de oră. Se auzi o bătaie în ușă și pătrunse un bărbat între două vîrste, cu un păr castaniu pe care eu nu eram obligat să-l iau drept perucă de culoare castanie, cu sprîncenele de asemenea de culoare închisă. Se ținea foarte drept și fața lui exprima un soi de hotărîre de a face față împrejurărilor, orice s-ar întîmpla. Linia buzelor era subțiată de o permanentă încordare a voinței. Nările parcă tremurau sub apăsarea unui orgoliu imens. Fără să fie încruntat, ceva din întreaga lui atitudine sugera depărtarea, incapacitatea de a realiza legături spontane cu cei din jurul lui. Părea genul de om cu care te sfiești să intri în vorbă, de frică să nu auzi cine știe ce vorbă ironică sau chiar violentă, să fii repezit fără nici un menajament. Dar toată această impresie nu dură decît cîteva clipe. Cînd deschise gura, totul se modifică, parcă printr-un artificiu neverosimil. Vocea nu se potrivea deloc cu exteriorul acestui om ce părea ursuz, dar care atunci cînd vorbea, devenea dintr-o dată foarte prietenos. Zîmbetul care apăru ca prin minune pe acea față ursuză era de natură să opereze o modificare radicală. Era acel fel de zîmbet în care nu poți să nu te încrezi. Oamenii care posedă un zîmbet de acest fel reușesc, fără îndoială, să obțină cu cea mai mare ușurință bani cu împrumut.

— Doriți probabil să vă înscrieți la școala noastră? mă întrebă cu o voce dulce falsul Moldoveanu și mă privi întrebător, zîmbind încurajator.

— Da, aş vrea, am bîiguit eu, încă sub impresia foarte puternică pe care metamorfoza o avuse asupra mea.

— Să ştiţi, continuă personajul, că la noi predau profesori dintre cei mai buni. Nu greşiţi, dacă vă decideţi pentru şcoala noastră. Ce vîrstă aveţi?

— Am treizeci şi patru de ani. Nu e prea mult? am intrat eu, în fine, în joc.

— Nu, de ce să fie prea mult? Ştiţi doar că talentul nu are o legătură prea importantă cu numărul anilor. Se cunosc doar cazuri de oameni care au început să joace teatru fiind chiar mai în vîrstă decît dumneavoastră şi au obţinut succese dintre cele mai importante. Dar ce v-a determinat să vă decideţi pentru lecţii de actorie?

La această întrebare nu am mai răspuns. Mi-am dat însă seama cu o mare claritate că personajul care se afla în faţa mea face parte din acea categorie rară de oameni care stîrnesc confidenţele. Privirea lui plină de o bunătate pe care îţi era imposibil să nu o consideri autentică, vocea aproape suavă, dar totuşi fără să fie lipsită de atributele virilităţii, întreaga atitudine nemaipomenit de prietenoasă — totul cerea confidenţa, apropierea. Eram edificat.

— Vă mulţumesc, maestre, am spus eu cu o voce cam nesigură din pricina unei emoţii pe care nu mi-o puteam reprima. Nu voi uita niciodată acest spectacol pe care aţi avut amabilitatea de a mi-l oferi.

— Ei, lasă, să nu exagerăm, zise el, trecînd cu o repeziciune care m-a uluit încă o dată la omul care era în realitate. Îţi repet, ceea ce fac eu nu se poate compara cu ceea ce făcea omul acela despre care ţi-am povestit.

Îşi scoase încet peruca şi sprîncenele false.

— Cam ăsta era Moldoveanu. Un tip care la prima vedere părea cu totul inaccesibil, dar care dacă deschidea gura şi zîmbea, te cucerea cu o repeziciune miraculoasă. Din prima clipă cînd l-am întîlnit m-a frapat calitatea aceasta a lui şi din cauza ei am acceptat să-i dau lecţii. Fiindcă, trebuie să recunoşti, acest dar de a cîştiga încrederea oamenilor nu ţine numai de, eventual, un suflet realmente bun, ci şi de anumite aptitudini actoriceşti. Nu?

— Bineînţeles, bineînţeles, am încuviinţat eu, pregătindu-mă discret de plecare.

Parcă înţelegînd că eu caut o modalitate de a pleca într-un mod politicos, actorul îmi spuse că trebuie să se prezinte cît se poate de repede la televiziune şi că regretă că nu mai poate să stea de vorbă cu mine. Ne-am luat rămas bun în mod cordial, eu promiţîndu-mi în sinea mea că voi fi prezent la primul spectacol în care va juca el. Mă impresionase foarte mult şi dacă diferenţa de vîrstă dintre noi nu ar fi fost atît de mare aş fi îndrăznit poate să-i propun să ne mai întîlnim, spre a mai sta de vorbă.

Eram convins că ultima sarcină pe care i-o dădusem lui Scutaru nu poate fi îndeplinită prea repede. Aşa că m-am decis să-mi completez datele despre victimă, acolo unde îl cunoştea foarte multă lume: la locul său de muncă. În minte mi se contura un plan neobişnuit. Îndreptîndu-mă spre sediul acelei întreprinderi al cărui nume era constituit dintr-o complicată succesiune de iniţiale mi se părea că acel plan este cu totul și cu totul irealizabil, că el ține de cea mai pură literatură. Dar, căutam eu să aduc imediat și contraargumente, nu ni se întîmplă de atîtea ori ca literatura să ni se pară o biată însăilare față de monstruoasa fantezie a realității? Nu era deci cazul ca eu însumi să mă temperez pe motivul că ceea ce premeditam era din cale-afară de îndrăzneț, acordînd șansei un rol prea mare. În definitiv, de multe ori șansa îl ajută pe cel ce cercetează, nu se poate altfel. Nu putem renunța la serviciile șansei. Doar într-un roman detectivul stă în fotoliu și avînd la dispoziție toate datele deduce fără greș care este adevărul.

Făcînd asemenea raționamente pline de bun-simț am ajuns repede la întreprinderea unde fusese angajat Moldoveanu. Era o clădire ca oricare alta. După nici cinci minute eram în biroul în care contabilul își exercitase meticuloasa profesie. Dacă aș fi procedat în mod obișnuit, atunci, desigur, i-aș fi rugat pe colegii victimei să aștepte undeva afară și să intre pe rînd spre a discuta cu mine. Numai că pe mine mă interesau, de această dată, niște date mai deosebite.

Din acest motiv, i-am rugat pe toți să rămînă la locurile lor și le-am propus, ceea ce s-ar fi putut chema o discuție liberă. Întîmplarea făcea ca toți să fie niște oameni între două vîrste, care aveau tehnica sau știința unei comportări calme, în cadrul căreia orice exces era exclus. Nu era mai puțin adevărat că, dacă oamenii care au în jurul a patruzeci de ani sînt foarte ușor de interogat datorită capacității lor de a alege repede ceea ce este important din ceea ce știu, tot atît de adevărat este că aceşti oameni sînt cei mai capabili de disimulare. Nu fusese şi Moldoveanu, cel ce luase lecţii de imitator, din categoria lor? Ba da, și privindu-i pe cei care stăteau în jurul meu așteptînd cu o politeţe ireproșabilă și indiferentă întrebările mele, mă gîndeam că în definitiv toţi oamenii aceştia proaspăt raşi, cu favoriţi şi cu cravate late în culori strălucitoare sînt ca psihologie a profesiei nişte omologi ai lui Moldoveanu.

Ascultînd de o inspiraţie spontană, m-am gîndit să le povestesc despre vizita precedentă pe care o făcusem, despre actorul care mă făcuse să văd un Moldoveanu multiplicat cu mijloacele artei. Am căutat să fiu cît mai sugestiv în ceea ce relatam, pentru a obţine în felul acesta o creştere reală a interesului ascultătorilor mei. Se pare că am reușit să transpun destul de interesant în cuvinte spectacolul unic la care fusesem martor. Probabil că cei ce mă ascultau erau amatori de teatru și văzuseră spectacole cu acel mare actor, sau poate pur și simplu, reușisem să le transmit emoţia pe care o încercasem eu.

— Iată ce aș vrea să vă rog, am spus eu în chip de încheiere. Mă interesează în mod deosebit felul în care se comporta acest Moldoveanu, mă interesează alura lui. Trebuie să vă precizez că nu e vorba atît despre configuraţia lui morală, sau profesională. Despre acestea ştiu lucruri suficient de multe. Vreau să știu foarte bine cum mergea, cum vorbea, ce impresie făcea el atunci cînd era văzut pentru prima oară de cineva. Iată în ce direcţie aș vrea să vă rog să mă ajutaţi.

Vorbele mele erau destul de neclare, dar ce aş fi putut spune altceva? Să le cer acestor funcţionari, pe care îi bănuiam în mod legitim că au o fantezie de nivel mediu, să joace pentru mine o scenetă de felul aceleia pe care mi-o oferise cu puţin timp înainte actorul? Ar fi fost prea mult, cu siguranţă. Sau poate că mă înşelam? Răspunsul unuia dintre interlocutorii mei mă făcu să-mi amintesc că în fiecare om zace un actor şi că sînt foarte puţini aceia care nu jinduiesc, măcar pentru o clipă, să se transpună într-o altă viaţă, într-un alt rol.

— Vreţi să vi-l imităm şi noi? mă întrebă acesta amuzat.

— Cam aşa ceva, am încuviinţat eu cam jenat.

— Bine, dar noi nu putem să repetăm performanţa actorului despre care ne-aţi vorbit.

— De ce nu? interveni primul. Poate că avem şi noi talent actoricesc şi nici nu ştim de asta.

— Uitaţi ce zic, am intervenit eu încercînd să pun oarecum lucrurile la punct, deşi lucrul acesta apărea din ce în ce mai dificil de reuşit, avînd în vedere împrejurările. Actorul acela l-a văzut pe Moldoveanu doar în cîteva poziţii, ca să zic aşa. La repetiţii, atunci cînd a venit să-l roage să-l primească printre elevii săi şi cam atît. Dumneavoastră însă l-aţi văzut de mult mai multe ori. Actorul despre care v-am vorbit poate să se şi înşele, avînd în vedere că Moldoveanu nu a fost natural, perfect natural, în întrevederile cu el. Toate acestea mă fac să cred că dumneavoastră sînteţi singurii oameni ce au o imagine exactă asupra lui. Mă înşel?

— Şi prietena lui . . . mă completă un bărbat care nu vorbise deloc pînă atunci.

Era un om ce părea foarte mic de statură. Capul de-abia i se vedea din spatele biroului.

— Da, am încuviințat eu, și prietena lui.

Intervenția acelui bărbat mic de statură, despre care aveam să aflu mai apoi că era cocoșat, avu darul să taie elanul celorlalți. Cîtva timp nimeni nu mai spuse nici o vorbă. Eu însă nu voiam să mă las. Eram urmărit de ideea că trebuie neapărat să știu cu cea mai mare exactitate posibilă cum arăta Moldoveanu. Aveam planurile mele, pe care cu siguranță șeful meu le-ar fi calificat drept extravagante. Dealtfel, cîtva timp mai tîrziu, cînd îi aduceam la cunoștință cum intenționez să-mi continui cercetările, el avea să clatine cam sceptic din cap și să-mi spună că are impresia că de data aceasta am sărit peste doi cai dintr-o dată, dar că este totuși de acord să-mi continui cercetările în modul pe care eu îl găseam nimerit. Știa el, ce știa. Cîteva dintre succesele mele fuseseră obținute în urma unor manevre care la prima vedere au părut foarte ciudate multora.

Tot bărbatul cel mic de statură a fost acela care a depășit momentul mort al discuției.

— Eu cred că v-aș putea ajuta, zise el și ieși de după biroul acela prea înalt pentru statura lui.

Am putut să văd că doar bustul îi era mic. Dacă nu ar fi avut accidentul care îi provocase acea umflătură și îi micșorase sensibil lungimea bustului, ar fi fost un bărbat înalt, chiar foarte înalt. Cum era atunci, avea o statură potrivită, vreun metru și șaptezeci de centimetri.

— Vă rog, am spus eu încurajator.

— Uitaţi despre ce ar fi vorba, începu el căutîndu-şi cuvintele spre a fi cît mai explicit. L-am văzut într-o zi pe Moldoveanu pe stradă, în vremea din urmă. M-a frapat faptul că îşi modificase oarecum mersul. Da, îşi modificase mersul. Nu mai mergea cum ştiam noi.

— Dar cum mergea înainte?

— Cum să vă spun? Nu prea supravegheat. Avea o ţinută destul de bună, dar i se întîmpla de cele mai multe ori să meargă cumva neglijent, aruncîndu-şi picioarele într-un fel caracteristic. Acum însă mergea, cum să vă spun, ireproşabil, ca un actor. Mîinile aveau mişcări juste, bustul era suficient de drept, privirea era îndreptată tot timpul înainte...

— Să ştiţi că şi eu am observat asta, interveni unul dintre colegii lui Moldoveanu, un bărbat care atunci îmi păruse a fi cel mai puţin bucuros de discuţia pe care trebuia să o poarte cu mine. Dar nu pe stradă, ci pe aici, prin birouri, pe coridoare. Se vede treaba că punea în practică cele pe care le învăţa. Numai în ultimul timp am putut vedea această modificare.

— Aţi putea să-mi arătaţi cum mergea? l-am întrebat eu cu oarecare timiditate pe acest ultim interlocutor.

L-am rugat pe el, deoarece mi s-a părut oarecum nepotrivit să-l rog pe cocoşat să interpreteze rolul unui bărbat care are o ţinută foarte corectă cînd merge.

După anumite ezitări, bărbatul s-a decis şi a făcut cîteva ture prin birou, care era destul de spaţios pentru a putea permite o demonstraţie elocventă. Nu era nimic deosebit, fireşte, în acest mers pe care binevoitorul funcţionar se străduia să mi-l înfăţişeze cît mai sugestiv. M-am gîndit cu nostalgie la actorul de care mă despărţisem cu puţin mai înainte. El ar fi fost foarte bun pentru a ne interpreta rolul unui bărbat la patruzeci şi cinci de ani care merge studiat.

I-am mulţumit omului şi m-am decis să schimb metoda, urmînd să execut eu însumi un fel de portret-robot, respectînd indicaţiile pe care cei de faţă urmau să mi le dea. În definitiv, fusesem şi în liceu şi la facultate un stîlp al cercului dramatic. Le-am explicat, în consecinţă, despre ce era vorba şi apoi am început să mă învîrtesc prin birou, urmînd în linii mari schiţa pe care mi-o prezentase actorul. Au urmat o serie întreagă de discuţii. După cum era şi firesc, nici unul dintre cei de faţă nu avea o părere identică cu a altuia. Totuşi, după nenumărate corijări şi ajustări, s-a ajuns la un punct de vedere aproape comun. Faţă de cele pe care le aflasem de la actor apăruse, în linii mari, un singur element nou: faptul că Moldoveanu adoptase în vremea din urmă un mers studiat. Cît priveşte modul acestuia de a vorbi, deşi colegii săi nu păreau a fi fost atenţi în mod special la acest aspect, totuşi anumite elemente noi ieşiseră în evidenţă în ultimele luni. Era vorba, după cum am putut să deduc din constatările destul de încîlcite ale interlocutorilor mei, despre anumite modificări consonante celor care putuseră fi observate în ceea ce priveşte mersul. Astfel, Moldoveanu începuse să rotunjească vorbele cu mai mare decizie, ceva metalic apăruse în vocea lui, ceva de om obişnuit să comande. În acelaşi timp, în mod paradoxal, îşi strecura în voce anumite inflexiuni specifice pentru un om foarte preocupat, un fel de neatenţii, de articulări foarte neglijente, aproape nişte onomatopee.

— Ce să mai vorbim, conchise cocoşatul, se pregătea pentru cariera de şef.

Ceilalţi rîseră foarte bine dispuşi, deşi malițiozitatea nu fusese prea reuşită.

Adevărul era că această constatare nu era lipsită de un grăunte de adevăr. Ceva din atitudinea pe care o reconstituisem era într-adevăr de şef, dar de unul de operetă, exagerat în toate compartimentele comportamentului său.

Am mai discutat apoi despre Moldoveanu cu colegii săi, dar nu am aflat cine ştie ce. Fusese în adevăr, un om obişnuit. Cu excepţia micilor ciudăţenii înregistrate în ultima vreme, nimic neobişnuit nu putuse să se observe la el.

Plecînd de la acea întreprindere cu nume complicat, m-am gîndit, în primul rînd, la o contradicţie flagrantă ce apărea între afirmaţiile colegilor lui Moldoveanu şi acelea ale prietenei lui. Era vorba despre diferenţe evidente de comportament. De ce Maria Măgureanu nu pomenise absolut nimic despre schimbările pe care Moldoveanu le exersa?

Existau trei variante posibile. Prima, cea mai la îndemînă era aceea că, pur şi simplu, femeia nu avea spirit de observaţie. A doua: că avea anumite motive să nu pomenească despre metamorfozele lui Moldoveanu. În fine, a treia: că, faţă de ea, Moldoveanu nu adoptase noua sa atitudine. Dacă mă gîndeam bine, a treia variantă era cea mai logică, avînd în vedere că Maria Măgureanu era o femeie cu o reală inteligenţă. Moldoveanu s-o fi gîndit că evită în felul acesta o serie de discuţii obositoare.

Raţionînd astfel, am renunţat să o mai caut o dată pe Maria Măgureanu şi m-am îndreptat spre sediu.

Timpul trecuse foarte repede în compania acelor funcţionari amabili. Se făcuse ora douăsprezece.

Scutaru se întorsese şi, din prima clipă, am observat pe faţa lui că rezultatele pe care le obţinuse erau dintre cele mai bune.

— Ei, ce-ai făcut? l-am întrebat eu din uşă.

— Am rezolvat, tovarăşe căpitan. Am toate datele.

Scutaru era animat de un triumf bine ascuns sub un strat subţire de sobrietate. M-am gîndit că nu ar fi corect din partea mea dacă i-aş cere direct rezultatele cercetării sale şi, în consecinţă, l-am rugat să îmi povestească cum decurseseră lucrurile. El atîta aştepta. A început cu vocea celui ce povesteşte cum a completat varianta cu cele treisprezece rezultate cîştigătoare la pronosport.

— Uitaţi cum am procedat. Mai întîi am raţionat intens . . .

Aici se opri şi privi spre mine, ca şi cum s-ar fi interesat dacă nu cumva eu socotesc acest preambul prea şugubăţ. Zîmbetul meu era însă încurajator.

— Deci, am raţionat intens. Apoi, după cum era logic, m-am dus şi am obţinut lista fotografilor particulari din oraş. Mi-am zis că ar fi o treabă de meşteşugar să încep o verificare a fiecăruia şi m-am gîndit că există un procedeu care e de natură să-mi simplifice foarte mult munca.

— Care?

— Raţionamentul meu a fost următorul: în fiecare cartier fotografii se cunosc între ei şi în consecinţă este suficient să arăt fotografia cu semnul ei distinctiv unuia dintre ei, pentru ca să aflu de cine a fost făcută.

— Este perfect logic, am încuviinţat eu, numai că uneori se întîmplă ca faptele să fie foarte rebele, să nu se prea supună logicii.

— Aşa s-a şi întîmplat, dar numai în ultima parte a acţiunii mele. Pînă atunci lucrurile au mers strună.

— Bine, l-am întrerupt eu, dar chiar şi aşa aveai foarte mult de lucru. Dacă mergi după principiul acesta înseamnă că trebuie să împarţi oraşul în foarte multe zone şi tot trebuie să pierzi timp mult.

— Exact. Trebuia să operez o nouă simplificare. M-am gîndit apoi la semnul acela ciudat pe care fotografia îl are pe verso. Era ceva neobişnuit. Eu, cel puţin, nu am mai văzut aşa ceva niciodată. M-am gîndit că o fi vreun obicei vechi al unor fotografi de a-şi pune o asemenea emblemă hieroglifică. Din moment ce lucrul nu e nou, decurge că e vechi.

— Ai o logică imbatabilă, „Scutierule“, nimic de zis.

— Deci, conform acestui raţionament, însemna că fotograful care a făcut poza este un om bătrîn, care foloseşte metode care au fost la modă cine ştie cînd.

— Dar şi bătrîni sînt mulţi, Scutarule . . .

— Aşa este. Oricum, mă aflam totuşi mai aproape de ceea ce mă interesa. Şi mai aveam o posibilitate. Aceea de a consulta un specialist. Şi cine e mai specialist decît Marinescu, colegul meu de promoţie?

Eu cel puţin nu cunosc un altul care să știe atîtea în domeniul acesta. Așa că m-am dus la el şi, promiţîndu-i o bere, i-am arătat fotografia.

— Şi ce-a zis?

— Mai întîi n-a zis nimic. A tot privit-o dintr-o parte şi din alta. S-a uitat la ea cu lupa, ba a pus-o chiar şi la microscop. În cele din urmă, a dat verdictul: fotografia fusese făcută de un om care folosea un aparat foarte vechi, cum astăzi nu mai se prea găsesc. Mi-a dat și niște detalii tehnice, dar le-am cam uitat. Dealtfel, ele nici nu sînt importante.

— Ţi s-a confirmat, deci, ipoteza cu un fotograf bătrîn, care folosește un aparat bătrîn și înscrie pe spatele fotografiilor sale o hieroglifă bătrînă. Şi, mai departe? Cum ai procedat?

— Alte simplificări nu am reușit să operez. Așa că am stabilit o listă de fotografi foarte în vîrstă, adică trecuţi de șaizeci de ani . . .

— Și ţi-ai dat seama, dintr-o dată, că și aceștia sînt prea mulţi.

— Într-adevăr, consimţi cu glas mirat Scutaru. Atunci nu mi-a mai rămas, şi asta doar pentru a fi consecvent cu mine însumi, decît să elimin de pe această listă și pe cei care aveau sub șaizeci și cinci de ani. De data aceasta rezultatul pe care l-am obţinut a fost dintre cele mai promiţătoare.

— Bine, dar toată povestea aceasta putea să pornească de la o greșeală. Nu te-ai gîndit la o asemenea posibilitate?

— M-am gîndit, cum să nu mă fi gîndit. Dar mi-am zis că mai întîi trebuie să fac apel la logică și apoi la mijloacele unei operaţii de rutină. Întîmplarea a făcut că raţionamentul meu s-a dovedit exact.

În glasul lui Scutaru vibra cel mai autentic triumf.

— Bun, am schimbat eu vorba, relatează-mi finalul, ultimul episod al serialului.

— Am luat bătrînii pe rînd. M-am înarmat cu fotografia și Gică a făcut tot posibilul pentru ca să fim cît mai operativi. La al șaptelea fotograf am dat de firul cel bun.

— Ai dat chiar peste cel care i-a făcut fotografia lui Moldoveanu?

— Nu chiar peste el, ci peste unul care îl cunoștea pe cel care imprima semnul acela ciudat pe spatele fotografiilor pe care le executa.

— Și apoi?

— Am ajuns în cele din urmă acasă la un bătrîn de vreo optzeci și cinci de ani. Rar mi-a fost dat să văd o asemenea vitalitate. S-a lăsat de meserie doar din plictiseală, asa mi-a spus. Zicea că a simţit la un moment dat, în urmă cu cîţiva ani, că i s-a urît si că vrea să se odihnească. I-am pus poza în faţă și pe moment și-a adus aminte pentru cine o făcuse.

— Avea o asemenea memorie fenomenală? Parcă este prea de tot.

— Adevărul este că am avut și puţin noroc. S-a întîmplat ca femeia din fotografie să locuiască pe aceeași stradă cu bătrînul, să fie aproape vecină.

— Evident, pentru ca totul să fie în continuare armonios, femeia era acasă și s-a oferit să-ţi povestească tot ce te-ar fi interesat.

— Da, exact așa s-a întîmplat. Am avut în continuare un noroc cum se nimerește doar o dată la cîțiva ani.

— În definitiv, de ce să nu avem și noi cîte un noroc, de tipul unui cîștig la loto?

— Într-adevăr, conveni Scutaru.

— Și care este situația femeii acesteia? Ce ți-a spus în legătură cu fotografia?

— Este o poveste întreagă. Foarte interesantă.

— Să auzim. Dar pe scurt. Și așa am pierdut cam mult timp cu peripețiile prin care ai trecut.

— Am înțeles. Femeia se numește Chebac Maria. Copilul din fotografie s-a făcut mare și se numește Petrică. Soțul acestei femei, Chebac Petre a ieșit de curînd de la închisoare. Și-a început detenția în urmă cu cinci ani.

— Interesant. Dar care este rolul lui Moldoveanu aici?

— La început femeia nu prea a vrut să-mi dea amănunte, însă pînă la urmă mi-a spus că atunci cînd Chebac a fost condamnat, Moldoveanu a fost unul dintre martorii acuzării.

— Pentru ce a fost condamnat?

— Pentru delapidare. A fost gestionar la o alimentară. După cîte mi-a spus femeia, Moldoveanu a făcut parte din comisia care a verificat gestiunea și a descoperit niște chichițe, niște subtilități pe care Chebac le folosea spre a muta banii în buzunarul său. Se pare că, dacă el ar fi voit să tacă, lucrurile s-ar fi putut mușamaliza, sau, în orice caz, suma delapidată ar fi reieșit ca fiind cu mult mai mică.

El nu a tăcut și Chebac a primit o condamnare destul de mare.

— Pînă aici lucrurile sînt clare. Dar nu am aflat încă nimic cu privire la fotografie.

Scutaru se pregăti să îmi răspundă. L-am oprit cu un gest şi fără să-i spun nici un cuvînt el ieși din birou, foarte expeditiv. Peste circa două minute se întoarse înapoi și peste încă vreo trei minute apărură două magnifice cești aburinde.

— Merităm cîte o cafea, orice s-ar spune, am reîncepút eu conversația. Mai ales tu, care, iată, în cîteva ore ai aflat o poveste ce promite să devină din ce în ce mai încîlcită.

— Să vă raportez mai departe. După terminarea procesului, după ce Chebac a făcut și recurs, fără nici un rezultat bun pentru el, Moldoveanu cuprins, se pare, de remușcări, s-a gîndit să ajute pe soția celui ce stătea în acel loc nu prea agreabil. A început prin a-i face o vizită protocolară. Ea i-a spus vreo cîteva cam de dulce, dar în cele din urmă și-a zis că dacă acel domn înțelege să-i dea nu numai un ajutor moral, ci și anumite sume de bani, este cazul să-l privească mai binevoitor.

— Cum arată femeia aceasta, nevasta lui Chebac? E frumoasă?

— M-am gîndit și eu dacă între ei au fost și relații de altă natură. Nu pot să-mi dau prea bine seama. Este o femeie cam de prost gust, dar s-ar putea să placă unui amator de frumuseți fruste. Arată ca o țărancă, care nu poate să se acomodeze pe deplin la oraș, oricîte eforturi ar face în acest sens.

— Și cu poza, cum a fost? Cînd au făcut-o?

— Femeia nu-şi mai aducea aminte cu exactitate împrejurările în care s-au fotografiat împreună. Mi-a spus că a fost într-o duminică, sau într-o zi de sărbătoare. Atît îşi mai amintea. Zicea că s-a mirat foarte tare cînd a văzut că Moldoveanu aşezase fotografia, mărită, la loc de cinste în casa sa.

— Deci ţi-a spus că l-a vizitat pe Moldoveanu...

— Mi-a spus. O singură dată a fost la el. Pentru un motiv pe care se jena să mi-l spună.

— Probabil ca să-i ceară nişte bani.

— Aceasta a fost şi impresia mea.

Am rămas cîtva timp pe gînduri. Petrescu zisese bine că lui Moldoveanu îi plăcea să inventeze diferite istorii, pentru uzul cunoscuţilor. Poza nu era rezultatul unui capriciu duminical. Moldoveanu nu se fotografiase în compania unei femei abia atunci cunoscute, căreia îi debitase o poveste incredibilă, despre o mamă care vrea să-l vadă neapărat alături de o femeie şi în chip de tată de familie.

— Îmi închipui că ai încheiat discuţia cu femeia într-un mod corespunzător.

— Da, zise bravul Scutaru. Mîine va veni aici împreună cu soţul ei. La ora opt dimineaţa.

— Excelent. Te rog să faci în aşa fel încît familia Chebac să se întîlnească aici mîine cu Predescu Marcela, Dubău Angela şi Petrescu Ion.

— Credeţi că...?

N-am mai răspuns la această întrebare firească a lui Scutaru, preferînd să-l las în ceaţa presupunerilor.

Eram sigur că martorii îl văzuseră pe Chebac. Verificarea era însă absolut necesară.

VI

Se făcuse ora prînzului. Mi-am zis că ar fi cazul să-l invit pe Scutaru la restaurant. După o masă copioasă ipotezele noastre aveau toate motivele să se înlănţuie cu o şi mai mare repeziciune. Scutaru nu m-a refuzat şi, în felul acesta, ne-am instalat cît se poate de confortabil la una dintre mesele restaurantului „Lido“. Cît timp am mîncat ne-am abţinut de la orice fel de comentarii. Dar la cafele armistiţiul a fost încheiat.

— Uite, Scutarule, am început eu, despre ce este vorba. Mă intrigă foarte mult cuvintele pe care Dubău le-a rostit în timpul delirului său.

— Care sînt?

— Sînt doar cîteva. Un procent.

— O fi vreun avar şi se gîndeşte la economiile lui şi la dobînzile pe care urmează să le încaseze.

— Nu prea îmi vine a crede.

— Dar care sînt cifrele, procentul?

— Pur şi simplu, Dubău a spus de cîteva ori „şaptezeci şi cinci la sută“.

— Doar atît?

— Atît şi nimic mai mult.

— Foarte ciudat. Un om cînd delirează spune de obicei numele soţiei sale sau o strigă eventual pe mama lui. Eu cel puţin aşa ştiu.

— Ai dreptate. Nu este potrivit pentru un om care delirează să spună asemenea cuvinte care nu par, într-adevăr, potrivite pentru un delir. Îmi vine să cred chiar că atunci cînd le-a rostit omul nu era chiar atît de inconştient după cum li s-au părut medicilor și asistentelor care stăteau pe lîngă el. Mai degrabă aceste cuvinte sînt rostite de un om obsedat, dar aflat în stare conștientă. Ce zici?

— S-ar putea să fie așa, zise Scutaru după ce se gîndi cîteva clipe. Dar cred că medicii nu se puteau înșela. Nu confundă ei un om inconștient cu unul care repetă ceva aflat în stare de luciditate.

— De fapt, se poate ușor constata care era starea lui Dubău, după banda de magnetofon. Cred că era într-adevăr inconștient. Avea o voce întretăiată, foarte ciudată, parcă venită dintr-o mare depărtare.

— Dar din tonul cu care cuvintele erau rostite se putea deduce ceva? Ce inflexiuni avea vocea?

— Tocmai că nu am putut să constat nimic deosebit. În afara faptului că părea slabă din cauza distanței mari la care se afla cel ce vorbea, emisia vocală, ca să zic așa, nu prezenta nimic deosebit.

— Ați spus totuși că era ciudată, dacă-mi permiteți, îmi atrase atenția Scutaru asupra unei inconsecvențe logice care îmi scăpase.

— Ei bine, da, Scutarule, am spus că era ciudată. Dar nu putem totdeauna să spunem pentru ce un lucru sau altul sînt ciudate. Înseși condițiile în care am recepționat această voce au fost dintre cele mai neobișnuite. O crimă făptuită printr-o explozie cu nitroglicerină. Un accidentat care delirează la spital. O asistentă care joacă rolul reporterului și ia un interviu. Un căpitan care ascultă banda și află în afara unor suspine și gemete înăbușite niște cifre spuse sub forma unui procent bizar. Trebuie să recunoști că tot acest ansamblu îmi dă dreptul să rostesc cuvîntul „ciudat“, fără ca să fiu obligat să explic de ce l-am folosit pe el și nu pe altul, ca, de pildă, bizar. Şi-apoi, este ştiut că în timpul somnului sau în stările de inconştienţă de altă natură vocea este uniformă, fără inflexiunile emoţionale din timpul stării de veghe. Am sau nu dreptate?

— Aveţi.

— Mă bucur că am reuşit să te lămuresc. Nu de alta, dar este ştiut că în timpul digestiei controversele sînt cele mai puţin indicate.

— Aveţi perfectă dreptate. O mătuşă a mea...

Şi se opri deoarece privirea pe care i-am aruncat-o nu era tocmai încurajatoare.

— Dacă-mi permiteţi, schimbă brusc Scutaru vorba, nu este exclus ca acele cuvinte neobişnuite pe care le-a rostit Dubău în somn, adică în starea de inconştienţă, să nu aibă absolut nici o legătură cu ceea ce ne interesează pe noi.

— Evident că una ca asta este posibil. Dar ceva îmi spune că aceste cuvinte ascund o informaţie de cea mai mare importanţă pentru cercetarea aceasta. Deşi toate argumentele par a pleda împotrivă. Totul ar avea un înţeles dacă ar fi fost după cum am spus mai înainte.

— Cum adică?

— Adică Dubău să fi rostit acele cuvinte fiind conştient. De ce să nu se înşele o dată şi cineva de specialitate? Mă refer la medicii şi asistentele care au stat în preajma lui. Totul este posibil.

— Şi dacă lucrurile ar sta astfel, ce ipoteză aţi lansa?

— Ei, uite, asta nu este încă momentul să ţi-o spun. Este ceva din cale afară de fantezist. Aproape că nici mie însumi nu îndrăznesc să-mi mărturisesc o asemenea idee.

— Mă faceţi curios, îmi reproşă Scutaru.

— Să nu fii prea curios, de data aceasta. Cred că, totuşi, toată povestea cu banda de magnetofon este ceva cu totul neinteresant din punctul nostru de vedere. Probabil că ne cam pierdem timpul cu discuţii de felul acesta.

Despărţindu-mă de Scutaru, m-am decis să-l vizitez pe bătrînul profesor despre care îmi vorbise soţia lui Dubău. Nu aveam nici o îndoială că îl voi găsi acasă. Cunoşteam felul acesta de bătrîni activi, care îşi prelungesc pasiunea pentru o îndeletnicire oarecare pînă la sfîrşitul zilelor lor. Astfel că, fără a mă mai anunţa prin telefon, m-am îndreptat spre strada Centaurului. Pe profesorul Boboc, întîmplarea a făcut să-l întîlnesc chiar la intrarea în clădirea pe care o căutam, în timp ce consultam lista locatarilor. A trecut pe lîngă mine, privindu-mă cu o vagă curiozitate. Era un bătrîn înalt şi slab, cu părul complet încărunţit şi cu o privire pătrunzătoare, de om tînăr. Clădirea era mică, avea doar opt apartamente. Mi-am făcut la repezeală socoteala că era greu de presupus existenţa a doi bătrîni intelectuali, care se ţin foarte bine, în aceste opt apartamente. Pe de altă parte, după felul plin de rutină în care intrase bătrînul, mi-am dat seama că locuieşte acolo. L-am întrebat deci direct dacă este profesorul Epaminonda Boboc. Mi-a confirmat şi apoi, după ce i-am spus ce doresc, m-a invitat cu amabilitate sus. Ocupa o garsonieră spaţioasă. După cum aveam să aflu, trăise întotdeauna singur. Camera, mare, de vreo treizeci de metri pătraţi, era ticsită de aparate şi de recipiente, închipuind un adevărat laborator de chimie. Patul bătrînului se ghicea într-un colţ al încăperii, în spatele unei draperii. Domnea o curățenie perfectă.

Am stat vreo trei ore de vorbă cu bătrînul profesor. Mi s-a părut un om admirabil, din toate punctele de vedere. Părea că are vocația bunătății. M-a sfătuit să mă căsătoresc, fiindcă este foarte important să ai o familie, mi-a făcut confesiuni cu privire la pasiunea lui pentru chimie, care îl împiedicase, cîndva demult, să întemeieze el însuși o familie, mi-a vorbit, în cele din urmă, despre relația lui cu Dubău. Mi-a povestit că Dubău avea încă din liceu o foarte mare înclinare pentru chimie și că trecerea timpului nu i-o alterase prea tare. Venea pe la el destul de des și făceau împreună diferite experiențe interesante. Pe Dubău îl bătea chiar gîndul să-și înjghebe și el un laborator. În acest scop, profesorul îi dăduse de-a lungul timpului anumite substanțe și reactivi. Îmi amintesc că ascultînd povestea profesorului mîzgăleam mașinal pe carnețelul deschis în fața mea formulele chimice ale substanțelor pe care spunea că i le dăduse lui Dubău. Era un fel de test pe care mi-l propuneam mie însumi în legătură cu cunoștințele mele de chimie anorganică. Acum, cînd scriu rîndurile acestea, nu mi le mai amintesc, evident, pe toate. De cîteva îmi aduc aminte totuși. Erau acizii cunoscuți, sulfuric, clorhidric, azotic, era clorat de potasiu, despre care mi-am adus aminte că îl foloseam la pocnitori pe cînd eram copil, erau cîteva săruri ale fierului și multe altele. În încheiere l-am rugat pe Boboc să-mi spună data ultimei vizite a lui Dubău. Avusese loc cu circa un an înainte de accident.

M-am întors apoi acasă, reproșîndu-mi faptul că, după discuția cu doamna Predescu, nu mă reîntorsesem la soții Postelnicu și la domnișoara Mimi, pentru a mă interesa de omul în impermeabil de culoare deschisă. Unde mai pui că nici pe Petrescu nu-l întrebasem dacă îl cunoaște. Dacă șeful meu ar fi aflat despre această inconsecvență, s-ar fi făcut foc și pară. Ar fi avut toate motivele. Mi-am propus să îndrept această eroare cît de repede se putea. Soții Postelnicu plecaseră. Aș fi putut să le spun să mai rămînă în București, dar n-o făcusem. Și aceasta fusese o inconsecvență. Dar, m-am consolat eu, nu sîntem niște roboți, numai în romanele polițiste detectivii sînt infailibili, în realitate lucrurile nu se petrec într-un chip atît de ideal. Principalul este, mi-am încheiat eu raționamentul nerostit, ca greșelile să fie îndreptate pînă cînd nu este prea tîrziu.

Nu era prea tîrziu, evenimentele ulterioare aveau să dovedească aceasta.

Ajuns acasă, am dat un telefon la spital. Starea lui Dubău era staționară. Medicul cu care am vorbit a zis că, totuși, s-ar putea spune că anumite ameliorări au apărut, dar nu se poate da încă un pronostic exact asupra evoluției ulterioare a accidentatului.

VII

În ziua următoare, cea de a treia zi a cercetării mele urmau să se lămurească o serie de lucruri. Și, în primul rînd problema acelui Chebac, omul care intrigase prin prezența lui la locul crimei. După cîte aflasem despre el de la Scutaru, nu prea înclinam să-l socotesc vinovat. Nu părea a fi omul unei răzbunări atît de complicate. Dar parcă poți să știi de unde sare iepurele? Nu poți.

Astfel că primul care a intrat în biroul meu, fix la ora opt, a fost Chebac.

Cu puțin înainte văzusem dosarul lui. Omul băgase cam adînc mîna în sac. Suma delapidată, pentru care fusese condamnat, era mare, de ordinul zecilor de mii. Confruntînd unele declarații, reieșea că, într-adevăr, omul care îl băgase la apă, ca să zic așa, fusese Moldoveanu. Moldoveanu, care nu știu cum ajunsese să facă pe controlorul de gestiune, descoperise un șiretlic foarte ingenios pe care Chebac îl folosise. Era o chichiță pe care doar un om de specialitate o poate pricepe pe deplin. Cert este că prin demonstrația contabilă a lui Moldoveanu lipsurile lui Chebac crescuseră dintr-o dată într-un mod sensibil. Dealtfel, în declarația pe care a făcut-o la procuratură, Chebac a spus că o mare parte a acelor lipsuri este o invenție a lui Moldoveanu, refuzînd cu încăpățînare să recunoască ceea ce documentele dovedeau cu prisosință. Această nerecunoaștere nu l-a ajutat însă la nimic, condamnarea sa luînd în considerare în întregime suma pe care expertiza lui Moldoveanu o semnalase ca autentică.

— Ia spune, Chebac, l-am luat eu la sigur, unde ai fost alaltăieri pe la ora patru după-amiază?

Acest Chebac era un om care pe bună dreptate putea să sugereze cuiva impresia de pierde-vară. Fără să fie propriu-zis rău îmbrăcat, ceva din înfățișarea lui dădea de gîndit. Era neras, cămașa pe care o purta părea să nu mai fi fost schimbată de multe zile. O cravată cam slinoasă îi completa ţinuta. În rest, nu avea aproape nimic care să şocheze. Un om la patruzeci şi cinci de ani, cu o privire în care servilismul se împletea destul de curios cu anumite răbufniri de orgoliu nepotrivit împrejurărilor în care se găsea. Venise împreună cu soţia lui. Ea aştepta afară.

— Vă spun, să trăiţi. Chiar am vrut să vin eu singur la dumneavoastră pentru povestea asta, dar n-am avut timp.

— Bine. Ia spune toată tărăşenia. Ce căutai acolo?

I-am oferit o ţigară şi i-am spus să se aşeze pe scaunul care se afla în faţa biroului meu. Şi-a aprins ţigara, ascunzînd flacăra chibritului în căuşul palmei, de parcă ar fi bătut vîntul, şi a tras cu sete cîteva fumuri.

— Uitaţi cum a fost, să trăiţi. Acum cîteva zile m-am întîlnit cu Moldoveanu pe stradă. El mi-a făcut mie un rău acum cîţiva ani. Dumneavoastră ştiţi cum a fost treaba.

— Ştiu.

— Eu am vrut să trec mai departe. Ce era să mai stau de vorbă cu el? Trecuseră cîţiva ani, nu-i mai purtam prea mare pică, mai ales că nevastă-mea îmi spusese că în timp ce eu lipsisem o mai ajutase cu bani.

— Şi?

— M-a oprit el. M-a întrebat ce mai fac, cînd am ieşit. I-am spus, ce era să fac.

Chebac se opri pentru cîteva secunde, încruntîndu-se.

— Şi după aceea?

— După aceea m-a invitat să bem ceva. M-am dus. Nu prea eram în apele mele şi m-am gîndit că dacă beau ceva mă mai înveselesc.

— Ce-aţi băut?

— M-a întrebat ce doresc. Am zis că vreau o votcă. A cerut din cea mai scumpă.

— El a băut?

— Da.

— Şi v-aţi întins la băutură, nu?

Chebac mă privi mohorît.

— Da, am băut cam mult. De la un timp a început să bea şi el. Am stat acolo pînă seara.

— Şi despre ce aţi discutat?

— Despre unele şi despre altele. Mi-a povestit despre nevastă-mea, cum s-a dus să o caute după ce eu am plecat şi cum i-a dat bani. De la un timp eu m-am cam înfuriat. Băusem şi prinsesem curaj. I-am spus vreo cîteva. I-am spus că a fost porc atunci demult, cînd m-a înfundat fără ca eu să fiu vinovat.

— Lasă poveştile, Chebac! Lasă poveştile! Am dosarul dumitale şi ştiu cît de „nevinovat“ ai fost. Moldoveanu nu şi-a făcut decît datoria. N-are rost să te încăpăţînezi şi acum, după ce ţi-ai executat pedeapsa.

— Nici dumneavoastră nu mă credeţi, tovarăşe căpitan, se lamentă Chebac cu o voce dintr-o dată mai subţiată. Dacă vă spun că nu am fost vinovat, adică nu am avut toate lipsurile pe care mi le-a pus în cîrcă Moldoveanu . . .

— Bine, dar a fost şi o contraexpertiză, cerută de avocatul dumitale. Rezultatele ei au fost identice cu acelea pe care le-a obținut Moldoveanu.

Chebac făcu un gest nedefinit. Mai cunoscusem oameni din această categorie, care sînt pur și simplu incapabili să recunoască o infracțiune sau un delict pe care le-au săvîrșit. Un psihiatru mi-a explicat odată că aceasta este o maladie care constă în faptul că din memorie, sau mai precis din conștiință, se șterg anumite porțiuni. Comportamentul acesta poate să apară la indivizi care prin celelalte componente ale personalității lor se comportă într-un mod perfect normal, motiv din care nici nu sînt considerați, de fapt, bolnavi mintali. Am renunțat, deci, să mai dezgrop niște întîmplări petrecute într-un trecut care nu mai avea pentru mine nici cea mai mică importanță.

— Bine, Chebac, să lăsăm problemele acestea. Spune mai departe cum a decurs întîlnirea cu Moldoveanu.

Privi cu jind înspre pachetul de Snagov, ce se afla pe biroul meu.

— Știți, am uitat azi-dimineață să-mi cumpăr. M-am grăbit să nu întîrzii aici.

I-am oferit o țigară. Trecu rapid prin transa aceea ciudată și scurtă, care se observă la toți fumătorii pasionați atunci cînd trag primul fum, și reîncepu să povestească:

— V-am spus că la un moment dat, după ce băusem destul de mult, m-am cam înfuriat și i-am amintit de întîmplările acelea de demult. Cred că l-am și înjurat. Nu s-a supărat și m-am mirat în sinea mea cum de nu mă lasă acolo și pleacă. Se uita lumea la noi. Eu îl înjuram, îl făceam troacă de porci, dar el părea foarte calm și căuta să mă liniștească. Era nemaipomenit de calm. Îmi tot spunea la ureche că mă face om, dacă termin cu prostiile, că o să aibă el grijă de mine și altele din acestea.

— Și mai departe?

— Pînă la urmă m-am liniștit. Omul a cerut și ceva de mîncare. Am mîncat, am mai băut și niște sprițuri. Știți cum e omul la beție. Nu l-am mai înjurat, mi s-a părut chiar simpatic de la un timp. Am mai stat ce am mai stat și după aceea am plecat împreună spre locuința lui. L-am condus o bună bucată de drum. N-a vrut să ia nici tramvaiul și nici vreun taxi, și bani avea destui, avea un purcoi de sute, zicea că îi face bine dacă merge pe jos, că are colesterol și asta îl ajută. După aceea eu am luat un troleibuz și m-am dus acasă.

— Asta-i tot?

— Nu. Vă spun tot.

I-am mai oferit, fără să îmi mai ceară, o nouă țigară. Pe precedenta o terminase miraculos de repede. Dispăruse, pur și simplu, din mîna lui.

— Să vedeți cum a fost. Înainte de a ne despărți mi-a spus să trec pe la el pentru ca să-mi dea ceva pentru copil. Cred că voia să-mi dea niște bani. M-am mirat de ce nu-mi dă atunci, pe loc, dacă tot vrea să-mi dea. Am vrut să-i spun, dar mi-a fost jenă. Mi-am zis că banii pe care îi avea la el îi trebuiau pentru altceva.

— Ți-a spus o dată anumită cînd să vii la el?

— Nu. Dar eu aveam interes să merg cît mai repede. Așa că m-am dus chiar a doua zi.

— Deci te-ai întîlnit cu el luni.

— Da.

— Ți-a spus el cînd ar fi mai bine să vii? Ți-a precizat vreo oră?

— Nu. Mi-a spus doar că el vine în fiecare zi la ora trei și jumătate și că după această oră pot să-l găsesc în fiecare zi.

— Și te-ai dus alaltăieri.

— Da. Cînd am ieșit de la servici, că m-am angajat de vreo cîteva săptămîni, m-am gîndit să mă duc la el, că niște bani în plus nu puteau să-mi strice, știți dumneavoastră cum e omul, lacom.

— Cînd ai ajuns acolo?

— Nu știu exact, că ceasul îmi este la reparat. De-abia mîine îl scot. În jur de patru. Cam așa.

— Spune-mi tot ce ai văzut!

— Am văzut niște lume. Cînd eram pe la capătul străzii am auzit explozia. Mi-am zis că o fi explodat vreun cauciuc de la o mașină. După aia am văzut fumul care ieșea tocmai din locuința unde aveam eu treabă. Am mai căscat și eu gura pe acolo și după aceea am plecat. Ce era să fac? Cel de la care așteptam eu niște albastre nu mai era.

— De unde ai aflat că a murit Moldoveanu?

— Păi, vorbea lumea pe sală, în holul acela. Am auzit și eu de la ei.

— Cînd veneai spre locuința lui Moldoveanu te-ai întîlnit cu cineva?

— Să mă gîndesc puțin. Strada era cam pustie. Cred că am văzut doar niște copii care se jucau mai departe, dincolo de locuința lui Moldoveanu.

— Gîndește-te bine! N-ai mai văzut pe altcineva?

De data aceasta Chebac își luă singur o țigară din pachetul care rămăsese pe marginea biroului în apropierea lui. Părea mai bine dispus decît la începutul discuției. Probabil că ceva din atitudinea mea îl făcea să creadă că este în afara bănuielilor. De aici și gestul luării țigării fără cererea unei permisiuni prealabile.

— Ba da. Îmi amintesc. M-am întîlnit cu un bărbat cam de vîrsta mea.

Spunînd ultimele cuvinte Chebac avu un gest inconștient de ciudă, pe care l-am pus pe seama eleganței acelui om cu care se întîlnise.

— Cum arăta? Cum era îmbrăcat?

— Era într-un fîș de-ăsta, sau cum îi zice, de culoare albicioasă. Cu reverele late și cu cordon. Era un tip destul de înalt, cam bronzat, cu mustăcioară.

— Cum era, blond, brunet, șaten?

— Era brunet.

— Ți s-a părut că se grăbește, sau că vrea să se ascundă?

— Nu, deloc. Mergea normal. Cînd era la cîțiva pași de mine, și-a aprins o țigară.

I-am spus lui Chebac că este liber și am chemat-o pe soția lui.

Se schimbase mult față de fotografia pe care Moldoveanu avusese fantezia să o atîrne la loc de cinste pe unul dintre pereții locuinței sale. Acum arăta destul de rău. Nu era numai oboseala inerentă a vîrstei de patruzeci de ani, ci și ceva nedefinit care plutea peste trăsăturile ei, dealtfel destul de fine, și le estompa.

Am poftit-o să ia loc.

— Spuneți-mi, vă rog, i-am adresat prima întrebare, ce fel de om era Moldoveanu? După cît se pare, cu dumneavoastră s-a purtat bine.

— N-am ce zice, s-a purtat foarte bine. Deşi nu ştiu de ce a fost atît de cumsecade. Poate că l-a mustrat conştiinţa. Ştiţi, i-am povestit şi colegului dumneavoastră, el l-a băgat la apă pe bărbatul meu, atunci cînd a fost găsit cu lipsă în gestiune.

— V-a dat bani?

— Da, m-a ajutat de cîteva ori cu bani. Cînd soţul meu a fost arestat, eu nu lucram nicăieri, eram casnică. Pînă m-am angajat undeva a trecut un timp. Atunci am avut greutăţi.

— Consideraţi că, într-adevăr, Moldoveanu a fost vinovat de condamnarea soţului dumneavoastră?

Femeia nu-mi răspuse imediat. Ezita, fără îndoială, între pasiune şi datorie, precum o eroină a teatrului clasic. Pasiunea era, evident, aceea pentru Chebac, fostul gestionar, iar datoria era, după cîte aveam eu impresia, aceea de a recunoaşte vinovăţia celui care se întorsese din detenţie.

— Dacă e să fiu sinceră, zise ea în cele din urmă, nu prea cred ce spune Petre, soţul meu. Nu se poate să se fi înşelat atîta lume şi numai el să fi avut dreptate.

— Într-adevăr.

— Aşa este, ce mai la deal la vale. A fost vinovat şi şi-a primit pe merit pedeapsa. Degeaba tot spune el că domnu' Moldoveanu l-a înfundat fiindcă avea ceva cu el.

— Cum a fost cu poza aceea? Cum aţi ajuns să vă fotografiaţi cu acel bătrîn?

Femeia avu un zîmbet care exprima cu exactitate o amintire plăcută.

— Cum să fie? A venit într-o duminică la noi. I-a adus nu mai ţin minte ce lui Petrică şi după aceea ne-a invitat la plimbare. Trecînd prin fața dughenei lui moș Paul, așa îl cheamă, eu am adus vorba despre vîrsta foarte înaintată a acestuia. Am spus că, uite, ce bine se ține, deși este trecut de optzeci de ani, noi cînd o să fim ca el, dacă o să ajungem, nici pe departe n-o să fim atît de bine păstrați.

— Și Moldoveanu a propus să vă fotografiați toți trei.

— Da. Mie nu mi s-a părut că ar fi ceva rău în asta. Moșul a fost de acord, deși prăvălia nu era deschisă. Am intrat prin curte. Ne-am fotografiat. Asta este tot.

— Aș avea acum o ultimă întrebare, ceva mai delicată, am început eu cu precauție. Credeți că soțul dumneavoastră mai avea și alte motive să fie supărat pe Moldoveanu în afară de povestea aceea veche cu controlul gestiunii? Mă refer la perioada de după ieșirea din închisoare.

— Știu la ce vă gîndiți, îmi răspunse prompt femeia, înroșindu-se ușor. Să știți însă că n-a fost absolut nimic între mine și răposatul. Nu-mi place să mă jur, dar vă rog să mă credeți. Dealtfel, bănuiala asta a avut-o și soțul meu după ce s-a întors. Era și firesc. Eu i-am povestit în prima zi că am primit vizitele lui Moldoveanu, dar cred că vecinii i-au spus cine știe ce minciuni.

— De fotografie știa?

— Eu nu i-am spus, dar a aflat din altă parte. Nu știu de la cine. Povestea asta l-a enervat cel mai tare. A zis că acesta este un semn foarte clar.

— Știa și că fotografia se găsește acasă la Moldoveanu, mărită și pusă la loc de cinste?

— Asta cred că nu o știa. N-avea de la cine. Că m-am fotografiat împreună cu băiatul și cu domnu' Moldoveanu putea să afle de la vecini, sau chiar de la moș Paul. care de cînd nu mai lucrează stă toată ziua la taclale, cu cine apucă.

Femeia era destul de inteligentă și, deși avea ceva de mahalagioaică, părea superioară în multe privințe soțului ei.

— L-ați auzit pe soțul dumneavoastră, am întrebat-o în încheiere, vorbind în ultima vreme despre intențiile sale de a se răzbuna pe Moldoveanu? La beție n-a zis ceva în acest sens?

Maria Chebac mă privi cu ochii măriți, dintr-o dată palidă.

— Cum vă gîndiți la una ca asta, șopti ea, cu voce abia perceptibilă. Este imposibil. Petre nu e omul . . .

Și vorbele i se stinseră într-un suspin dintre cele mai autentice.

Ia te uită, mi-am zis eu cu oarecare nostalgie. Chebac este iubit de nevastă-sa foarte tare, deși are aerul unui terchea-berchea. Era reflecția tipică a unui celibatar, care sub nonșalanța sa desăvîrșită ascunde dorința de a avea o familie.

Bineînțeles, nu era absolut deloc momentul să reflectez asupra condiției mele de celibatar în vîrstă de treizeci și patru de ani. În definitiv, dacă voiam ca pe viitor anchetele să nu-mi mai fie tulburate de asemenea constatări, ce aveau efectul unui bruiaj exercitat pe lungimea de undă a raționamentelor mele, puteam să execut o manevră relativ simplă: să mă însor.

Am condus-o pe Maria Chebac pînă la ușă și l-am rechemat înăuntru pe soţul ei. Buna dispoziţie obţinută în cursul dialogului pe care îl avusese cu mine nu-l părăsise. Procurase ţigări și fuma de mama focului. Mi-a cerut tacit încuviinţarea de a intra cu ţigara aprinsă în birou. I-am dat-o.

Apoi a fost introdusă doamna Predescu, bătrîna mătușă a lui Moldoveanu, aceea care se lupta de la egal la egal cu senectutea. Părea întru totul refăcută fizicește, și chiar moralmente. Îmbrăcată toată în negru, mă privea cu bunăvoinţă. Privirea ei uşor aburită de vîrstă spunea parcă: asta e viaţa, n-avem ce să facem. Eram de acord doar cu prima parte a acestei constatări, pe care privirile doamnei Predescu mi-o transmiteau.

Am invitat-o să şadă. S-a aşezat pe cel de al doilea scaun aflat în faţa biroului meu, exact în faţa lui Chebac. Acesta, evident, își aprinsese o nouă ţigară. Spre regret, nu era „Snagov", ci un alt soi, mult mai tare și, ca atare, cu un fum mult mai înecăcios. Doamna Predescu avu o mică tuse. Bine crescut, Chebac sări ca ars și se grăbi să-și stingă ţigara.

— Doamnă îl recunoaşteţi pe cel ce se află în faţa dumneavoastră?

— Nu-l cunosc, zise ea cam înţepată, nu l-am văzut în viaţa mea.

În clipa aceea mi-am dat seama că făcusem o gafă. Era normal ca bătrîna să nu-l fi văzut pe Chebac, din moment ce acesta sosise după producerea exploziei și plecase înainte ca d-na Predescu să-și fi revenit din leșin și să fi părăsit locuinţa lui Petrescu. Eram absolut incalificabil. Memoria îmi jucase o mică festă. Dacă ar fi aflat de asta colegii mei, cu siguranţă aş fi devenit ţinta ironiilor lor pentru cel puţin un an. Așa îmi trebuia, dacă făceam pe grozavul și refuzam să utilizez clasica agendă în care cei din profesia mea își notează faptele cele mai importante ale cazurilor pe care le anchetează. Dar Scutaru! Dacă locotenentul ar fi aflat că fusesem capabil de o asemenea scăpare ar fi raţionat cam în felul următor: iată un șef care nu e chiar atît de grozav pe cît mi-l închipuiam eu. Şi aşa mai departe...

M-am grăbit, în consecinţă, să dreg ceea ce stricasem.

— Bine, Chebac, poţi să ieşi. Mai aşteaptă puţin pe culoar.

— Am înţeles, să trăiţi, zise milităreşte Chebac. Şi apoi dispăru pe uşă cu nişte paşi remarcabil de moi.

— Cînd este înmormîntarea, doamnă Predescu?

Întrebarea mea păru că o surprinde.

— Astăzi după-amiază la ora trei.

După ce am întrebat-o în ce cimitir va avea loc tristul eveniment mi-am luat rămas bun de la ea.

Urma să-l confrunt pe Chebac cu alte două persoane care participaseră la acel epilog încîlcit: Dubău Angela şi Petrescu Ion.

Amîndoi l-au recunoscut imediat pe fostul gestionar.

Iată un capitol încheiat, mi-am zis.

După ce i-am îndrumat către casele lor pe cei doi bărbaţi, i-am pus soţiei lui Dubău cîteva întrebări.

— Cum se mai simte soţul dumneavoastră? Aseară am dat un telefon, dar n-am aflat mare lucru de la medicul de serviciu. Ce mai e nou?

Dealtfel, de la bun început ar fi trebuit să-mi dau seama că starea lui Dubău numai bună nu era. Cearcănele adînci de sub ochii Angelei Dubău atestau această stare de fapt, mai bine decît orice relatare.

— Am fost de dimineaţă la spital. Starea s-a agravat dintr-o dată. Are inima cam slabă, aşa mi-au spus.

Se opri, înghiţindu-şi lacrimile.

— Bine, doamnă, am încercat eu s-o liniştesc, dar eu am vorbit ieri cu un medic şi mi-a spus că sînt şanse foarte mari ca să scape.

Angela Dubău nu mai zise nimic, mulţumindu-se să clatine îndurerată din cap.

— Veţi merge astăzi la înmormîntarea lui Moldoveanu?

— Da, o să merg. Deşi soţul meu se află într-o stare atît de gravă, cred că e de datoria mea să mă duc. Moldoveanu ne-a fost un foarte bun prieten. V-am povestit şi data trecută cît ne-a ajutat.

Fără să arboreze doliul mare al doamnei Predescu, Angela Dubău dovedea, prin cîteva amănunte ale vestimentaţiei sale că moartea lui Moldoveanu o afectase. Purta ciorapi negri, fusta de aceeaşi culoare şi o bluză de un gri atît de închis încît părea şi el aproape negru.

Am însoţit-o spre ieşire pe soţia nefericită a lui Dubău, spunîndu-i anumite fraze consacrate, potrivite pentru împrejurarea grea în care se afla.

Singurul dintre cei pe care îi mai convocase Scutaru pentru dimineața acelei zile era Petrescu. Am considerat că nu mai am ce să discut cu el și, în consecință, am trimis pe cineva să-i spună că poate să plece din sediu, dar nu și din București. În definitiv, el se găsea printre cei care nu aveau alibi.

Aproape imediat după plecarea lui Petrescu, a apărut Scutaru, pe care îl trimisesem de dimineață la spital, pentru a afla la fața locului ce se mai aude cu Dubău.

— Ei, care este situația? l-am întrebat eu în chip de bun venit. Soția lui tocmai mi-a spus că lucrurile par a merge către un deznodămînt funest. Așa este, sau exagerează?

— Nu prea exagerează, tovarășe căpitan, spuse Scutaru, clătinînd semnificativ din cap. Nu exagerează deloc. Se pare că omul e pe ducă.

— Și-a recăpătat cunoștința?

— Nici vorbă. Nici măcar nu a mai delirat inteligibil. N-aș vrea să cobesc, dar după toate aparențele, singura declarație pe care o vom avea de la Dubău va fi procentul acela ciudat și nimic altceva.

— Cam puțin. Dar ce putem face? Uite adineauri a plecat de aici soția lui. Îți dai seama cît era de necăjită. Am căutat eu s-o consolez pe cît m-am priceput, dar ce pot vorbele într-o asemenea situație?

Fiind, fără îndoială, de acord, că vorbele sînt neputincioase în anumite împrejurări, Scutaru se mulțumi să tacă.

— Uite, Scutarule, am schimbat eu vorba, am o foarte plăcută surpriză pentru tine.

— Ce surpriză, tovarăşe căpitan? zise Scutaru înviorat, ieşind brusc din uşoara tristeţe în care consideraţiile mele cu privire la problemele insolubile ale vieţii îl aruncaseră. Ce surpriză?

— Vei pleca în Deltă. Şi anume astăzi. Mai mult chiar, peste patruzeci şi cinci de minute.

Brusc, faţa lui Scutaru se lungi cu cîţiva centimetri.

— Tovarăşe căpitan, se făcu auzită vocea lui încărcată de imputări, dar nu sînt pregătit.

— De unde ştii că nu eşti pregătit? Eşti pregătit.

Şi i-am arătat cu un gest triumfător o mică valiză, ce se afla în spatele cuierului şi pe care el n-o observase.

— Bine, dar asta este valiza mea!

— Evident. Şi nu înţeleg de ce te miri aşa. Doar eşti tare la logică.

— Şi ce-a zis?

Scutaru voia să întrebe ce-a zis soţia lui.

— N-a zis nimic. Ţi-a pregătit cele necesare şi nimic mai mult. Gică le-a adus.

— Bine, tovarăşe căpitan, dar puteaţi să-mi spuneţi că trebuie să plec în Deltă de ieri.

— Scutarule, mi-am îngroşat eu vocea, nu-ţi dai seama că sîntem oameni şi nu roboţi? Aseară nu ştiam ce ştiu astăzi. Asta-i tot. Mai ai vreo întrebare?

— Am înţeles, să trăiţi, declară el ritos.

— Aşa te vreau, Scutarule, i-am spus eu în chip de felicitare şi i-am întins ca pe o diplomă biletul pentru avionul cu ajutorul căruia avea să ajungă la Tulcea.

— Fii atent acum, am continuat eu. Iată ce vei face în Deltă. Am reuşit să stabilesc locul unde mergea Moldoveanu la pescuit. În Tulcea te va aştepta un coleg al nostru, care te va conduce rapid la locul cu pricina.

— Bănuiesc că şi de această dată voi lua cu mine fotografia, interveni Scutaru, căruia călătoria părea că începe să-i surîdă.

— O vei lua. Lucrurile stau în felul următor: Moldoveanu a fost în Deltă în vara aceasta în luna iulie, între optsprezece şi douăzeci şi cinci. El are, în localitatea în care vei ajunge o gazdă, un pescar la care trage totdeauna. Vei discuta cu acesta, vei discuta şi cu alţii, localnici care l-au cunoscut. Există motive să credem că în vara acestui an şederea lui Moldoveanu în Deltă a avut anumite caracteristici deosebite. Anumite ciudăţenii, ca să zic aşa. Află-le, Scutarule! Află-le!

— Să trăiţi, le voi afla, zise inimosul locotenent.

După care se îndreptă spre uşă şi, implicit, spre aeroport.

— Iartă-mă că nu te conduc la avion, i-am spus eu în încheiere, dar . . .

La această glumă, Scutaru îmi expedie rapid unul dintre acele zîmbete ale sale rezervate numai prietenilor şi dispăru.

Nu ştiam precis de ce voiam să particip la înmormîntare. Nu aveam nimic anume în vedere. Era poate vechea mea înclinaţie către experimente psihologice. Este ştiut că în împrejurări de felul acesta, tocmai atunci cînd toţi se comportă după un anume tipic, există posibilitatea unor revelaţii cu privire la anumiţi oameni. Orice înmormîntare este un soi de piesă de teatru, la care fiecare știe cu precizie ce are de făcut. Dar în interiorul acestui ritual se ascund posibilități pe care un observator atent poate să le exploateze.

Desigur, motivele de felul acestora nu erau suficiente pentru a explica decizia mea. Mai era însă ceva, un imponderabil pe care unii îl numesc fler. Ei bine, acest fler pe care pretind că-l am, deși poate că ar fi mai potrivit să-l denumesc intuiție, mă îndruma către ceremonia funebră.

Mai era destul de puțin timp pînă atunci, dar am socotit că voi mai avea vreme să pornesc lămurirea unui aspect pe care pînă în acel moment îl lăsasem pe un plan secundar.

Era vorba despre bărbatul în impermeabil, pe care îl văzuse doamna Predescu și despre a cărui prezență îmi dăduse o confirmare Chebac.

Trebuia să pun anumite întrebări în legătură cu el tuturor celor care locuiau în aceeași locuință cu victima. Fusese deci o greșeală că nu-l întrebasem pe Petrescu și pe soția lui Dubău dacă nu cumva printre cunoștințele lor se află un asemenea bărbat la patruzeci și cinci de ani, care, după toate aparențele, este deosebit de bine întreținut. Dar, după cum spuneam și mai înainte, nu poți să le faci pe toate perfect. Este oricum mai bine dacă îți amintești ceva mai tîrziu, decît dacă uiți pentru totdeauna sau, mai rău, nici nu-ți trece niciodată prin cap ideea respectivă.

Cu asemenea cuvinte mă consolez întotdeauna cînd constat că am făcut o greșeală. Este adevărat, ele sînt cam la îndemînă, dar nu văd ce altă scuză ar mai putea fi găsită.

Dar să nu continui aceste considerații care, oricum, nu duc la nimic constructiv, și să rememorez ce am făcut atunci.

Am făcut cea mai simplă manevră cu putință: am stabilit cu care dintre cei care mă interesau se putea sta de vorbă. Rezultatele au fost doar parțial încurajatoare. La soții Postelnicu telefonul suna fără ca nimeni să-i ridice receptorul. Faptul era explicabil prin una dintre afirmațiile pe care simpaticii bătrîni le făcuseră: aceea că urmau să plece la țară. Nu întrebasem atunci unde anume urmează să plece, dar exista o metodă foarte lesnicioasă pentru a afla: aceea de a merge la locul de muncă al fiicei lor, Amalia Postelnicu, responsabilă de cofetărie. Chiar dacă plecase împreună cu părinții săi, Amalia Postelnicu lăsase cu siguranță adresa unde urma să fie găsită, cuiva de la cofetărie.

Că raționasem exact mi s-a confirmat în urma unui simplu telefon pe care l-am dat la cofetăria cu pricina. Spre norocul meu familia Postelnicu plecase doar la Snagov, unde avea niște rude. Mi se ivea prilejul nesperat al unei scurte excursii.

La telefonul domnișoarei Mimi nu răspundea nimeni. Trebuia să mai aștept. Cît privește Petrescu, despre el știam că se află la servici. Îl puteam găsi cu cea mai mare ușurință.

Se făcuse ora 12. M-am decis rapid pentru o călătorie la Snagov. Gică era gata de plecare și atunci cînd i-am anunțat ținta noastră a scos un fluierat abia perceptibil, ce voia probabil să însemne că asta, da, este altă viață. În această privință eram întru totul de acord cu el.

Ne-am îndreptat deci spre Snagov. Şoseaua era destul de liberă, iar şoferul un adevărat specialist. Mai repede decît m-aş fi aşteptat, m-am trezit în mijlocul familiei Postelnicu. Făcuseră un mic chef cu o zi înainte şi dormiseră foarte mult — aceasta era explicaţia faptului că rămăseseră în casă într-o zi atît de frumoasă.

Amalia Postelnicu era o femeie cu adevărat tulburătoare. Înaltă, planturoasă, cu un păr vopsit roşu, care în mod excepţional în venea foarte bine, era genul de femeie care te face să te gîndeşti, dacă ai cumva o înălţime ce măsoară mai puţin de un metru şi optzeci, că ar fi fost mult mai bine dacă aveai o statură pentru care un antrenor de baschet să te oprească pe stradă şi să te întrebe dacă nu cumva te tentează sportul de performanţă.

Familia Postelnicu era cazată la nişte rude, într-o casă încăpătoare şi reconfortantă prin lipsa oricărei asemănări cu un bloc. Bătrînii îşi regăsiseră deosebita ospitalitate cu care mă întîmpinaseră cu ocazia primei noastre discuţii. Te pomeneşti că văd în mine un posibil soţ pentru rubensiana lor fiică, mi-a trecut prin gînd. Zîmbetul involuntar care mi-a răsărit pe buze în urma acestei reflecţii le-a generat bunilor bătrîni o excepţională bună dispoziţie. Au scos la iveală la repezeală nişte păhărele şi au turnat o ţuică în legătură cu care nu era nimic de obiectat.

Domnişoara Amalia era şi ea amabilă, dar într-un fel regesc, de parcă ar fi fost primadonă la operă şi nu responsabilă de cofetărie. Dar, îmi zic eu acum, cînd scriu aceste rînduri, era dreptul ei să arboreze nişte gesturi foarte studiate.

— Doamnă Postelnicu, am deschis eu discuţia, după ce banalităţile de rigoare despre vreme şi despre recolta de struguri au fost rostite, iată pentru ce vă vizitez din nou. Este vorba despre cineva care a fost văzut în ziua crimei ieşind din imobilul în care locuiţi dumneavoastră.

— Cine anume? se interesă plină de solicitudine doamna.

— Iată semnalmentele sale: înălţime potrivită, vîrsta: circa patruzeci şi cinci de ani, brunet, impermeabil de culoare deschisă, aproape albă, mustaţă de tip sud-american, alură de om care are mare grijă pentru înfăţişarea sa exterioară. Mătuşa lui Moldoveanu l-a văzut ieşind din imobil cu cîteva zeci de secunde înainte de declanşarea exploziei.

Faţa doamnei Postelnicu exprima o totală nedumerire.

— A fost la dumneavoastră un om cu aceste semnalmente?

— N-a fost, răspunse ea foarte repede. Şi trebuie să vă spun că nici nu cred să cunosc pe cineva care să arate în felul acesta. Tu ştii pe cineva care să fie aşa, Nelule? îl interogă ea pe soţul său.

Acesta ridică din umeri, fără nici un cuvînt.

În acel moment pe faţa prosperă a Amaliei Postelnicu păru că se ivesc brusc semnele unei accentuate indispoziţii. Privirea i se ridică, pe frunte apărură numeroase riduri orizontale, frumoasa sa gură se modifică într-un rictus destul de inestetic.

— Vă e rău? m-am interesat eu.

În loc să-mi răspundă, domnişoara Postelnicu se ridică cu greutate de pe scaun şi trecu într-o încăpere alăturată, nu înainte de a se scuza printr-un gest în care se amestecau în proporții egale exasperarea, suferința și dorința de a respecta totuși conveniențele.

— Este hipotensivă, mi-a explicat cu voce scăzută doamna Postelnicu. Are uneori niște senzații din cale afară de dezagreabile. Se simte foarte rău. Vă rog s-o scuzați.

— Chiar acum! am exclamat eu consternat. Ăsta zic și eu ghinion.

— Lăsați că-i trece foarte repede, interveni tatăl, cu o nuanță de dispreț robust față de fandoselile femeilor.

Probabil că figura mea exprima foarte clar dezamăgirea, din moment ce doamna Postelnicu dovedi că este dispusă să se mai gîndească o dată la persoana pe care i-o descrisesem puțin timp înainte.

— Ia stați, exclamă ea după vreo cîteva minute, timp în care eu și domnul Postelnicu schimbaserăm cîteva replici de bun simț în legătură cu începerea campionatului de fotbal. Păi ăsta este parcă Romică, prietenul Amaliei. Cum de nu m-am gîndit pînă acum?

— Vedeți, doamnă,? am plasat eu un vag reproș.

— Numai că Romică nu are nici mustață și nici nu e bronzat, interveni fostul arhitect.

După care se foi extrem de satisfăcut pe scaunul în care stătea.

- Așa-i, dragă. Nu are mustață și nici bronzat nu este, încuviință doamna Postelnicu, parcă mirată.

— Cel mai simplu ar fi s-o întrebăm pe domnișoara Amalia, am rostit eu pe un ton perfect neutru.

— Lăsați-o, mititica, se făcu auzit glasul matern. Dacă ați ști ce dureri de ceafă are! Sînt groaznice.

Domnul Postelnicu își făcu remarcată prezența printr-un rîs scurt, ce aducea destul de mult a behăit.

Mi-am zis că nu se va întîmpla nimic dacă va mai trece un mic interval de timp pînă la discuția mea cu Amalia Postelnicu. Tocmai mă pregăteam să le spun celor doi soți că o rog pe fiica lor să mă viziteze în ziua următoare la sediu, cînd doamna Postelnicu zise:

— Azi îl înmormîntează pe bietul Moldoveanu. Știți, nu? Îmi pare totuși rău de el.

— Mergeți și dumneavoastră la înmormîntare? m-am interesat eu.

— Mai întîi ne-am gîndit să nu mergem, dar a insistat Amalia și ne ducem cu toții.

Expresia pe care o adoptă la aceste ultime cuvinte fața lui Postelnicu exprimă foarte clar că bătrînului nu-i face deloc plăcere participarea la ceremonia funebră, dar se supune unor forțe superioare.

— Bine, dar domnișoara este bolnavă. Veți putea merge?

— Îi trece ei pînă atunci.

Acest atunci era exact peste o oră.

I-am părăsit pe soții Postelnicu fără să mai reușesc s-o văd pe „mititica" lor fiică.

VIII

Pentru a ajunge la timp la înmormîntare, n-am reușit să mănînc decît niște sendviciuri.

Ceremonia funebră a fost modestă. Îi cunoșteam aproape pe toţi cei ce erau de faţă. Angela Dubău venise împreună cu băiatul ei, un copil frumuşel de vreo zece ani, ce părea foarte la largul lui printre acei oameni serioşi. Doamna Predescu se mişca rapid într-o parte şi alta, părînd a juca rolul de regizor. Un coleg de birou de-al defunctului rosti un scurt cuvînt de rămas bun, în care elogia aproape ditirambic personalitatea celui care nu mai era.

Totul s-a terminat nesperat de repede. M-am ataşat grupului care se îndrepta încet spre ieşirea cimitirului, căutînd să mă plasez în apropierea Amaliei Postelnicu, a cărei figură nu mai exprima prin nimic suferinţa atroce prin care responsabila de cofetărie trecuse, cu aproximativ o oră şi jumătate în urmă.

— Spuneţi-mi vă rog, domnişoară, am întrebat-o cu o voce scăzută, v-au povestit părinţii dumneavoastră despre ce voiam să vă întreb?

— Da, mi-au povestit, îmi răspunse ea cu un zîmbet studiat, dar nu mai puţin atrăgător din această pricină.

— Şi ce părere aveţi? Vă spun ceva semnalmentele pe care le-am comunicat părinţilor dumneavoastră?

— Da. Cred că da.

— Cum adică?

— Semnalmentele corespund foarte bine cu cele ale prietenului meu. Numai că nu văd de unde ar fi putut el să iasă, din moment ce nu a fost la noi. După cîte ştiu, nu mai cunoaşte pe nimeni în clădirea noastră.

— Cum se numeşte prietenul dumneavoastră?

— Vasilescu Romulus.

— Ce profesiune are?

— Este responsabil la un magazin de covoare.

Şi-mi spuse apoi cu multă solicitudine adresa magazinului şi pe cea de acasă a lui Vasilescu.

M-am gîndit că ar fi probabil foarte bine dacă aş încerca pe loc lămurirea acestei probleme.

— Ce-aţi zice, am întrebat-o eu, în consecinţă, pe frumoasa Amalia Postelnicu, dacă l-am căuta chiar acum pe prietenul dumneavoastră? Aveţi puţin timp pentru aceasta?

Interlocutoarea mea se declară imediat de acord.

— Bineînţeles. Numai că trebuie să mai aşteptăm vreo jumătate de oră. Magazinul se deschide numai la ora patru şi jumătate.

— Pînă atunci, m-am oferit eu, galant, vă invit la o cafea.

— Perfect, acceptă ea pe loc, cu un zîmbet cochet. Mie cafeaua îmi face foarte bine. Sînt hipotensivă.

La ieşirea din cimitir am putut să constat că Amalia Postelnicu şofa şi că familia sa poseda o frumoasă limuzină.

Soţii Postelnicu s-au instalat în spate iar eu am luat loc lîngă frumoasa Amalia.

După ce i-am lăsat în prealabil pe bătrîni acasă, ne-am îndreptat spre magazinul pe care îl conducea Vasilescu. În apropiere se găsea un bar. Am intrat şi, în timp ce ne beam cafelele, am discutat banalităţi agreabile. Interlocutoarea mea s-a dovedit o asiduă cititoare de romane poliţiste şi doar politeţea proverbială care mă caracterizează m-a împiedicat în cîteva rînduri să nu îi corectez cîteva afirmaţii de-a binelea puerile.

Timpul a trecut și s-a făcut patru și jumătate. Ne-am îndreptat, pe jos, către magazinul de covoare. Spre norocul meu, Vasilescu era prezent. Avea o figură interesantă. Intens brunet, cu o privire verzuie, ce devenea neagră în momentele cînd se încrunta, omul dădea o impresie netă de virilitate. Ne-a invitat într-un mic birou și, deosebit de amabil, mi-a întins un album cu superbe fotografii color ale unor covoare.

— Colecționez covoare, îmi mărturisi el spontan, este una dintre pasiunile mele.

Spunînd aceste cuvinte confesive, el o privi semnificativ pe frumoasa Amalia, ca spre a sublinia faptul că ea este pasiunea numărul unu.

— Spuneți-mi vă rog, am schimbat brusc vorba. Ce ați căutat alaltăieri în jurul orei șaisprezece în clădirea unde locuiește domnișoara Postelnicu?

Am trecut peste orice tatonări deoarece aceasta mi s-a părut a fi cea mai indicată metodă, avîndu-l în vedere pe cel în fața căruia mă aflam. După un moment de stupoare, Vasilescu își reveni și începu să vorbească stînjenit:

— Cum să vă spun, zise el, aruncînd către frumoasa Amalia, care ne privea cu un calm imperturbabil, o privire în care se amesteca sentimentul vinovăției cu dorința bărbătească de a spune adevărul, indiferent de consecințe. Eu o cunosc pe Mimi, pe domnișoara Andronache vreau să spun, o cunosc de o perioadă destul de îndelungată. Ție nu ți-am spus, se întoarse el către femeia, ce arbora acum un zîmbet indescriptibil, fiindcă am vrut să te menajez. Mi s-a părut inutilă o astfel de mărturisire. Deși au trecut mulți ani de cînd nu mai avem, propriu-zis, o relaţie stabilă, ne mai întîlnim din cînd în cînd, foarte rar, de cîteva ori pe an. Am rămas prieteni. Uneori are nevoie de sfaturile mele în cine ştie ce problemă, alteori mă roagă să-i fac vreun serviciu incompatibil cu lenea ei nemaipomenită. Am ajutat-o cu plăcere de cîte ori m-a rugat cîte ceva. E drept că nici nu face abuz.

Se întoarse şi mai accentuat spre femeie şi rămase în această poziţie, în timp ce-şi continua dezvinovăţirile, ce luaseră treptat locul răspunsului la întrebarea pe care i-o pusesem.

— O să mă întrebi poate, deşi ştiu că n-ai s-o faci niciodată, dar ai putea totuşi să mă întrebi, de ce răspund la solicitările ei, din moment ce nimic nu ne mai leagă. Este, ar fi adică, o întrebare foarte logică, dealtfel mi-o pun şi eu, adesea. Este ceva bizar aici, în toată povestea asta cu cererile de servicii pe care mi le face ea . . .

Eram tocmai pe punctul să-l întrerup şi să-i sugerez cu discreţie că aceste disculpări putea foarte bine să le facă mai tîrziu, după plecarea mea, eventual, că acum era vorba să-mi relateze pe scurt ce-l adusese acolo, în casa în care avusese loc explozia, tocmai în jurul orei critice. Auzindu-i însă ultimele cuvinte mi-am temperat dorinţa de a-l întrerupe. Se părea că şi el sesizase fascinaţia pe care glasul domnişoarei Mimi o exercita asupra oricărui ascultător.

— . . . ceva ce cu foarte mare greutate s-ar putea explica, cel puţin din punctul meu de vedere. În puţine cuvinte, de cîte ori îmi cere s-o ajut cu ceva îmi este imposibil s-o refuz, pur şi simplu nu mă simt în stare să zic nu. Este o extraordinară putere de persuasiune în glasul ei. Dumneavoastră o cunoaşteţi?

Se răsuci spre mine şi mă privi fix, parcă neliniştit de ceea ce tocmai povestise.

— O cunosc, am răspuns, şi trebuie să recunosc că nu vă înşelaţi. Şi pe mine m-a intrigat modul în care vorbeşte. Dar nu despre asta este vorba acum. Povestiţi-mi ce aţi căutat în ziua aceea la domnişoara Mimi. Cînd aţi intrat, cînd aţi ieşit, pe cine aţi întîlnit — acestea vă rog să mi le spuneţi; dar succint, deja sînt în întîrziere.

— Da, bineînţeles, făcu el după o anumită pauză în care privise iarăşi ochii imobili şi reci ai femeii. Mi-a dat telefon şi m-a rugat să trec pe la ea. Era cam unu şi jumătate, tocmai mă întorsesem acasă de la magazin. Zicea că este o surpriză şi că neapărat să-i fac o vizită încă în aceeaşi zi. N-aveam nici un motiv să nu mă duc. I-am spus însă că seara sînt ocupat şi că doar pe la ora trei aş putea să vin. A zis că este în ordine, că ceea ce vrea ea să-mi arate este chiar mai bine să fie arătat ziua, pe lumină naturală. Aşa că m-am dus. Surpriza era un covor, o imitaţie destul de ordinară pe care îl cumpărase de curînd. Poate că era doar un pretext, poate că dorea doar să mă vadă.

— Cît aţi rămas acolo?

Responsabila îşi abandonase expresia de regească indiferenţă. Un rictus destul de vizibil îi altera trăsăturile. Părea că doreşte să spună ceva. Îşi frămînta mîinile. O uşoară roşeaţă i se urcă pe obraji. Era probabil una dintre acele fiinţe dotate cu o deosebită stăpînire de sine, ce izbucnesc foarte rar, dar atunci o fac cu o violenţă deosebită. Cel ce îmi vorbea părea a fi foarte conştient de necazurile la care se expusese, făcîndu-mi astfel de destăinuiri în prezenţa ei. Era suficient de îngrijorat. Dealtfel, nu pricepeam de ce preferase să îmi vorbească în astfel de condiţii.

Îmi răspunse cu mare repeziciune la această ultimă întrebare, parcă uşurat, scăpat de o dificultate ce îl apăsase:

— Am sosit pe la trei și un sfert. Am plecat în jurul orei patru.

— Cine mai era la domnişoara Mimi?

— Nu mai era nimeni.

— Şi în intervalul acesta aţi privit probabil covorul, nu-i aşa?

— Da. Pentru asta mă dusesem. L-am privit. V-am mai spus că nu era cine ştie ce. Oricum, i-am spus că, deşi nu e o lucrare de artă, este totuşi o piesă drăguţă. Chiar aşa i-am spus, drăguţă. Este un cuvînt ce place femeilor.

— Cînd aţi ieşit aţi întîlnit pe cineva pe hol?

— Da. M-am încrucişat cu o doamnă în vîrstă. Tocmai cînd coboram treptele, acele trei sau patru trepte ce duc de la parter spre nivelul holului. Nu mult după această întîlnire am auzit explozia.

— Unde vă aflaţi cînd aţi auzit zgomotul produs de ea?

— Destul de departe de casă. Aproape de colţ. Îmi amintesc că auzindu-l, mi-a venit să o iau la fugă.

— Aveţi vreun motiv special să vă temeţi de explozii?

— Sînt un fricos . . .

Femeia îi aruncă o privire distrugătoare. Tot calmul ei dispăruse de parcă n-ar fi fost niciodată. Era animată de un dispreț nimicitor, ce creștea, deși după părerea mea nu existau suficiente motive pentru o asemenea atitudine. S-ar fi spus că doar acum, frumoasa Amalia își dădea seama cu cine își consumase cîțiva dintre „anii frumoși ai tinereții“. Furia ei era însă absurdă. Cele pe care le spunea responsabilul magazinului de covoare erau lucruri foarte rezonabile. Dealtfel, însuși faptul că el se decisese să vorbească în prezența ei era o dovadă că este un om dintr-o bucată, care nu are nimic de ascuns. Cel puțin în ceea ce privește trecutul său erotic.

Ceea ce ar fi putut să-mi dea de gîndit era distanța considerabilă la care omul cu fulgarin ajunsese în momentul declanșării exploziei. Dacă mă puneam însă în locul bunei bătrîne îmi puteam da cu ușurință seama că anumite ezitări puteau s-o fi încercat înainte de a apăsa pe butonul soneriei. Era posibil și ca să fi fost necesar să mai aștepte cîteva zeci de secunde pentru ca să se facă ora patru fix.

Bărbatul continuă, din ce în ce mai sigur pe sine, parcă înviorat de enervarea cumplită ce se putea lesne citi pe figura prietenei sale.

— ... dar nu un laș. Am oroare de suferința fizică. În timpul războiului eram copil, adolescent. De atunci am o teamă aproape animalică de explozii, chiar de-ar fi vorba numai de o simplă împușcătură.

Îl ascultasem cu răbdare. În această cercetare pe care o întreprindeam dădusem pînă în acel moment aproape numai de oameni foarte vorbăreți. Mă obișnuisem, întrucîtva. Părea că spune adevărul.

Vasilescu, paradoxal, devenise bine dispus. Părul său uns din belşug arunca reflexe impresionante la fiecare mişcare pe care volubilul amator de covoare o făcea. Amalia se calmase. Era din nou bine ascunsă după masca ei imperturbabilă. Fuma o ţigară cu gesturi elegante, punîndu-şi în valoare mîinile frumoase şi minuţios îngrijite.

— Bine, asta o înţeleg. Dar de ce domnişoara Mimi n-a spus nimic despre vizita dumneavoastră?

— Pentru simplul motiv că se temea ca nu cumva prietena mea să afle de acea vizită. Asta e tot. Iată că a aflat totuşi.

— De ce v-aţi ascuns faţa cînd v-aţi întîlnit cu acea doamnă în vîrstă la ieşirea din clădire?

Buna dispoziţie a lui Vasilescu se stinse pentru o clipă.

— Ştiţi, am confundat-o, în prima clipă, cu mama Amaliei. Eu ştiam că au plecat la ţară şi am fost surprins s-o văd intrînd. Mi-am dat imediat seama că mă înşelasem. Era însă prea tîrziu: deja schiţasem gestul prin care încercasem să îmi ascund faţa.

Responsabilul magazinului de covoare reintră după aceste ultime cuvinte în formidabila sa bună dispoziţie. Mă privea triumfător, dovedind nişte resurse de vitalitate, ce mă impresionau. Parcă tocmai terminase un examen dificil şi jubila, ca un student expansiv.

Ne-am despărţit. Cu o ultimă privire mi-am dat seama că totul era în ordine între ei.

În aceeaşi seară am primit trista veste că Dubău a murit, fără să-şi fi recăpătat cunoştinţa.

IX

Scutaru a apărut a doua zi dimineaţa, mai radios ca oricînd. Rezolvase o serie de probleme. Arătase poza unor pescari, aceştia îl ospătaseră cu nişte ciorbe pescăreşti grozave şi, la desert îi spuseseră că da, cum să nu, îl cunosc pe domnul acesta, îi place tare să pescuiască, vine la el de mulţi ani. Dacă văzuseră vara asta ceva mai aşa, mai ciudat la el. Nu, nimic, doar că era cam schimbat, mai tras la faţă şi parcă se prostise în ceea ce priveşte pescuitul, făcea nişte greşeli de parcă atunci ar fi pus mîna pe undiţă pentru prima dată. La sugestia locotenentului că o fi fost distrat sau neatent, pescarii spuseseră că nici vorbă despre aşa ceva nu putea fi, omul uitase toată tehnica pescuitului. Cu el mai era un tip, domnul Jean, aşa i se spunea. Şi acela pescuia. Contabilul era foarte cătrănit, în schimb acel domn Jean era foarte vioi, tot timpul vesel. Stăteau tot timpul împreună, nu se despărţeau nici o clipă.

După ce am aflat ştirile aduse de locotenent din Deltă, mi-am deşertat şi eu sacul, recapitulînd noutăţile. După ce lansă cîteva scurte consideraţii despre gratuitate, Scutaru scoase la iveală fotografia contabilului şi o privi dus pe gînduri.

— Am toate speranţele, am intervenit eu, că nu te vei apuca să-mi faci o analiză a fizionomiei lui. Te rog să renunţi, fă-o pentru mine!

— Bine, dar nici nu-mi arde de aşa ceva acum, replică mirat Scutaru. Mi-a venit însă o idee, destul de greu de verificat, dealtfel. Cu siguranţă că v-aţi gîndit şi dumneavoastră deja la aşa ceva.

— Te referi la un *alter ego*, la un frate geamăn, nu? Ca în comediile acelea pline de încurcături. Sau poate te gîndeşti la o mască nemaipomenit de artistic lucrată, ce se aplică pe faţa cuiva. Ori vrei să spui că omul era necăjit şi ros de o durere ascunsă datorită faptului că masca îl cam jena. Dar, ia stai! Eu am auzit ceva în genul acesta.

Şi i-am povestit pe scurt discuţia pe care o avusesem cu femeia decorativă şi demnă, care fusese prietena defunctului, accentuînd asupra episodului cu părăsirea sălii de cinema de către contabil în timpul unui film în care se petreceau încurcături datorită asemănării foarte mari care exista între doi oameni.

— Vedeţi? interveni entuziasmat Scutaru.

Eu încuviinţai printr-un semn.

— De ce să nu admitem posibilitatea că omul are un frate geamăn? se lansă locotenentul sub privirile mele încurajatoare. De fapt, am controlat, n-are aşa ceva. Sau, şi asta este cu mult mai greu de aflat, un om cu care seamănă foarte tare, atît de tare încît pescarii să bage de seamă numai că este mai tras la faţă şi că mînuieşte undiţele de parcă ar avea două mîini stîngi. Eu mă gîndesc deja la o anumită pistă. Sper să nimeresc undeva mergînd pe ea, alergînd, adică, deoarece vreau să vă explic totul cît mai repede. Raţionamentul meu este destul de simplu. Dacă o persoană se află într-un loc unde ar fi trebuit să fie altcineva, care seamănă perfect cu ea, de ce acela care este substituit nu ar fi acolo unde celălalt ar trebui să se afle în acel moment? Întrebarea aceasta este destul de încurcată, recunosc. Să mă explic, deci. Să presupunem spre exemplu, că omul operează un furt de bijuterii. Domnul Jean este acolitul lui. Responsabilul unui magazin de bijuterii seamănă cu contabilul. Ce noroc! El este determinat să meargă pentru o săptămînă în Deltă (şi obligat să invoce boala sau cine ştie ce alt pretext). În seara plecării sale, mai precis cînd el se află în drum spre gară, *alter-ego*-ul său se înfăţişează la magazin, unde vrea să facă o ultimă, legitimă, verificare. El o şi face, singur. Eventual, domnul Jean a reuşit să sucească în mod diabolic mintea unei vînzătoare, care i-a spus cu ingenuitate tot ce se poate spune despre magazin şi care, poate, blasfemie!, ia anumite bijuterii scînteietoare şi pleacă fericit. Nimeni nu observă lipsa, nici chiar adevăratul responsabil, care se întoarce peste o săptămînă, fortificat de fosforul pe care peştele îl con,ţine, şi nu are nici un motiv serios pentru a verifica minuţios interiorul seifului. Lipsa se constată totuşi după un interval de timp destul de scurt, să zicem zece zile, şi responsabilul se dă de ceasul morţii, ca să zic aşa, nepricepînd ce se petrece, neînţelegînd cine, cînd şi cum. Nu este deloc exclus ca el să cadă mesa. Cel puţin temporar, pînă cînd intervenim noi şi lămurim totul. Degeaba îşi mai aminteşte de domnul Jean şi de prietenia lui foarte caldă, prea caldă. Vrăbioiul Jean a zburat. Prinde orbu', scoate-i ochii, vorba aceea.

— Scuză-mă, am intervenit eu amuzat, dar povestea aceasta este de-a binelea absurdă. Degeaba ai făcut efortul de a o combina. E absolut absurdă.

N-are nici un dumnezeu. Ar trebui să găsești altceva, mai logic.

— Păi eu tocmai asta și vreau, să construiesc ceva mai logic. Povestea asta cu furtul de la magazinul de bijuterii am construit-o numai pentru a încerca să vă conving că posibilitatea unei duble substituiri de persoană nu este exclusă. Firește, toată lucrătura cu domnul Jean nu excelează prin logică. Dealtfel, toată schema nu poate fi transpusă în practică. Ea rămîne un simplu model teoretic.

De data aceasta eram înclinat să îi dau locotenentului o anumită dreptate. Cele două ieșiri ale contabilului, cea de la restaurant, cînd spărsese romantic un pahar în mînă, în mijlocul unei conversații despre pescuit, și cealaltă, cînd fugise ca un nebun din sala de cinematograf, unde rula un film cu doi gemeni, ce semănau ca două picături de apă, declarațiile pescarilor — toate acestea conduceau către ideea substituirii de persoană. De ce trebuise ca cineva să-l înlocuiască pe contabil în Deltă? Fără doar și poate, pentru a-i oferi un alibi, pentru ce altceva? De aici însă și pînă la a spune că, la rîndul lui, contabilul înlocuise concomitent pe cineva era o mare distanță.

— Este o mare distanță, continuă Scutaru, dar nu una de neconceput. Povestea mea cu furtul de bijuterii este, vă repet, o variantă primitivă a unei asemenea operații duble. De ce să nu admitem că o acțiune de mai mare anvergură, de spionaj industrial, de pildă, ar putea fi încercată pe această cale? Dacă vreți, pot să vă ofer o teorie completă a sensului pe care pot să îl aibă asemenea substituiri. Iată cam cum ar putea să decurgă lucrurile. Acei care doresc să obțină date dintr-un anumit domeniu, convingîndu-se că, obiectiv, nu se pot introduce în locurile care i-ar interesa, studiază și fotografiază (eventual în relief) figurile cîtorva dintre cei ce lucrează în locul respectiv. Obținînd în felul acesta imaginile detaliate ale cîtorva fizionomii, precum și date referitoare la staturi, greutăți aproximative și așa mai departe, se apucă apoi, operație extrem de dificilă, dar posibilă, se apucă, zic, de niște investigații, ce țintesc, este lesne de imaginat, descoperirea unor persoane care semănă în chip deosebit cu cei vizați. Firește, șansele lor sînt destul de mici, foarte mici chiar. Nimeni nu poate însă afirma că, practic, este absolut exclus să se descopere asemenea asemănări. Vă dați desigur seama unde vreau să ajung. Dacă într-o bună zi unul dintre acești căutători de frați gemeni constată asemănarea contabilului nostru cu unul dintre acei oameni-cheie ce lucrează în domeniul pe care îl interesează? Dacă, apoi, contabilul este tentat de sumele bănești pe care poate să le obțină sau este șantajat cu cine știe ce întîmplare nu tocmai curată din trecutul său? În cazul unor răspunsuri afirmative, intrăm în posesia unei posibilități absolut logice. Cît privește prezența în Deltă a acelui *alter ego*, aș propune două posibilități. Prima constă în a oferi un alibi și ne obligă să admitem că Moldoveanu nu a fost folosit numai o singură dată. Cu a doua posibilitate intrăm din nou în terenul gratuității, de care se pare că nu vom scăpa atît de ușor cît timp vom cerceta acest caz. Ea constă într-un simplu capriciu de simetrie. Dacă admitem această a doua variantă, înseamnă că uciderea contabilului nostru a fost imediat succesivă îndeplinirii de către ucigaş a acelei sarcini despre care noi nu ştim încă nimic şi pentru care a trebuit să înlocuiască pe cineva cu care semăna foarte bine.

— Scutarule, am zis eu şi probabil că tonul meu exprima foarte clar o mare uimire. Nu te-am mai auzit niciodată vorbind atît de frumos şi de convingător. Ce-ai păţit?

— N-am păţit nimic, tovarăşe căpitan. Pur şi simplu am raţionat.

Era una dintre expresiile pe care le folosisem eu cu cîteva luni înainte, cînd anchetam un alt caz aproape la fel de dificil.

Curiozitatea cea mare consta în faptul că „Scutierul" (care de data aceasta se dovedea cavaler în toată regula) gîndise exact ca mine. Dacă ar fi fost să rezum faptele pe care le aflase cu ocazia călătoriei sale în Deltă precum şi informaţiile pe care le acumulasem eu, ar fi trebuit să mă exprim aproape cu cuvintele lui. Ipoteza aparent fastidioasă a dublei substituiri mi se părea şi mie îndreptăţită în cazul de care mă ocupam. Dealtfel, pentru aceeaşi zi, îmi planificasem o călătorie în care îmi pusesem multe speranţe.

I-am spus lui Scutaru să mă însoţească pînă la aeroport, urmînd ca pe drum să-i mai dau cîteva indicaţii.

— Uite ce ai de făcut, am rezumat eu. După toate probabilităţile, eu voi lipsi şi mîine. Dacă nu ajung la timp, vei merge la înmormîntarea lui Dubău.

— Cum, a murit? exclamă Scutaru.

— A murit. Nu înţeleg de ce te miri aşa. Ştii doar că starea sa era deosebit de gravă. Mai bine nu mă mai întrerupe și ascultă ce-ți spun. Te duci la înmormîntare și ești foarte atent la tot ce se petrece în jurul tău. Să fii atent mai ales la figurile celor ce vor fi prezenți. S-ar putea să observi niște lucruri foarte interesante.

Scutaru nu mai zise nimic, dar figura lui spunea că nu are prea mare încredere în rezultatele unor asemenea investigații.

— Tovarășe căpitan, începu el cu o voce rugătoare.

Desigur, voia să vină cu mine.

— Nu se poate, Scutarule, nu se poate. Vrei să fii tot timpul pe drumuri? La nevastă nu te mai gîndești? Ai inima s-o lași din nou singură?

— Lăsați, tovarășe căpitan, că nu acesta este motivul pentru care mă lăsați aici. Mă lăsați pentru nenorocita aceea de înmormîntare.

— Nu numai pentru ea. Mai ai o mică problemă de rezolvat.

— Care?

— Să iei legătura cu Andronache Ana, zisă domnișoara Mimi și să-i ceri să-ți vorbească despre vizita pe care a primit-o în după-amiaza zilei cînd s-a produs explozia. Eventual, ia-o la sigur, spunîndu-i că știi tot, de la Vasilescu. În orice caz, cere-i amănunte, fiindcă Vasilescu ar fi putut s-o pună la cale între timp.

Avionul care urma să mă ducă într-o direcție opusă celei din care tocmai sosise Scutaru era pe gustul meu. Nu prea îmi plac avioanele mici. Nu știu nici eu de ce.

Călătoria a fost foarte agreabilă. Am privit absent covorul ce se derula sub zborul vertiginos al marii păsări de oţel sau de duraluminiu. Contemplarea pur mecanică mă odihnea, îmi dădea posibilitatea să mă concentrez asupra tuturor informaţiilor de care dispuneam pînă în acel moment.

Unul dintre bunele mele obiceiuri era să nu mă grăbesc în formularea ipotezelor. Adunam, din pricina aceasta, datele cu o mare răbdare, precum un colecţionar, le selectam fără să mă grăbesc, întocmai cum procedează un căutător de aur, care cerne la nesfîrşit, fără să obosească, nisipul aurifer.

Călătoria, indiferent de natura ei, era una din împrejurările în care judecam cel mai limpede. Era o ciudăţenie, fără îndoială, dar o sesizasem de mai multă vreme şi căutam să profit de ea. Nu puteam să meditez stînd într-un fotoliu, şi nici în liniştea unui parc. Cînd mă aflam însă în mişcare, dintr-o dată toate lucrurile se clarificau. Legăturile între fapte se formau parcă de la sine, concluziile se iveau pe nesimţite. Este motivul pentru care mi se întîmpla, adesea, ca fiind în partea finală a unei anchete să-l direcţionez pe Gică, şoferul nostru, într-o direcţie îndepărtată, unde puteam să descoperim cine ştie ce amănunt neinteresant. De fapt, sensul acestei călătorii, pe care Scutaru nu putea în ruptul capului să-l intuiască era tocmai realizarea unui climat optim pentru obţinerea concluziilor. Călătoria era un simplu pretext. Astfel, drumul meu spre acel orăşel din nordul ţării era cum nu se poate mai binevenit.

După o oră şi ceva avionul ateriză maiestuos. La aeroport eram aşteptat de un coleg. Împreună cu el, am pornit neîntîrziat spre ţinta călătoriei mele, ce se afla la vreo treizeci de kilometri distanţă. Am ajuns într-un orășel liniștit, în care pătrundeai cu un sentiment de incontestabilă relaxare, după ce abia părăsiseși viața trepidantă a capitalei.

La marginea orășelului se ridica un șir de construcții impunătoare, ce adăposteau un obiectiv industrial de prim ordin. După cum aveam să aflu, în una dintre aceste clădiri se afla un laborator de cercetări, în care se experimenta o invenție de cea mai mare importanță pentru economia națională.

Cel care mă întîmpinase la aeroport, căpitan, ca și mine, m-a condus rapid în acest laborator.

Acolo, în chip de vizitator nevinovat, am privit împreună cu el aparatura, care îmi sugera un film științifico-fantastic, am schimbat cîteva vorbe cu cei ce manevrau complicatele obiecte.

Grupul de cercetători era destul de mic. Îl formau cinci bărbați, ce păreau a avea cu toții în jur de treizeci de ani. Conducătorul lor era mai în vîrstă, părea a avea patruzeci și cinci sau cincizeci de ani.

În după-amiaza aceleiași zile i-am propus căpitanului Panaitescu să facă împreună cu mine o vizită inginerului ce conducea experiențele. A acceptat imediat, spunîndu-mi că tocmai era gata să-mi facă și el aceeași propunere.

Casa în care locuia inginerul Damian era destul de arătoasă. O grădiniță, prin care se intra, adăuga, la rîndul ei, o notă de comoditate lipsită de prea mari pretenții.

Damian, pe care Panaitescu îl prevenise printr-un telefon ne aștepta. Era îmbrăcat într-un somptuos halat de mătase vișinie, ce contrasta destul de vizibil cu exteriorul casei, în ușa căreia te-ai fi așteptat să apară mai degrabă silueta îndesată a unui gospodar. Şi interiorul era altfel decît s-ar fi putut deduce după faţada aparent modestă a casei. Camerele mari erau mobilate cu un rafinament neaşteptat.

Damian ne-a invitat într-un birou cu pereţii acoperiţi aproape în întregime de rafturi cu cărţi. O lampă de masă arunca o lumină slabă. Ferestrele erau acoperite cu draperii grele.

— Îmi place să lucrez la lumină artificială. Am rămas cu meteahna aceasta de cînd eram student. Locuiam într-un subsol, fără ferestre.

Tocmai cînd inginerul ne dădea aceste explicaţii a intrat o femeie foarte frumoasă, cu vreo cincisprezece ani mai tînără decît el. Fără să ne prevină ea aprinse lustra şi camera fu inundată de o lumină vie, aproape dureros de puternică.

— Iertaţi-mă, zise ea volubilă, dar nu veţi putea să vă beţi cafelele pe întuneric.

Zîmbea, sigură de frumuseţea ei ireproşabilă. Damian, care nu părea prea entuziasmat de vizita noastră o privi lung şi o clipă am avut impresia că această contemplare este pentru el ceva echivalent cu sursa electrică pentru un acumulator. Apoi, făcu prezentările. Urmă o scurtă conversaţie convenţională şi, în cele din urmă, femeia se retrase, lăsînd în urmă un parfum discret, dar persuasiv.

Fără să vreau, i-am aruncat lui Panaitescu o privire ce exprima întreaga mea admiraţie pentru superba fiinţă.

Apoi, fără să-l fi întrebat nimic, Damian începu să vorbească, privind mai mult spre mine.

Mi-am zis că Panaitescu îl pusese la curent cu obiectivele vizitei mele. Am uitat să spun că şi eu îl informasem cît putusem de detaliat pe căpitan despre afacerea pe care-mi plăcea s-o numesc a „dublei substituții".

— Poate că ați auzit de mine, începu Damian cu vocea unui om obosit, dacă sînteți cît de cît informat în ceea ce privește activitatea din ramura aceasta industrială. Sînt autorul a cîtorva invenții destul de importante, care au fost patentate și în străinătate. Am dus o viață de studiu, m-au interesat întotdeauna numai cercetările pe care le făceam. N-am trecut niciodată prin evenimente neașteptate, am avut o viață monotonă, dar am fost mulțumit că, cel puțin, eu alesesem această monotonie. Aici sînt de un an. Am venit din București pentru a contribui la construirea stației-pilot, ce urmează să pună în aplicare noua mea invenție. M-am gîndit că ar fi mai bine să nu fac o navetă obositoare și care ar fi fost, pe de altă parte, de natură să-mi modifice în chip neplăcut existența ritmică pe care o duc. Totul a început într-o după-amiază, în primăvară. A venit la mine acasă un individ și mi-a făcut tot felul de propuneri, oferindu-mi sume mari de bani. Bineînțeles că nici nu am vrut să aud de una ca asta și dacă nu l-am dat afară imediat a fost pentru că avea un aer de om periculos, părea în stare de orice. De ce nu i-am anunțat imediat pe cei chemați să rezolve astfel de chestiuni, mă veți întreba. Este o întrebare absolut justificată. Și eu mi-o pun adeseori. Nu am anunțat, de frică. De ce să nu recunosc, dacă așa este. Am o oroare înnăscută pentru brutalitate, pentru cea mai mică durere fizică. Am rezistat ani de zile fără să mă duc la dentist și pînă la urmă a trebuit să mă anestezieze cu niște procedee speciale, de parcă cine știe ce operație mare mi-ar fi făcut. Individul ce m-a vizitat atunci, m-a amenințat că voi suferi îngrozitor, dacă voi sufla o vorbă măcar despre cele întîmplate. I-am spus totuși soției, altcuiva însă nu. A plecat, zicîndu-mi la despărțire să mă mai gîndesc la ceea ce mi-a propus. Nu aveam la ce să mă gîndesc, am așteptat să văd ce se va mai întîmpla. După cum desigur vă închipuiți, după ofertele de bani au trecut la amenințări. Nu m-am lăsat intimidat. Pe de altă parte, am băgat însă de seamă că de cîteva ori mi-au umblat printre hîrtiile de aici. Nici locuința de la București n-a fost scutită de vizitele lor. N-au găsit nimic deosebit însă, am avut grijă să nu țin acasă nici unul dintre documentele cu adevărat importante. Cu una cu alta, timpul trecea. N-am spus în continuare nimănui nimic și soția mea a reușit și ea să reziste tentației de a anunța pe cineva. Astă-iarnă, cu prilejul unuia dintre drumurile mele la București, am cunoscut un individ foarte simpatic, care mi s-a recomandat spunîndu-mi un nume oarecare, dar precizînd că prietenii îi spun Jean. Era un nume de chelner, dar faptul acesta nu m-a deranjat, fiindcă omul era formidabil de simpatic. Era genul care știe nenumărate lucruri practice, spune bancuri bune tot timpul și așa mai departe. Zicea că este originar din București, dar că s-a stabilit în orășelul unde lucram eu, fiindcă fusese pensionat de boală și îi priește clima regiunilor de dealuri. Eu nu am fost curios să aflu unde stă, dar l-am invitat pe la mine. A venit de cîteva ori, nu mai mult de patru-cinci ori, fiindcă și-o fi dat seama că sînt foarte ocupat. Mi-a vorbit despre pescuit în niște termeni foarte atrăgători și într-o bună zi am acceptat să merg în Deltă pentru o săptămînă, însoţit de el. Astfel că am plecat împreună, am ajuns cu bine în Deltă, am învăţat să pescuiesc, dealtfel de atunci am rămas cu această nevinovată pasiune, asta a fost tot. După expirarea celor șapte zile m-am întors. Cu cîteva ore înainte de sosirea mea aici, mă refer bineînţeles la reîntoarcerea din acel concediu de șapte zile petrecut în Deltă, cu domnul Jean, cu cîteva ore deci, adică, mai precis, după-amiaza pe la orele șapte, cineva care semăna foarte bine cu mine, a reușit să treacă de toate controalele și a pătruns în biroul meu. A rămas acolo pînă noaptea tîrziu. Nimeni nu l-a deranjat, și eu am obiceiul să lucrez uneori acolo, uneori mă prind zorile la masa de lucru. A plecat pe la trei noaptea. N-a vrut mașină, a zis că vrea să ia puţin aer. Şi, dus a fost. A doua zi de dimineață m-am prezentat și eu la uzină. Sosisem seara pe la nouă, dormisem bine, arătam, lucru normal, foarte odihnit. Am stîrnit oarecare mirare cu rezistenţa mea la nesomn, dar în ansamblu substituirea a trecut neobservată. Celor care m-au întrebat cum de am reușit să mă odihnesc atît de bine în numai trei sau patru ore de somn le-am răspuns în doi peri, discuţiile au alunecat imediat, prin urmare, spre teme profesionale. Totul a fost pus pe seama faptului că uneori, atunci cînd preocupările mă absorb cu totul, sînt foarte distrat. Cînd am ajuns în biroul meu, am observat numaidecît că o mînă străină cotrobăise. Şi fișetul reușise să-l deschidă. Planurile erau înăuntru, probabil că le-a fotografiat. Dar ce zic eu probabil, cu siguranță că le-a fotografiat.

Damian mă privi cu un ușor zîmbet.

M-am uitat contrariat la Panaitescu. Ce se petrecea? De unde calmul inexplicabil al lui Damian?

— Este firesc să nu înțelegi, interveni Panaitescu. Îți lipsește un element esențial.

— Care anume?

— Inginerul Damian a omis să-ți relateze cîteva amănunte. Este adevărat că dînsul nu ne-a ținut la început la curent cu presiunile pe care le suporta. În cele din urmă ne-a relatat, însă, totul. Aceasta s-a întîmplat cu vreo trei luni înainte de plecarea sa în Deltă. Noi am știut și despre amatorul de pescuit. Printre altele, inginerul a lăsat într-o zi pe masă cheile de la fișetul său de la laborator, chei pe care omul le-a copiat cu promptitudine. În felul acesta, Moldoveanu a putut să fotografieze planurile.

— Bine, dar . . ., am intervenit eu nedumerit.

Panaitescu privi semnificativ spre Damian.

— Planurile pe care le-a văzut copia mea și pe care le-a fotografiat nu erau cele bune. Semănau însă grozav de tare cu cele autentice. Dar nu mai mult. Dacă ați ști cît timp mi-a luat această operație! A trebuit să refac totul. Dar am reușit foarte bine. Nici un specialist nu-și poate da seama decît atunci cînd trece la aplicațiile practice. Știți, invenția constă, de fapt, în descoperirea unui amănunt tehnologic pe care alți cercetători îl caută zadarnic de mulți ani. Pe de altă parte, experimentarea și punerea în practică a noii metode nu decurge simplu. Sînt necesare experimentări multiple, dintre care unele, conform unui coeficient de probabilitate socotit rentabil, trebuie să ducă la rezultatele scontate. Invenția mea constă în micșorarea acestui coeficient.

V-am spus toate acestea pentru ca să ilustrez faptul că sesizarea greşelilor din planuri este foarte dificilă şi necesită o perioadă de timp destul de lungă. Suficientă insă, încheie inginerul cu un zîmbet satisfăcut, pentru ca noi să facem ce mai este de făcut şi să patentăm invenţia.

— Toată comedia aceasta, interveni Panaitescu a fost jucată, în consecinţă, sub privirile noastre atente.

— Şi rezultatele? am întrebat eu.

— Au fost dintre cele mai fructuoase. Reţeaua de spionaj se află în mîinile noastre.

— Şi domnul Jean?

— Şi el.

— Înseamnă, am continuat, că eu am nimerit într-o problemă deja rezolvată. Dar spune-mi, te rog, l-am întrebat pe Panaitescu, ce legătură crezi că există între activitatea reţelei de spionaj industrial şi uciderea lui Moldoveanu?

Căpitanul rămase pe gînduri cîteva clipe.

— M-am gîndit la aceasta imediat ce am aflat de moartea lui Moldoveanu. Eu înclin să cred că această crimă nu poate fi în nici un caz legată de activitatea reţelei. Şi am mai multe argumente. În primul rînd, faptul că Moldoveanu a făcut tot ce i s-a spus. A intrat, a fotografiat ce trebuia, a predat filmele, a primit banii. Un motiv pentru ca să fie suprimat ar fi fost doar acela că ar fi putut să vorbească mai tîrziu.

— Dar, am intervenit eu, acum intervine un alt element. Modul în care s-a produs crima exclude, după părerea mea, orice posibilitate ca acţiunea să fi fost opera unui profesionist. Unul ca acesta ar fi tras un glonte sau ar fi organizat un accident de circulaţie. Nu? Or, aici a fost cu totul altă lucrătură.

— În orice caz, continuă Panaitescu, nici unul dintre cei pe care i-am arestat nu a declarat nimic din care să se poată deduce că reţeaua ar avea vreun amestec în această crimă.

Între timp Damian ieşise discret din încăpere, scuzîndu-se şi invocînd nu mai ţin minte ce.

Făcînd un zgomot mai mare decît ar fi fost normal, Damian reintră în încăpere.

— Ce-aţi zice de nişte coniac? ne întrebă el jovial.

Constatam nu fără o oarecare mirare, că inginerul era capabil de atitudini extreme. La început păruse abstras, chiar trist, iar după intrarea spectaculoasă a soţiei sale, devenise dintr-o dată vesel, persistînd apoi în această stare.

M-am consultat din priviri cu Panaitescu. După toate aparenţele, acesta nu avea nimic împotriva unui pahar de coniac.

Astfel că, încurajat de tăcerea noastră, inginerul scoase de undeva de sub unul dintre rafturile cu cărţi o sticlă pîntecoasă pe eticheta căreia am văzut însemnele unei mărci celebre.

Am sorbit în tăcere preţioasa licoare. Apoi eu am redeschis discuţia asupra unui aspect ce mi se părea cam curios.

— Spune-mi, l-am întrebat pe Panaitescu, nu ţi se pare că toată povestea aceasta cu substituirea de persoane este cam puerilă?

— Ba da, dar numai dacă o priveşti dintr-un anume punct de vedere. Gîndeşte-te însă puţin ce s-ar fi întîmplat dacă inginerul Damian nu ne dădea de veste. Cercetările noastre ar fi fost foarte anevoioase. În orice caz, schimbă el vorba, acel Moldoveanu, avea un mare talent de imitator. Eu l-am urmărit cum a intrat și cum a acționat. Ai fi putut să juri că este inginerul Damian. Dealtfel, nici pînă azi portarul care era de serviciu atunci nu știe cine a trecut pe lîngă el.

— Era și asemănarea foarte mare, interveni Damian.

— Totuși, am insistat eu, n-am lămurit de ce inginerul trebuia să meargă în Deltă în locul contabilului. Fiindcă este evident că lucrul acesta nu era strict necesar. Contabilul nu avea nevoie de un alibi, pentru simplul motiv că nu era bănuit de nimeni.

— Știi, zise Panaitescu dus pe gînduri, uneori apar anumite acțiuni ilogice în comportamentul infractorilor. Cred că de data aceasta tot așa a fost. A fost, pur și simplu, un capriciu de simetrie.

— Un capriciu care m-a adus pe mine aici.

— Și care, continuă inginerul, ne dă prilejul să ciocnim acest pahar, ce conține o licoare despre care, orice s-ar spune, nu putem avea decît cuvinte de laudă.

Avea perfectă dreptate.

Am continuat să discutăm despre una și despre alta. Damian se dovedea din ce în ce mai mult un interlocutor deosebit de interesant.

— Aș vrea să vă povestesc ceva de care mi-am adus aminte auzind discuțiile dumneavoastră despre această substituire de persoană.

•

— Povestiți-ne, am zis eu, văzînd că și Panaitescu este dispus să asculte.

— Am avut un prieten care era un om cu totul deosebit. Despre el mi-am amintit acum.

— Nu mai trăiește?

— Nu. Acest om avea o patimă destul de rară, extrem de rară chiar. Pentru ca să înțelegeți mai bine despre ce este vorba, o să vă amintesc de un film ce a rulat la noi cu destul de mulți ani în urmă. Se numea „Vrăjitoarea". Eroina principală era interpretată de Marina Vlady, care pe atunci era foarte tînără. La un moment dat ea îi explică iubitului său una dintre metodele pe care le folosea pentru a obține efecte magice. Pentru început ea îl roagă să meargă înainte, la cîțiva metri, și îl face să cadă, doar privindu-l. Explicația, mecanismul acestei sugestii mi s-au părut memorabile. Te-am obligat să cazi, zicea ea, fiindcă eu însămi m-am transformat, am fost, în acele clipe, tu. Ea îi copia mișcările cu o mare exactitate, avea darul acesta al mimetismului, și în clipa cînd aprecia că identitatea este ajunsă la un grad mulțumitor, se împiedica ea însăși, mintal, desigur, Ca un ecou, celălalt se împiedica la rîndul lui și cădea. Nu știu dacă metoda aceasta este folosită în hipnotism sau în experiențele de telepatie. Cert mi se pare însă faptul că o fărîmă de adevăr există aici. Uitați, de pildă, cazul unor gemeni care, situați la mari distanțe unul de altul, au aceleași sentimente, aceleași stări de spirit. Poate că și în cazul acesta identitatea de structură este cauza. Numai că în cazul „vrăjitoarei" această identitate este simulată.

— Şi prietenul dumneavoastră cum proceda? întrebă Panaitescu.

— În primul rînd, trebuie să vă spun că omul acesta avea un simţ de observaţie cu totul ieşit din comun. În plus, avea acea calitate a cărei dezvoltare mi s-a părut totdeauna aproape supraomenească, de a intra, cum se spune, în pielea altuia. Probabil că ar fi făcut o mare carieră de actor.

— Dar, practic, cum proceda? m-am interesat eu, amintindu-mi de cele pe care mi le povestise actorul ce îi dăduse lecţii lui Moldoveanu.

— Cum proceda? Nu era vorba, desigur, de o copiere cu indigoul. Acest prieten al meu avea darul de a copia aspectul global al celor pe care îi avea în vedere. Acest aer global era însă copiat într-un mod ce tindea spre desăvîrşire.

— Şi reuşea să inducă lumea în eroare în felul acesta?

— În general, da. Avea la activul lui nişte performanţe de-a dreptul extraordinare. Tot el vorbea însă de un anumit coeficient de risc pe care îl aveau încercările sale.

— Care?

— Există unii oameni care au un mare dar al observaţiei. Numai că la ei această însuşire nu este activă, cum era la cel despre care v-am povestit, ci, dacă pot să zic aşa, pasivă. Ei nu simt nevoia să treacă la punerea în practică a celor pe care le-au văzut la unul sau la mai mulţi dintre cei din preajma lor, ci găsesc o mare plăcere în a înregistra cu foarte mare atenţie ceea ce se petrece în jurul lor. Pe aceștia, spunea prietenul meu, nu prea pot să-i induc în eroare.

— Portarii ar trebui recrutați, glumi Panaitescu, doar din această categorie a observatorilor pasivi. Nu?

X

Am plecat a doua zi dimineața cu avionul. Aflasem tot ce mă interesa, mai repede decît sperasem și, în felul acesta, aveam senzația că ziua aceea este un fel de supliment pe care împrejurările mi-l ofereau drept recompensă pentru eficacitate.

Adevărul era că avusesem șansă. Ipotezele mele se dovediseră, de această dată, aproape perfecte. Aflasem însă niște date care, de fapt, nu mă ajutau prea mult în aflarea asasinului. Aceste date îmi ofereau însă știri despre victimă. Ca un pictor care adaugă tușele finale la portretul aflat pe șevaletul său, acumulasem ultimele știri despre contabilul dispărut. Puteam să reflectez în voie asupra felului său de a fi și de a trăi. Puteam să cîntăresc, în deplină cunoștință de cauză, toate elementele de care dispuneam.

Priveam absent peisajul peste care treceam, întocmai ca la venire. Timpul era superb. Începutul toamnei adăuga tuturor peisajelor un colorit special, greu de descris, ceva ce sugera pe căi insesizabile, crepusculul. Prin minte îmi defilau chipurile tuturor celor care avuseseră un amestec oarecare în dispariția lui Moldoveanu. Petrescu, bătrînul cel care fusese părăsit de soție cîndva cu ani în urmă, Vasilescu, craiul tomnatic, care achiziționa covoare și nu putea rezista chemărilor domnișoarei Mimi, Angela Dubău, femeia care în ziua acea urma să-și însoțească soțul pe ultimul său drum, frumoasa Amalia, cea hipotensivă, soții Chebac, în viața cărora Moldoveanu jucase un rol atît de neobișnuit, bătrînii Postelnicu, ospitalieri pînă peste limitele obișnuite, colegii de birou ai contabilului, care mă ajutaseră să reconstitui alura fizică și verbală a lui Moldoveanu, toți cei ce aveau o oarecare legătură cu acest caz îmi apăreau de undeva dintre cutele memoriei mele greu încercate, pentru a mă privi și pentru a-mi spune cîte o frază.

Aveam toate elementele. Cel puțin așa mi se părea. Simțeam totuși că ceva îmi scapă, un ultim amănunt. Priveam acele figuri care defilau prin fața ochilor deschiși ai memoriei și-l căutam.

Drumul mi s-a părut extrem de scurt. Parcă nici nu mă urcasem bine în avion cînd au apărut contururile Bucureștilor.

Scutaru mă aștepta.

— De unde ai știut că vin? l-am întrebat eu mirat.

— Am și eu antenele mele, răspunse el printr-un clișeu, care era la modă acum cîțiva ani.

— Ce antene, Scutarule, ce antene?

— Am glumit, recunoscu el. Am venit la noroc. Mi-am zis că s-ar putea să terminați mai repede acolo și că acest avion este cel mai bun mijloc pentru ca să vă reîntoarceți.

— După cum vezi, așa s-a și întîmplat. Ce noutăți ai?

— Destule. Astăzi este înmormîntarea lui Dubău.

— Atît?

— Am discutat cu domnișoara Mimi. A confirmat faptul că Vasilescu a fost în vizită la ea în acea după-amiază fatală.

— Ți-a mai furnizat amănunte, care ar putea să ne intereseze?

— Mi-a povestit pe larg despre vechea ei prietenie cu Vasilescu. A zis că fiica soților Postelnicu i l-a suflat pe acesta într-un mod destul de inelegant.

— Ca și cum ar exista un mod elegant de a sufla pe cineva cuiva, am reflectat eu inutil.

— Într-adevăr, consimți prompt Scutaru.

Urma deci să particip la o a doua înmormîntare.

M-am prezentat, însoțit de Scutaru. Era același cimitir unde fusesem cu puțină vreme înainte. Printr-o coincidență nemaipomenită, Dubău venea să-și doarmă somnul de veci chiar alături de mormîntul încă proaspăt al contabilului Moldoveanu. Deși nu mă las niciodată copleșit de falsele revelații ale coincidențelor, o clipă am fost tentat să introduc această întîmplare în complicatul angrenaj de ipoteze și de raționamente, ce funcționa în mintea mea. Explicația ciudatei întîmplări era însă extrem de simplă și din prima clipă ar fi trebuit să mă gîndesc la ea. După cum văduva lui Dubău mi-a confirmat, cele două locuri de veci fuseseră cumpărate de către cei doi prieteni de comun acord. Era semnul suprem al unei prietenii cu totul deosebite.

Și de data aceasta ceremonia a decurs rapid. Asistența era aproape identică aceleia care fusese de faţă la înmormîntarea lui Moldoveanu. O clipă mi s-a părut chiar că timpul s-a oprit, că, de fapt, mă aflam concomitent la ambele înhumări, realizînd, în fine, ubicuitatea la care visam pe cînd eram adolescent.

Tot ca înainte cu două zile s-au auzit hohote reprimate de plîns, tot ca atunci, un grup de oameni s-a pus încet în mişcare, îndreptîndu-se spre poarta cimitirului.

Pentru ca totul să fie de o perfectă simetrie ar fi trebuit să mă îndrept încet către frumoasa Amalia şi să intru în vorbă cu ea.

Dar n-am făcut aşa. M-am alăturat Angelei Dubău şi fără să spun un cuvînt am păşit lîngă ea. Între noi se afla copilul Daniel, ţinut de mînă de către mama sa. Într-un elan ce m-a impresionat, copilul mi-a căutat mîna. I-am dat-o şi, în felul acesta, formînd o pseudo-familie unită, ne-am îndreptat încet spre ieşire.

Din cînd în cînd, Daniel îşi ridica privirile spre mine, privindu-mă cu un soi de abandonare filială, ce mă înduioşa. O clipă mi-a trecut prin minte că acest copil aduce cu cineva dintre cunoştinţele mele. Dar, am reflectat imediat după aceea, copiii totdeauna seamănă între ei prin aerul lor de nevinovăţie.

M-am despărţit curînd de îndurerata femeie şi de copilul ei. L-am invitat pe Scutaru la mine. Voiam să pun punct anchetei şi am considerat că acest act final trebuie să înceapă printr-o discuţie între noi.

Ajunşi la mine mi-am aprins un trabuc cubanez. Păstram o rezervă doar pentru împrejurări importante.

— Ei, Scutarule, acestea sînt toate datele de care dispunem. Ce părere ai?

— Vedeţi, începu el gînditor, făcînd abstracţie de întrebarea mea, cu Angela Dubău este ceva suspect. N-aş putea spune cu precizie care este natura acestei suspiciuni pe care o am. Pe scurt spus, nu-mi place privirea ei. Acum la cimitir mi-a făcut impresia că văd în ochii ei un amestec dintre cele mai ciudate. Poate că mă hazardez, dar mi s-a părut a vedea ceva intermediar între o mare durere şi o bucurie pătimaşă, una dintre acele bucurii năpraznice de care numai femeile sînt capabile.

— Cum adică ceva intermediar? am replicat eu nedumerit. Nu cred că între două sentimente atît de extreme poate să fie un intermediar, o medie adică.

— Tocmai asta vreau să zic şi eu. Nu era deloc o medie. Ceea ce am văzut, sau mi s-a părut a vedea, era o trecere rapidă de la o extremă la alta, o trecere atît de rapidă încît nici acum nu sînt sigur dacă nu cumva mi s-a părut.

— Curios. Cînd am stat de vorbă cu ea nu mi-a atras atenţia prin nimic ieşit din comun.

— Eu zic să vă gîndiţi mai bine. Să vă reamintiţi totul pe îndelete.

Am urmat sfatul locotenentului. Atunci, în clipele acelea de derută ce interveniseră după explozie femeia era îngrozită, da, acesta era cuvîntul, îngrozită. Mai mult poate chiar. Terorizată. Ochii îi străluceau aproape demenţial, măriţi, alunecînd, cu mişcări obositoare pentru un observator, în direcţiile cele mai neaşteptate. Îşi frămînta mîinile. Totul în atitudinea ei era contrariat, jignit parcă pînă în adîncuri de absurdul întîmplării.

I-am relatat lui Scutaru aceste impresii. Mă urmărea cu privirile pierdute, destul de neatent în aparență, ascultînd parcă o muzică îndepărtată, imperceptibilă pentru mine.

— Da, da, zise el cu o voce monotonă, distrată. Sigur că da. Femeia părea jignită de o întîmplare absurdă. O formulare foarte frumoasă.

Se înviora apoi și smulgîndu-se din reverie continuă să-mi ceară amănunte despre acea veche discuție, ce fusese purtată de mine cu soția celei de a doua victime.

— V-aș ruga să încercați să-mi relatați, mai amănunțit de data aceasta, cum s-a comportat, ce expresie avea. N-ați avut cumva impresia că se află între două ipostaze psihologice extreme?

— Bine, dar mi-ai mai spus acum cîteva minute ceva în genul acesta. Îți repet, n-am reușit să observ una ca asta. Cît privește trecerea foarte rapidă de la o stare la alta, nici așa ceva nu cred că am observat.

— Da, desigur, zise Scutaru cu o figură descurajată. Se pare că n-o să ajungem nicăieri în felul acesta. Uitați, v-aș propune altceva. Amintiți-vă, vă rog, nu cumva durerea pe care femeia o arăta era disproporționată?

— Cum adică disproporționată? Mi se pare că nu e deloc disproporționat să fii disperată cînd soțul tău tocmai a fost foarte rău accidentat și se află în pericol de a muri. Pot să-ți spun că felul în care s-a comportat a fost deosebit de realist, autentic. Adică și dacă m-aș fi gîndit că joacă, din anumite motive, teatru, aș fi fost obligat să recunosc că o face în mod perfect, ireproșabil.

Cîtva timp am tăcut amîndoi. Mă învăluisem în perdelele de fum înecăcios pe care trabucul meu cubanez le emana. La ce s-o fi gîndit oare cînd mă chestionase asupra unor aspecte atît de neașteptate? mă întrebam. Doar nu-i trecuse prin minte să pună în seama femeii acest dublu asasinat.

— De ce nu? l-am întrebat pe neașteptate.

Era unul dintre tertipurile pe care le întrebuințam uneori în conversațiile noastre. Această întrebare pusă într-o discuție după o pauză mai lungă, în timpul căreia interlocutorii meditează asupra unor noi argumente, are foarte mari șanse să cadă la țanc și să dea celui căruia i-a fost adresată impresia că i-au fost citite gîndurile.

Scutaru nu răspunse.

— Uite ce este, am reluat eu discuția cu un ton ultimativ. Eu înțeleg unde vrei să bați. Nu mai e nevoie să mai aduci atîtea argumente. Și, în consecință, propun s-o vizităm chiar acum, imediat, pe Angela Dubău.

Tăcînd în continuare, locotenentul se ridică și se îndreptă spre ușă.

XI

Împreună cu Scutaru m-am îndreptat către locuința Angelei Dubău. Era acasă și n-a manifestat la apariția noastră nici cea mai mică surprindere. Părea extrem de calmă sau poate că era numai obosită. Ne-a invitat să luăm loc și a dispărut pentru a face niște cafele. M-am uitat în jurul meu. Era o casă obișnuită. Mi-a atras atenția un raft de cărți, nu prea mare, care conținea volume de toate mărimile. Într-o parte a lui am observat vreo cîteva zeci de volume, la care am recunoscut copertele diferitelor colecții de romane polițiste, care apăruseră la noi în ultimii ani. Am început să foiletez mașinal pe cîteva dintre ele. Răposatul părea a fi fost un mare amator al literaturii de detecție. Le citisem și eu pe toate, de ce să mint. Printre cele pe care le vedeam era și o foarte interesantă carte numită „Tristețea locotenentului Boruvka“, o culegere de povestiri foarte ingenioase datorate unui autor ceh, al cărui nume nu mi-l mai amintesc acum. În acest volum era relatată o crimă care avea o structură asemănătoare cu cea care pusese capăt vieții contabilului. Acolo însă era vorba despre un pumnal care cade perpendicular și o ucide pe victimă în timpul somnului. Am căutat repede povestirea respectivă și am observat cu uimire că era însemnată cu creionul. Cartea apăruse cu vreo opt ani în urmă. Nu era de mirare, deci, că persoana care făcuse însemnările uitase de ele.

Atunci a intrat Angela Dubău, aducînd cafelele. Nu a părut deloc mirată că mă vede cu romanul în mînă.

— Îi plăceau foarte mult romanele polițiste, a spus ea aproape în șoaptă.

Cîtva timp nu a scos nimeni vreo vorbă. Sorbeam cu toții din cafele. Apoi, Scutaru a luat cuvîntul, exprimîndu-se cam sibilinic:

— Nu mă întrebaţi nimic despre rezultatele la care a ajuns specialistul în grafoscopie?

— Sînt gata? am răspuns eu printr-o altă întrebare.

— Da, a răspuns Scutaru, privindu-mă cu un aer victorios, pe care abia îl ascundea. Rezultatele se potrivesc cu cele pe care le discutam împreună mai înainte.

— Spuneţi-mi, vă rog, doamnă Dubău, am schimbat eu vorba, unde îşi exercita soţul dumneavoastră pasiunea lui pentru meşterit? Cînd am stat de vorbă mi-aţi spus că îi plăcea foarte mult să improvizeze, să repare.

— Credeam că ştiţi. În podul casei acesteia soţul meu îşi înjghebase un fel de atelier. Pot să vi-l arăt dacă vreţi. Are o menghină, cleşti, pile, ciocan de lipit şi tot felul de alte scule. Nu v-am povestit de la bun început de acest atelier, fiindcă nu m-aţi întrebat şi fiindcă mi s-a părut că nu este important pentru dumneavoastră să ştiţi.

Părea din ce în ce mai epuizată. A intervenit un nou moment de tăcere.

— Doamnă Dubău, am intervenit eu, vă mai amintiţi de la lecţiile de chimie din liceu cum se prepară nitroglicerina?

— Nitroglicerina? a întrebat ea fără să se mire, atinsă iremediabil de blazare. Nu cred că îmi mai amintesc. Ba nu, îmi amintesc, soţul meu mi-a vorbit cîndva, cu ani în urmă, despre aşa ceva. Dacă bine îmi aduc aminte, se obţine din combinarea acidului azotic cu glicerina. Aşa este?

— Da, așa este. Mai știți, apoi, că soțul dumneavoastră a luat de la profesorul Boboc, printre altele, și acid azotic? Și că analiza grafoscopică a dovedit că el este cel care a trimis scrisoarea prin care bătrîna Predescu a fost chemată aici?

Ea nu a răspuns imediat. Privea undeva într-un punct incert și mi se părea că o văd cum îmbătrînește sub ochii mei.

— Uitați, a început ea cu un glas atins în mod ciudat de o subită răgușeală. Am să vă spun ceva pe care dumneavoastră nu aveți de unde să-l știți. Văd că știți aproape totul. Dar nu chiar totul. Sînteți primii oameni cărora le spun ceva în legătură cu acest secret al vieții mele. Acum nu mai am nimic de pierdut și nici de cîștigat, așa că nu văd pentru ce aș mai tăcea. L-ați văzut pe Daniel. Tatăl lui nu este Vasile, soțul meu, ci Moldoveanu. Viața este un lucru ciudat, dumneavoastră știți că așa este. Nu mă veți condamna, deci. Lucrurile s-au petrecut de mult, dar uite că acum ele s-au transformat într-o tragedie. Vasile știa și continua să joace comedia deplinei prietenii față de Moldoveanu, din motive pe care niciodată nu am reușit să le înțeleg. Am trăit într-un adevărat infern, domnilor. Nu-mi dau seama cum de am putut să rezist. Vasile a comis crima în felul acesta atît de absurd. Văd că v-ați dat seama și singuri de aceasta, fără ajutorul meu. Așa că mărturisirea mea nu are o prea mare valoare. Nu m-am putut însă stăpîni și v-am povestit totul. Eu cred că nu sînt vinovată, cel puțin acum. Tot ce vă rog este ca niciodată copilul meu să nu știe acest adevăr.

Alături de „martorii muţi“, Angela Dubău vorbise, adăugînd o ultimă piesă acestui dosar neobişnuit. Misiunea noastră era încheiată.

De ce folosise Dubău un procedeu atît de sofisticat? De ce îşi riscase viaţa? Poate pentru a-şi asigura un alibi perfect, poate dintr-o bizară dorinţă de a suferi alături de victima sa. Şaptezeci şi cinci la sută însemna, deci, procentul care exprima şansele lui de supravieţuire.

EDITURA
DACIA

Lei 3,25